

MINISTER ROZWOJU

Warszawa, 4 lipca 2016 r.

DDR-VI-0210-2/5/16

NK 144516 / 16

Wg rozdzielnika

Szanowni Państwo,

zgodnie z § 36 ust.1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. poz. 979, z 2015 r. poz. 1063, z 2016 r. poz. 494) w załączeniu przekazuję *projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw* (nr w Wykazie prac Rady Ministrów – UD33), z uprzejmą prośbą o zgłaszanie ewentualnych uwag lub opinii **w terminie 30 dni od dnia otrzymania projektu**, również na adres poczty elektronicznej (w wersji edytowalnej): marta.plazinska@mr.gov.pl.

Projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji oraz na stronie rządowego portalu konsultacji publicznych (konsultacje.gov.pl).

Z poważaniem.

MINISTER
z up.

Mariusz Haladyj
PODSEKRETARZ STANU

Załącznik: projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw z uzasadnieniem oraz Oceną Skutków Regulacji.

Rozdzielnik:

1. Business Centre Club,
biuro@bcc.org.pl
witold.michalek@bcc.org.pl
wojciech.warski@bcc.org.pl
2. Europejskie Centrum Konsumentckie,
info@konsument.gov.pl
Sekretariat@konsument.gov.pl
3. Federacja – Porozumienie Polskiego Rynku Nieruchomości,
biuro1@pprn.pl
biuro@pprn.pl
4. Forum Związków Zawodowych
biuro@fzz.org.pl
5. Fundacja im. Stefana Batorego,
batory@batory.org.pl
6. Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw
biuro@fund.org.pl
7. Geodezyjna Izba Gospodarcza
biuro@gig.org.pl
8. Górnicza Izba Przemysłowo- Handlowa
biuro@giph.com.pl
9. Hutnicza Izba Przemysłowo – Handlowa
hiph@hiph.org
10. Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym,
iped@kiq.pl
11. Izba Domów Maklerskich
biuro@idm.com.pl
12. Izba Gospodarcza "Wodociągi Polskie",
sekretariat@igwp.org.pl
13. Izba Gospodarcza „Apteka Polska
biuro.igap@farmacja.pl
14. Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie
bi.warszawa@igcp.org.pl
15. Izba Gospodarcza Gazownictwa,
office@iqg.pl
16. Izba Przemysłowo - Handlowa Inwestorów Zagranicznych w Polsce,
biuro@izbainwestorow.pl
17. Izba Zarządzających Funduszami i Aktywami,
poczta@izfa.pl

18. Konfederacja Lewiatan,
repcja@konfederacjalewiatan.pl
kkajda@pkpplewiatan.pl
19. Konferencja Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce Związek Pracodawców
mczugan@kpf.pl, info@kpf.pl
20. Kongres Budownictwa
biuro@kongresbudownictwa.pl
21. Krajowa Federacja Konsumentów,
sekretariat@federacja-konsumentow.org.pl
22. Krajowa Izba Biegłych Rewidentów
biuro@kibr.org.pl
23. Krajowa Izba Biopaliw
info@kib.pl
24. Krajowa Izba Doradców Podatkowych
biuro@kidp.pl
25. Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji
kigeit@kigeit.org.pl
26. Krajowa Izba Gospodarki Morskiej
kigm@kigm.pl
27. Krajowa Izba Gospodarki Odpadami
biuro@kigo.pl
28. Krajowa Izba Rozliczeniowa
kir@kir.pl
29. Krajowa Izba Doradców Restrukturyzacyjnych
kidr@kidr.pl
30. Krajowa Izba Gospodarcza,
kig@kig.pl, pruchlicki@kig.pl, adurlik-khoury@kig.pl
31. Krajowa Rada Izb Rolniczych,
sekretariat@krir.pl
32. Krajowa Rada Komornicza
krk@komornik.pl
33. Krajowa Rada Notarialna
biuro@krn.org.pl
34. Krajowa Rada Radców Prawnych
kirp@kirp.pl
35. Krajowa Rada Sądownictwa
biuro@krs.gov.pl
36. Krajowa Rada Spółdzielcza
krs@krs.org.pl
37. Krajowe Stowarzyszenie Przemysłu Tytoniowego
kspt@kspt.org.pl

38. Krajowy Związek Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych
biuro@kolkarolnicze.pl
39. Naczelna Rada Adwokacka,
nra@nra.pl
40. Naczelna Rada Zrzeszeń Handlu i Usług
nrzhiu@kupiec.org.pl
41. Naczelny Sąd Administracyjny
informacje@nsa.gov.pl, prezesnsa@nsa.gov.pl
42. NSZZ Solidarność
kkw@solidarnosc.org.pl
43. Ogólnopolski Związek Pracodawców Niepublicznych Operatorów Pocztowych
zarzad@zwiazekpocztowy.pl
44. Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych
guz@opzz.org.pl
45. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
biuro@parp.gov.pl
46. Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych
invest@paiz.gov.pl
47. Polska Federacja Producentów Żywności, Związek Pracodawców
biuro@pfpz.pl
48. Polska Federacja Rynku Nieruchomości
federacja@pfrn.pl
49. Polska Federacja Stowarzyszeń Rzeczoznawców Majątkowych
pfva@pfva.com.pl
50. Polska Izba Cła, Logistyki i Spedycji
biuro@piclis.org.pl
51. Polska Izba Gospodarcza Eksporterów, Importerów i Kooperacji
izba@pcc.org.pl
52. Polska Izba Gospodarcza Transportu Samochodowego i Spedycji
pigtsis@pigtsis.pl
53. Polska Izba Handlu
pih@pih.org.pl
54. Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji
biuro@piit.org.pl
55. Polska Izba Inżynierów Budownictwa
biuro@piib.org.pl
56. Polska Izba Komunikacji Elektronicznej
biuro@pike.org.pl
57. Polska Izba Ochrony Osób i Mienia
zarzad@izba-ochrona.pl
58. Polska Izba Ochrony

- biuropio@piooim.pl
59. Polska Izba Paliw Płynnych,
izba@paliwa.pl
60. Polska Izba Pośredników Ubezpieczeniowych i Finansowych
posrednicy@posrednicy.org.pl
61. Polska Izba Przemysłowo-Handlowa Budownictwa
piphb@piphb.org
62. Polska Izba Przemysłu Chemicznego
pipc@pipc.org.pl
63. Polska Izba Przemysłu Farmaceutycznego i Wyrobów Medycznych Polfarmed
sekretariat@polfarmed.com
64. Polska Izba Rzeczoznawstwa Majątkowego
sekretariat@pirm.pl
65. Polska Izba Ubezpieczeń
office@piu.org.pl
66. Polska Izba Zielarsko - Medyczna i Drogeryjna
biuro@izbazielska.org.pl
izbazielska@onet.pl
67. Polska Izba Gospodarki Odpadami
biuro@pigo.org.pl
68. Polska Organizacja Gazu Płynnego
biuro@pogp.pl
69. Polska Organizacja Handlu i Dystrybucji
pohid@pohid.pl
70. Polska Organizacja Przemysłu i Handlu Naftowego
popihn@popihn.pl
71. Polska Rada Biznesu
rada@prb.pl
72. Polski Związek Pracodawców Budownictwa
sekretariat@pzpb.com.pl
73. Polski Związek Pracodawców Prywatnych Branży Kosmetycznej
info@kosmetyczni.pl
74. Polskie Towarzystwo Elektrociepłowni Zawodowych
sekretariat@ptez.com.pl
75. Polskie Towarzystwo Przemysłu i Rozdziału Energii Elektrycznej
ptpiree@ptpiree.pl
76. Polski Związek Przemysłu Oponiarskiego
biuro@pzpo.org.pl,
77. Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej
sekretariat@pracodawcyrp.pl
a.paczka@pracodawcyrp.pl

78. Rada Dialogu Społecznego
rds@cpsdialog.gov.pl
79. Sąd Najwyższy
biuro.prasowe@sn.pl
80. Stowarzyszenie Agencji Zatrudnienia
biuro@saz.org.pl
81. Stowarzyszenie Archiwistów Polskich
gb.dos@sap.waw.pl
sap@sap.waw.pl
82. Stowarzyszenie Eksporterów Polskich
poczta@eksporterzy.org
83. Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych
biuro@seg.org.pl
84. Stowarzyszenie Geodetów Polskich
biuro@sgp.geodezja.org.pl
85. Stowarzyszenie Konsumentów Polskich
sekretariat@konsumenci.org
86. Stowarzyszenie Księgowych w Polsce,
sekretariat@skwp.pl
87. Stowarzyszenie Polska Federacja Producentów Żywności,
biuro@pfpz.pl
88. Stowarzyszenie Polskich Brokerów Polska Izba Brokerów,
info@pibuir.org.pl
89. Stowarzyszenie Polskich Energetyków,
zg@spe.org.pl
90. Stowarzyszenie Producentów Kosmetyków i Środków Czystości,
biuro@czystepiekno.pl
91. Towarzystwo Gospodarcze Polskie Elekrownie,
biuro@tgpe.pl
92. Towarzystwo Obrotu Energią,
sekretariat@toe.pl
93. Unia Metropolii Polskich,
biuro@metropolie.pl
94. Unia Miasteczek Polskich,
info@chojna.pl
95. Zrzeszenie Prawników Polskich
biuro@zpp.warszawa.pl
96. Zrzeszenie Związków Zawodowych Energetyków,
zzze@zzze.pl
97. Związek Armatorów Polskich,
secretariat@polshipowners.pl

98. Związek Banków Polskich,
sekretariat@zbp.pl
99. Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej,
biuro@zgwrp.pl
100. Związek Maklerów i Doradców,
biuro@zmid.org.pl
101. Związek Miast Polskich,
biuro@zmp.poznan.pl
102. Związek Powiatów Polskich,
biuro@powiatypolskie.pl
103. Związek Pracodawców AGD,
info@cecedpolska.pl
104. Związek Pracodawców Mediów Publicznych,
biuro@zmpm.pl
105. Związek Pracodawców Polskiego Przemysłu Spirytusowego,
biuro@zppps.pl
106. Związek Pracodawców Przemysłu i Urządzeń Pomiarowych,
biuro@zppup.org
107. Związek Przedsiębiorców i Pracodawców,
biuro@zpp.net.pl
108. Związek Przedsiębiorstw Leasingowych,
zpl@leasing.org.pl
109. Związek Rzemiosła Polskiego,
zrp@zrp.pl, lutow@zrp.pl
110. Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej.
biuro@zwrp.pl
111. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Bydgoszczy
sekretariat@bydgoszcz.wsa.gov.pl
112. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Białymstoku
informacja@bialystok.wsa.gov.pl
113. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gdańsku
wsa@gdansk.wsa.gov.pl
114. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach
info@gliwice.wsa.gov.pl
115. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gorzowie
sekretariat@gorzow.wsa.gov.pl
116. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Kielcach
sekretariat@kielce.wsa.gov.pl
117. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie
informacja@krakow.wsa.gov.pl
118. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Lublinie

- sekretariat@lublin.wsa.gov.pl
119. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Łodzi
prezes@lodz.wsa.gov.pl
120. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Olsztynie
informacyjny@wsa.olsztyn.pl
121. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Opolu
sekretariat@opole.wsa.gov.pl
122. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu
prezes@poznan.wsa.gov.pl
123. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Rzeszowie
sekretariat@rzeszow.wsa.gov.pl
124. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie
sekretariat@szczecin.wsa.gov.pl
125. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie
informacja@warszawa.wsa.gov.pl
126. Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu
informacja@wroclaw.wsa.gov.pl
127. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Biała Podlaska
skobialap@poczta.onet.pl
128. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Bielsko Biała
kolegium@bielsko.sko.gov.pl
129. Samorządowe kolegium Odwoławcze Chełm
sko@skochelm.pl
130. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Ciechanów
poczta@ciechanow.sko.gov.pl
131. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Gdańsk
biuro@sko.gdansk.pl
132. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Gorzów Wielkopolski
mbyczkowska@op.pl
133. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Jelenia Góra
kolegium@rcs.pl
134. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Katowice
kancelaria1@kolegium-odwolawcze.katowice.finn.pl
135. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Kielce
bip@sko.kielce.com.pl
136. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Konin
skokonin@team.com.pl
137. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Koszalin
sko@koszalin.home.pl

138. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Kraków
sko@kolegium.krakow.pl
139. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Krosno
kolegium@krosno.sko.gov.pl
140. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Legnica
sko@skolegnica.pl
141. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Lublin
skolublin1@pro.onet.pl
142. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Łódź
sekretariat@sko.lodz.pl
143. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Olsztyn
sekretariat@sko.cso.pl
144. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Opole
sekretariat@sko.opole.pl
145. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Ostrołęka
admin.bip@i-info.pl
146. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Piła
sko@kolegium.pila.pl
147. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Piotrków Trybunalski
skopiotrkow@om.pl
148. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Płock
sekretariat@sko-plock.pl
149. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Poznań
sekretariat@poznan.sko.gov.pl
150. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Radom
sko.radom@gmail.com
151. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Rzeszów
sko_rzeszow@op.pl
152. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Suwałki
skosuwalki@su.home.pl
153. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Szczecin
kancelaria@sko.szczecin.pl
154. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Tarnobrzeg
sko_tbg@post.pl
155. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Białymstoku
sko.bialystok@plusnet.pl
156. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Bydgoszczy
sekretariat@sko-bydgoszcz.pl
157. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Częstochowie
skoczwa@pnet.pl
158. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Elblągu

- skoelb@elblag.com.pl
159. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Kaliszu
doc@doc.com.pl
160. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Lesznie
skoleszno@wp.pl
161. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Łomży
bip@sko-lomza.pl
162. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Nowym Sączu
kolens@poczta.onet.pl
163. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Przemyślu
sko-przemysl@o2.pl
164. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Siedlcach
skosiedlce@o2.p
165. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Sieradzu
sko@sieradz.finn.pl
166. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Skierniewicach
kolegium@bip-e.pl
167. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Słupsku
sko.slupsk@adres.pl
168. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Tarnowie
skotarnow@gmail.com
169. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Toruniu
sekretariat@skotorun.pl
170. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Warszawie
poczta@warszawa.sko.gov.pl
171. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Wałbrzych
skowb@op.pl
172. Samorządowe Kolegium Odwoławcze we Włocławku
bip@bip.sko-wloclawek.pl
173. Samorządowe Kolegium Odwoławcze we Wrocławiu
biuro@sko-wroc.org
174. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Zamość
sko@skozamosc.pl
175. Samorządowe Kolegium Odwoławcze Zielona Góra
prezes@sko.zgora.pl
176. Dolnośląski Urząd Wojewódzki
info@duw.pl
177. Kujawsko- Pomorski Urząd Wojewódzki
pok@bydgoszcz.uw.gov.pl
178. Lubelski Urząd Wojewódzki
poczta@lublin.uw.gov.pl

179. Lubuski Urząd Wojewódzki
urząd.wojewodzki@lubuskie.uw.gov.pl
180. Łódzki Urząd Wojewódzki
kancelaria@lodz.uw.gov.pl
181. Małopolski Urząd Wojewódzki
urząd@malopolska.uw.gov.pl
182. Mazowiecki Urząd Wojewódzki
info@mazowieckie.pl
183. Opolski Urząd Wojewódzki
bok@opole.uw.gov.pl
184. Podkarpacki Urząd Wojewódzki
kancelaria@rzeszow.uw.gov.pl
185. Podlaski Urząd Wojewódzki
bok@bialystok.uw.gov.pl
186. Pomorski Urząd Wojewódzki
zok@gdansk.uw.gov.pl
187. Śląski Urząd Wojewódzki
bok@katowice.uw.gov.pl
188. Świętokrzyski Urząd Wojewódzki
wojewoda@kielce.uw.gov.pl
189. Warmińsko – Mazurski Urząd Wojewódzki
info@uw.olsztyn.pl
190. Wielkopolski Urząd Wojewódzki
informacje@poznan.uw.gov.pl
191. Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki
zuw@szczecin.uw.gov.pl

U S T A W A

z dnia

**o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych
ustaw¹⁾**

Art. 1. W ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 23 i 868) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 po pkt 1 dodaje się pkt 1a i 1b w brzmieniu:

„1a) przed organami administracji publicznej w należących do właściwości tych organów sprawach indywidualnych, w których jest dopuszczalne rozstrzygnięcie w drodze umowy administracyjnej;

1b) przed organami administracji publicznej w sprawach, które mogą być załatwione milcząco.”;

2) w art. 7 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. W przypadku różnych wyników wykładni przepisów prawa organ administracji publicznej prowadzący postępowanie przyjmuje wykładnię korzystną dla strony.”;

3) art. 8 otrzymuje brzmienie:

„Art. 8. § 1. Organy administracji publicznej prowadzą postępowanie w sposób budzący zaufanie jego uczestników do władzy publicznej, kierując się zasadami bezstronności i równego traktowania.

§ 2. Organy administracji publicznej przy rozstrzyganiu sprawy biorą pod uwagę zgodne z prawem i możliwe do spełnienia oczekiwania strony wynikające z utrwalonej praktyki w zakresie rozstrzygnięć wydawanych w analogicznym stanie faktycznym i prawnym.”;

4) po art. 8 dodaje się art. 8a i 8b w brzmieniu:

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawę z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych, ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, ustawę z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

„Art. 8a. W toku postępowania organy administracji publicznej podejmują tylko takie działania powodujące uciążliwość dla stron, które są konieczne i proporcjonalne do zamierzonego celu tego postępowania.

Art. 8b. W toku postępowania organy administracji publicznej współdziałają ze sobą w zakresie niezbędnym do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego i prawnego sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli oraz sprawność postępowania, w formach adekwatnych do charakteru, okoliczności i stopnia złożoności sprawy.”;

5) art. 13 otrzymuje brzmienie:

„Art. 13. § 1. Organy administracji publicznej, na każdym etapie postępowania i w granicach obowiązującego prawa, są obowiązane dążyć do polubownego rozstrzygnięcia kwestii spornych oraz ustalania praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania w należących do ich właściwości sprawach, w szczególności poprzez:

- 1) nakłanianie stron do zawarcia ugody – w sprawie, w której uczestniczą strony o spornych interesach;
- 2) podejmowanie czynności niezbędnych do załatwienia sprawy w formie umowy administracyjnej – w sprawie, w której zawarcie umowy jest możliwe;
- 3) podejmowanie czynności niezbędnych do przeprowadzenia mediacji – w sprawie, której charakter na to pozwala.

§ 2. Organy administracji publicznej, na każdym etapie postępowania, udzielają wyjaśnień o możliwości i korzyściach wynikających z zastosowania środków, o których mowa w § 1, a także stwarzają warunki do ich zastosowania.”;

6) po art. 14 dodaje się art. 14a w brzmieniu:

„Art. 14a. § 1. Jeżeli w sprawie rozstrzyganej przez organ administracji publicznej, po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, pozostają niedające się usunąć wątpliwości co do stanu faktycznego, organ rozstrzyga te wątpliwości na korzyść strony.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się jeżeli:

- 1) w postępowaniu występują strony o spornych interesach,
- 2) przepisy odrębne wymagają od strony wykazania określonych faktów.”;

7) art. 15 otrzymuje brzmienie:

„Art. 15. Postępowanie administracyjne jest dwuinstancyjne, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej.”;

8) w art. 16 po § 2 dodaje się § 3 w brzmieniu:

"§ 3. Decyzja ostateczna, której nie można zaskarżyć do sądu, jest prawomocna.";

9) w art. 35:

a) dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Załatwienie sprawy w postępowaniu uproszczonym powinno nastąpić niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia wszczęcia postępowania.”;

b) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Do terminów określonych w przepisach poprzedzających nie wlicza się terminów przewidzianych w przepisach prawa dla dokonania określonych czynności, okresów zawieszenia postępowania, okresu trwania mediacji oraz okresów opóźnień spowodowanych z winy strony albo z przyczyn niezależnych od organu.”;

10) w art. 36 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. O każdym przypadku niezakończono sprawy w terminie organ administracji publicznej jest obowiązany zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki, wskazując nowy termin załatwienia sprawy oraz pouczyć o prawie do wniesienia ponaglenia.”;

11) art. 37 otrzymuje brzmienie:

„Art. 37 § 1. Stronie służy prawo do wniesienia ponaglenia, gdy:

- 1) nie zakończono sprawy w terminie określonym w art. 35 lub w przepisach szczególnych lub w terminie wskazanym zgodnie z art. 36 § 1 (bezczyność);
- 2) postępowanie jest lub było prowadzone dłużej niż jest to niezbędne do załatwienia sprawy (przewlekłość).

§ 2. Ponaglenie, o którym mowa w § 1, wnosi się do organu wyższego stopnia za pośrednictwem organu prowadzącego postępowanie, a jeżeli nie ma organu wyższego stopnia, ponaglenie wnosi się do organu prowadzącego postępowanie.

§ 3. W przypadku, o którym mowa w § 1 pkt 1, jeżeli nie ma organu wyższego stopnia nad organem prowadzącym postępowanie, strona może wnieść skargę do sądu administracyjnego bez uprzedniego wniesienia ponaglenia.

§ 4. Organ prowadzący postępowanie obowiązany jest przekazać ponaglenie organowi wyższego stopnia bez zbędnej zwłoki, nie później niż w terminie 3 dni roboczych od dnia jego otrzymania. Organ przekazując ponaglenie obowiązany jest ustosunkować się do niego.

§ 5. Właściwy organ rozpatrujący ponaglenie wydaje postanowienie, w którym:

- 1) wskazuje, czy organ rozpatrujący sprawę dopuścił się beczynności lub przewlekłego prowadzenia postępowania stwierdzając jednocześnie, czy miało ono miejsce z rażącym naruszeniem prawa;
 - 2) w przypadku stwierdzenia beczynności lub przewlekłości – na podstawie okoliczności sprawy oraz wyjaśnień organu rozpatrującego sprawę – zobowiązuje ten organ do załatwienia sprawy, wyznaczając termin na jej załatwienie, jeżeli postępowanie jest niezakończony, oraz
 - 3) zarządza wyjaśnienie przyczyn i ustalenie osób winnych beczynności lub przewlekłości, a w razie potrzeby także podjęcie środków zapobiegających występowaniu beczynności lub przewlekłości w przyszłości.”;
- 12) art. 38 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 38. Pracownik organu administracji publicznej, który zostanie uznany za winnego beczynności lub przewlekłości podlega odpowiedzialności porządkowej lub dyscyplinarnej albo innej odpowiedzialności przewidzianej w przepisach prawa.”;
- 13) art. 49 otrzymuje brzmienie:
- „§ 1. Strony mogą być zawiadamiane o decyzjach i innych czynnościach organów administracji publicznej przez publiczne obwieszczenie lub w inny zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości sposób publicznego ogłaszania, w szczególności przez udostępnienie zawiadomienia w Biuletynie Informacji Publicznej właściwego organu administracji publicznej, jeżeli przepis szczególny tak stanowi; w tych przypadkach zawiadomienie bądź doręczenie uważa się za dokonane po upływie czternastu dni od dnia publicznego ogłoszenia.
- § 2. Jeżeli w postępowaniu bierze udział więcej niż dwadzieścia stron, § 1 stosuje się odpowiednio. Zawiadomienie jest skuteczne, jeśli organ uprzedził stronę o zamiarze zawiadamiania o decyzjach i innych czynnościach procesowych w sposób określony w § 1, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.”;
- 14) w art. 57:
- a) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Terminy określone w latach kończą się z upływem tego dnia w ostatnim roku, który odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim roku nie było – w dniu, który poprzedzałby bezpośrednio ten dzień.”,
 - b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Jeżeli koniec terminu przypada na sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy, za ostatni dzień terminu uważa się najbliższy następny dzień powszedni.”;

15) w art. 83 po § 3 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Mediator nie może być przesłuchany w charakterze świadka co do faktów, o których dowiedział się w związku z prowadzeniem mediacji.”;

16) w dziale II po rozdziale 5 dodaje się rozdział 5a w brzmieniu:

„Rozdział 5a

Mediacja

Art. 96a. § 1. W toku postępowania może być przeprowadzona mediacja, jeżeli pozwala na to charakter sprawy.

§ 2. Mediacja jest dobrowolna.

§ 3. Celem mediacji jest wyjaśnienie i rozważenie okoliczności faktycznych i prawnych sprawy oraz przyjęcie ustaleń co do sposobu jej załatwienia w granicach obowiązującego prawa, w tym poprzez zawarcie ugody lub umowy administracyjnej.

Art. 96b. § 1. Organ administracji publicznej może skierować sprawę do mediacji z urzędu lub na wniosek. W sprawach, w których może być zawarta ugoda, na wniosek strony, organ administracji publicznej kieruje strony do mediacji.

§ 2. We wniosku, o którym mowa w § 1, strona może w szczególności wskazać mediatora.

§ 3. W postanowieniu o skierowaniu do mediacji wskazuje się mediatora. Postanowienie doręcza się stronom wraz z pouczeniem dotyczącym zasad prowadzenia mediacji, zobowiązując je do zajęcia stanowiska w przedmiocie mediacji w terminie tygodnia od dnia doręczenia, oraz organowi, o którym mowa w art. 106 § 1.

§ 4. W stanowisku, o którym mowa w § 3, strona może w szczególności zaproponować innego mediatora; milczenie strony w tym zakresie albo wskazanie w stanowisku mediatora, który nie został przez strony uzgodniony, oznacza zgodę na mediatora wskazanego w postanowieniu o skierowaniu do mediacji.

§ 5. W przypadku braku zgody strony na przeprowadzenie mediacji albo niezajęcia przez stronę stanowiska w przedmiocie mediacji w wyznaczonym terminie, mediacji nie przeprowadza się.

Art. 96c. § 1. Kierując sprawę do mediacji organ administracji publicznej odracza rozpatrzenie sprawy do dwóch miesięcy.

§ 2. Na zgodny wniosek uczestników mediacji lub z innych ważnych powodów termin określony w § 1 może zostać przedłużony, nie dłużej niż o miesiąc.

§ 3. W przypadku nieosiągnięcia celów określonych art. 96a § 3 w terminie, o którym mowa w § 1 albo § 2, organ wydaje postanowienie o zakończeniu mediacji i załatwia sprawę.

Art. 96d. Mediatorem może być osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych i korzystająca w pełni z praw publicznych, w szczególności mediator wpisany na listę stałych mediatorów lub do wykazu osób uprawnionych do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego, prowadzonych przez prezesa sądu okręgowego.

Art. 96e. Organ administracji publicznej niezwłocznie przekazuje mediatorowi dane kontaktowe uczestników mediacji oraz ich pełnomocników, w szczególności numery telefonów i adresy poczty elektronicznej, o ile je posiada.

Art. 96f. Mediator zapoznaje się z aktami sprawy i ma prawo wykonywania z nich odpisów, chyba że uczestnik mediacji w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia postanowienia, o którym mowa w art. 96b § 1, nie wyrazi zgody na zapoznanie się mediatora z aktami.

Art. 96g. § 1. Mediator powinien zachować bezstronność przy prowadzeniu mediacji i niezwłocznie ujawnić okoliczności, które mogłyby wzbudzić wątpliwości co do jego bezstronności.

§ 2. W przypadku wątpliwości co do bezstronności mediatora, mediator odmawia przeprowadzenia mediacji, o czym niezwłocznie zawiadamia uczestników mediacji oraz organ administracji publicznej.

Art. 96h. § 1. Mediacja nie jest jawna.

§ 2. Mediator i uczestnicy mediacji są obowiązani zachować w tajemnicy wszelkie informacje, o których dowiedzieli się w związku z prowadzeniem mediacji. Uczestnicy mediacji mogą zwolnić mediatora i inne osoby biorące udział w mediacji z tego obowiązku.

§ 3. Propozycje ugodowe, ujawnione informacje lub złożone oświadczenia w toku mediacji nie mogą być wykorzystywane po jej zakończeniu. Nie dotyczy to ustaleń zawartych w protokole, o którym mowa w art. 96k.

Art. 96i. Mediator prowadzi mediację dążąc do polubownego rozwiązania sporu, w tym poprzez pomoc w formułowaniu propozycji ugodowych albo propozycji postanowień umowy administracyjnej.

Art. 96j. 1. Mediator ma prawo do wynagrodzenia i zwrotu wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji, chyba że wyraził zgodę na prowadzenie mediacji bez wynagrodzenia.

2. Wynagrodzenie i zwrot wydatków obciążają organ administracji publicznej, a w sprawach, w których może być zawarta ugoda – strony w równych częściach, chyba że postanowią one inaczej.

3. Koszty mediacji pokrywane są niezwłocznie po jej zakończeniu.

Art. 96k. § 1. Z przebiegu mediacji sporządza się protokół.

§ 2. Protokół zawiera w szczególności:

- 1) czas i miejsce przeprowadzenia mediacji;
- 2) imię i nazwisko (nazwę) oraz adresy uczestników mediacji;
- 3) imię i nazwisko oraz adres mediatora;
- 4) dokonane ustalenia co do sposobu załatwienia sprawy;
- 5) podpis mediatora oraz uczestników mediacji, a jeżeli którakolwiek z osób uczestniczących w mediacji nie może podpisać protokołu, wzmiankę o przyczynie braku podpisu.

§ 3. Mediator niezwłocznie przedkłada protokół z przebiegu mediacji organowi administracji w celu włączenia go do akt sprawy i doręcza odpis protokołu uczestnikom mediacji.

Art. 96l. § 1. Jeżeli w wyniku mediacji poczynione zostaną ustalenia co do sposobu załatwienia sprawy, sprawa zostaje załatwiona zgodnie z tymi ustaleniami, zawartymi w protokole, o którym mowa w art. 96k.

§ 2. Dokumentów i innych materiałów, które nie znajdują się w aktach postępowania, ujawnionych w toku mediacji przez jej uczestników nie włącza się do akt postępowania, o ile te dokumenty i materiały nie stanowią podstawy do załatwienia sprawy zgodnie z ustaleniami zawartymi w protokole, o którym mowa w art. 96k.”;

- 17) w dziale II po rozdziale 6 dodaje się rozdział 6a w brzmieniu:

„Rozdział 6a

Milcząca załatwienie sprawy

Art. 103a. § 1. Jeżeli ustawa szczególna tak stanowi, sprawa może być załatwiona milcząco. Sprawę uznaje się za załatwioną milcząco, jeżeli w terminie miesiąca od dnia doręczenia żądania strony właściwemu organowi administracji publicznej, organ ten:

- 1) nie wyda decyzji lub postanowienia kończącego postępowanie w sprawie (milcząca zakończenie postępowania) albo
- 2) nie wniesie sprzeciwu (milcząca zgoda).

§ 2. Sprzeciw, o którym mowa w § 1 pkt 2, właściwy organ wnosi w drodze decyzji.

§ 3. W przypadkach, o których mowa w § 1, sprawę uznaje się za załatwioną w sposób w całości uwzględniający żądanie strony.

§ 4. Milcząca załatwienie sprawy następuje w dniu następnym po dniu, w którym upływa termin przewidziany na wydanie decyzji lub postanowienia kończącego postępowanie albo wniesienia sprzeciwu. W przypadku, gdy organ przed upływem terminu załatwienia sprawy zawiadomi stronę o braku sprzeciwu, milcząca załatwienie sprawy następuje w dniu doręczenia zawiadomienia.

§ 5. Jeśli przepisy szczególne określają inne terminy wydania decyzji, postanowienia kończącego postępowanie w sprawie albo wniesienia sprzeciwu, sprawę uznaje się za załatwioną milcząco w dniu następnym po dniu, w którym upływa ten termin.

§ 6. W aktach sprawy zamieszcza się adnotację o milczącym załatwieniu sprawy, wskazując treść rozstrzygnięcia oraz jego podstawę prawną.

Art. 103b. Na wniosek strony organ administracji publicznej wydaje decyzję poświadczającą milcząca załatwienie sprawy.

Art. 103c. Do spraw załatwionych milcząco przepisy art. 145-163 stosuje się odpowiednio. Przyjmuje się, że skutek wydania decyzji ostatecznej powstał w terminie 14 dni od upływu terminu wskazanego w art. 103a § 4.”;

18) po art. 104 dodaje się art. 104a w brzmieniu:

„§ 1. Przed wydaniem decyzji w postępowaniu wszczętym na żądanie strony, organ administracji publicznej, w szczególności informując o możliwości wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań, jest

obowiązany do wskazania stronie przesłanek, które nie zostały na dzień przesłania informacji spełnione, co może skutkować wydaniem decyzji niezgodnej z żądaniem strony.

§ 2. Organ administracji publicznej wskazując przesłanki, o których mowa w § 1, w drodze postanowienia, wyznacza stronie odpowiedni termin na ich spełnienie.”;

19) w art. 106:

a) § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. W przypadku niezajęcia stanowiska w terminie określonym w § 3 stosuje się przepisy art. 36-38, przy czym o wniesieniu ponaglenia właściwy organ informuje bez zbędnej zwłoki organ prowadzący postępowanie.”,

b) po § 6 dodaje się § 7 i 8 w brzmieniu:

§ 7. Organ załatwiający sprawę może z urzędu lub na wniosek strony wezwać właściwy organ albo organy do zajęcia stanowiska, o którym mowa w § 1, w trakcie posiedzenia z udziałem stron (posiedzenie w trybie współdziałania). Przepisy art. 90-96 stosuje się odpowiednio.

§ 8. Zwołanie posiedzenia w trybie współdziałania nie uchybia wymogom określonym w § 5 oraz nie zwalnia z obowiązku rozpatrzenia ponaglenia.”;

20) w art. 107:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Decyzja powinna zawierać: oznaczenie organu administracji publicznej, datę wydania, oznaczenie strony lub stron, powołanie podstawy prawnej, rozstrzygnięcie, uzasadnienie faktyczne i prawne, pouczenie, czy i w jakim trybie służy od niej odwołanie oraz o prawie do zrzeczenia się odwołania, podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego osoby upoważnionej do wydania decyzji lub, jeżeli decyzja wydana została w formie dokumentu elektronicznego, powinna być opatrzona bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu. Decyzja, w stosunku do której może być wniesione powództwo do sądu powszechnego, sprzeciw od decyzji lub skarga do sądu administracyjnego powinna zawierać ponadto pouczenie o dopuszczalności wniesienia powództwa, sprzeciwu lub skargi, a także o wysokości opłaty od powództwa lub wpisu od skargi oraz o możliwości ubiegania się przez stronę o zwolnienie od tych kosztów.”,

b) po art. § 1 dodaje się §1a w brzmieniu:

„§ 1a. Decyzja, o której mowa w art. 103b, powinna zawierać także datę milczącego załatwienia sprawy.”;

21) w dziale II po rozdziale 7 dodaje się rozdział 7a w brzmieniu:

„Rozdział 7a

Umowa administracyjna

Art. 113a. § 1 Załatwienie sprawy może nastąpić przez zawarcie umowy administracyjnej pomiędzy organem administracji publicznej prowadzącym postępowanie a stroną tego postępowania, o ile charakter sprawy na to pozwala.

§ 2. Umowa administracyjna może polegać na wzajemnych ustępstwach co do ustaleń stanu faktycznego lub prawnego, jeśli dokonanie tych ustaleń w postępowaniu wyjaśniającym okazało się niemożliwe lub wiązałoby się z nadmiernymi trudnościami lub kosztami.

Art. 113b. § 1. Zawarcie umowy administracyjnej wymaga formy pisemnej.

§ 2. Umowa administracyjna zawiera w szczególności:

- 1) oznaczenie organu administracji publicznej i strony;
- 2) datę zawarcia;
- 3) przedmiot postępowania;
- 4) rozstrzygnięcie sprawy oraz będące przedmiotem tego rozstrzygnięcia wzajemne ustalenia organu administracji publicznej i strony w zakresie ustępstw, co do ustaleń stanu faktycznego lub prawnego, jeżeli dokonanie tych ustaleń w postępowaniu okazało się niemożliwe lub wiązałoby się z nadmiernymi trudnościami lub kosztami;
- 5) podpisy strony oraz pracownika organu administracji publicznej, upoważnionego do zawarcia umowy.

Art. 113c. Umowa administracyjna, z chwilą zawarcia, wywołuje takie same skutki jak decyzja.

Art. 113d. W sprawie, w której została zawarta umowa administracyjna, nie wydaje się decyzji administracyjnej, chyba że umowa administracyjna zostanie rozwiązana albo zostanie stwierdzona jej nieważność.

Art. 113e. § 1. Strona w toku postępowania może wystąpić do organu administracji publicznej z wnioskiem o załatwienie sprawy w drodze umowy administracyjnej.

§ 2. Organ administracji publicznej odroczy wydanie decyzji, jeżeli strona wystąpi z wnioskiem, o którym mowa w § 1, a organ uzna załatwienie sprawy w drodze umowy administracyjnej za możliwe i celowe.

§ 3. Organ administracji publicznej załatwia sprawę przez wydanie decyzji, jeżeli stwierdzi, że zawarcie umowy administracyjnej jest niemożliwe, niecelowe lub istotnie utrudnione.

§ 4. Organ administracji publicznej, w decyzji, o której mowa w § 3, wskazuje okoliczności faktyczne i prawne, stanowiące podstawę do odmowy zawarcia umowy administracyjnej.

Art. 113f. Jeżeli przepis prawa uzależnia wydanie decyzji w sprawie od zajęcia stanowiska przez inny organ, w sprawie, w której rozstrzygnięcie nastąpi w drodze umowy administracyjnej, przepis art. 106 stosuje się odpowiednio.”;

22) art. 114 otrzymuje brzmienie:

„Art. 114 W sprawie, w której toczy się postępowanie przed organem administracji publicznej, strony mogą zawrzeć ugodę, jeżeli przemawia za tym charakter sprawy i nie sprzeciwia się temu przepis prawa.”;

23) art. 116 § 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 116. § 1. Organ administracji publicznej odroczy wydanie decyzji i wyznaczy stronom termin do zawarcia ugody, jeżeli istnieją przesłanki do jej zawarcia, pouczając strony o trybie i skutkach zawarcia ugody.”;

24) art. 117 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Ugodę sporządza się w formie pisemnej na podstawie zgodnych oświadczeń stron złożonych przed upoważnionym pracownikiem organu.

§ 2. Ugoda powinna zawierać: oznaczenie organu, datę sporządzenia, oznaczenie stron, przedmiot i treść ugody, podpisy stron oraz podpis pracownika organu administracji publicznej, upoważnionego do sporządzenia ugody. Przed podpisaniem ugody pracownik organu administracji publicznej upoważniony do jej sporządzenia odczytuje stronom jej treść.

§ 3. Ugodę włącza się do akt sprawy.”;

25) art. 118 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Organ administracji publicznej odmówi zatwierdzenia ugody zawartej z naruszeniem prawa, nieuwzględniającej stanowiska organu, o którym mowa w § 2, lub naruszającej interes publiczny.”;

26) po art. 121 dodaje się art. 121a w brzmieniu:

„Art. 121a. Do ugody zawartej przed mediatorem przepisy art. 117- 121 stosuje się odpowiednio.”;

27) art. 127 otrzymuje brzmienie:

„Art. 127. § 1. Od decyzji wydanej w pierwszej instancji służy stronie odwołanie, chyba że ustawa szczególna stanowi inaczej. Odwołanie służy tylko do jednej instancji.

§ 2. Właściwy do rozpatrzenia odwołania jest organ administracji publicznej wyższego stopnia, chyba że ustawa przewiduje inny organ odwoławczy.

§ 3. Od decyzji wydanej w pierwszej instancji przez ministra lub samorządowe kolegium odwoławcze nie służy odwołanie.”;

28) po art. 127 dodaje się art. 127a w brzmieniu:

„Art. 127a. § 1. Przed upływem terminu na wniesienie odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu, który wydał decyzję.

§ 2. Z dniem doręczenia organowi oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez wszystkie strony postępowania, decyzja staje się ostateczna.”;

29) w art. 138:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Organ odwoławczy może uchylić zaskarżoną decyzję w całości i przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia organowi pierwszej instancji, gdy decyzja została wydana z naruszeniem przepisów postępowania, konieczne do wyjaśnienia okoliczności sprawy mają zasadniczy wpływ na jej rozstrzygnięcie, a przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego w tym zakresie przez organ odwoławczy byłoby nadmiernie utrudnione. Przekazując sprawę, organ ten powinien wskazać, jakie okoliczności należy wyjaśnić przy ponownym rozpatrzeniu sprawy.”;

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Jeśli organ pierwszej instancji w decyzji, o której mowa w § 2 dokonał błędnej wykładni przepisów prawa, które mogą znaleźć zastosowanie w sprawie, organ odwoławczy powinien także zawrzeć w decyzji wytyczne w zakresie wykładni przepisów prawa, które są dla organu pierwszej instancji wiążące przy ponownym rozpatrzeniu sprawy, jeśli przepisy te znajdą zastosowanie, a stan prawny nie uległ zmianie.”;

30) po art. 149 dodaje się art. 149a w brzmieniu:

„Art. 149a. Przepisy art. 145-150 stosuje się odpowiednio w sprawach zakończonych zawarciem umowy administracyjnej.”;

31) w art. 151 po § 2 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. W sprawach, o których mowa w § 1, przepisów o milczącym załatwieniu sprawy nie stosuje się.”;

32) po art. 151 dodaje się art. 151a w brzmieniu:

„§ 1. W przypadku wznowienia postępowania w sprawie, która została załatwiona przez zawarcie umowy administracyjnej, właściwy organ administracji publicznej, po przeprowadzeniu postępowania określonego w art. 149 § 2, wydaje decyzję, w której:

- 1) odmawia rozwiązania umowy administracyjnej, gdy stwierdzi brak podstaw do jej rozwiązania na podstawie art. 145 § 1, art. 145a lub art. 145b, albo
- 2) rozwiązuje umowę administracyjną, gdy stwierdzi istnienie podstaw do jej rozwiązania na podstawie art. 145 § 1, art. 145a lub art. 145b, i załatwia sprawę w drodze umowy administracyjnej albo wydaje decyzję rozstrzygającą o istocie sprawy, jeśli zawarcie umowy administracyjnej jest niemożliwe, niecelowe lub nadmiernie utrudnione.

§ 2. Rozwiązanie umowy administracyjnej wywołuje takie same skutki jak uchylenie decyzji.

§ 3. W przypadku, gdy w wyniku wznowienia postępowania nie można rozwiązać umowy administracyjnej na skutek okoliczności, o których mowa w art. 146, organ administracji publicznej ograniczy się do stwierdzenia zawarcia umowy administracyjnej z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których nie rozwiązał tej umowy.”;

33) po art. 155 dodaje się art. 155a w brzmieniu:

„Art. 155a. W sprawach, o których mowa w art. 154 i 155 przepisów o milczącym załatwieniu sprawy nie stosuje się.”;

34) w art. 156 w § 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) dotyczy sprawy już poprzednio rozstrzygniętej inną decyzją ostateczną lub sprawy, w której zawarto umowę administracyjną”;

35) w art. 158 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Rozstrzygnięcie w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji następuje w drodze decyzji. Przepisów o milczącym załatwieniu sprawy nie stosuje się.”;

36) po art. 159 dodaje się art. 159a w brzmieniu:

„Art. 159a. Przepisy art. 155-158 stosuje się odpowiednio do umów administracyjnych.”;

37) po art. 162 dodaje się art. 162a i art. 162b w brzmieniu:

„Art. 162a. W sprawach, o których mowa w art. 161 i 162 przepisów o milczącym załatwieniu sprawy nie stosuje się.”;

„Art. 162b. Przepisy art. 161 i art. 162 stosuje się odpowiednio do umów administracyjnych.”;

38) w dziale II po rozdziale 13 dodaje się rozdział 14 w brzmieniu:

„Rozdział 14

Postępowanie uproszczone

Art. 163a. § 1. Organ administracji publicznej rozpoznaje sprawę w postępowaniu uproszczonym, jeśli ustawa szczególna tak stanowi.

§ 2. W postępowaniu uproszczonym może być załatwiona tylko jedna sprawa indywidualna.

§ 3. W sprawie rozpoznawanej w postępowaniu uproszczonym stosuje się przepisy rozdziału 6a, chyba że ustawa szczególna przewidująca załatwienie sprawy w postępowaniu uproszczonym wyłącza jej milczące załatwienie.

Art. 163b. § 1. Podanie w postępowaniu uproszczonym może być wniesione na urzędowym formularzu, zawierającym pouczenie w zakresie treści § 3 oraz o treści art. 103a i 103b.

§ 2. Podanie wniesione w formie dokumentu elektronicznego powinno zawierać:

- 1) dane w ustalonym formacie, zawartym we wzorze podania określonym w odrębnych przepisach, jeżeli przewidują one wnoszenie podań według określonego wzoru;
- 2) adres elektroniczny wnoszącego podanie.

§ 3. W razie złożenia przez stronę oświadczenia na urzędowym formularzu, niedopuszczalne jest późniejsze powoływanie się przez nią na okoliczności pominięte w tym oświadczeniu, jak również formułowanie żądań wykraczających poza treść złożonego wniosku, chyba że powoływane przez stronę okoliczności są istotne dla wyniku postępowania, a ich uwzględnienie nie doprowadzi do przedłużenia postępowania.

Art. 163c. § 1. Postępowanie dowodowe jest ograniczone do dowodów zgłoszonych przez stronę, łącznie z żądaniem wszczęcia postępowania oraz faktów powszechnie znanych i dowodów znanych organowi z urzędu, przed którym toczy się postępowanie lub możliwych do ustalenia na podstawie danych, którymi rozporządza ten organ.

§ 2. W sprawach rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym nie stosuje się art. 81.

Art. 163d. Uzasadnienie decyzji wydanej w postępowaniu uproszczonym powinno zawierać:

- 1) wskazanie faktów, które organ administracji publicznej uznał za udowodnione oraz
- 2) przytoczenie przepisów prawa, stanowiących podstawę prawną decyzji.

Art. 163e. Postanowienia wydane w postępowaniu uproszczonym można zaskarżyć tylko w odwołaniu od decyzji, z wyjątkiem postanowień wydanych po wydaniu decyzji, postanowień o zawieszeniu lub o odmowie podjęcia zawieszzonego postępowania oraz postanowień, w odniesieniu do których możliwość ich zaskarżenia przewidują przepisy szczególne.

Art. 163f. W sprawie rozpoznawanej w postępowaniu uproszczonym nie stosuje się art. 161.”;

39) po Dziale IV dodaje się Dział IVa w brzmieniu:

„DZIAŁ IVA.

Zasady nakładania kary administracyjnej i udzielania ulg w jej wykonaniu

Art. 189a. § 1. W sprawach z zakresu nałożenia kary administracyjnej i udzielenia ulg w jej wykonaniu stosuje się przepisy niniejszego działu.

§ 2. W przypadku uregulowania w przepisach odrębnych przesłanek wymiaru kary administracyjnej, odstąpienia od nałożenia kary administracyjnej, udzielenia pouczenia, terminów przedawnienia nakładania kary administracyjnej lub jej egzekucji oraz udzielenia ulgi w jej wykonaniu – przepisów niniejszego działu w zakresie uregulowanym w przepisach odrębnych – nie stosuje się.

§ 3. Przepisów niniejszego działu nie stosuje się w sprawach wymierzania lub nakładania przez organ administracji publicznej kar na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenia, odpowiedzialności dyscyplinarnej, porządkowej lub z tytułu naruszenia dyscypliny finansów publicznych.

Art. 189b. Przez karę administracyjną rozumie się określoną w ustawie sankcję o charakterze pieniężnym albo niepieniężnym nakładaną przez organ administracji publicznej, w drodze decyzji administracyjnej, w przypadku naruszenia prawa w wyniku niedopełnienia ustawowego obowiązku ciążącego na osobie fizycznej, osobie prawnej albo jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej.

Art. 189c. W przypadku gdy w czasie wydawania decyzji w sprawie kary administracyjnej obowiązuje ustawa inna niż w czasie niedopełnienia obowiązku, z którego powodu ma być nałożona kara, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest ona względniejsza dla strony.

Art. 189d. W przypadku wszczęcia w przedmiocie tego samego zachowania postępowania w sprawie o przestępstwo, przestępstwo skarbowe, wykroczenie lub wykroczenie skarbowe postępowanie w sprawie nałożenia kary administracyjnej zawiesza się do czasu prawomocnego zakończenia tego postępowania.

Art. 189e. § 1. Nakładając karę administracyjną organ administracji publicznej bierze pod uwagę:

- 1) wagę, okoliczności, w szczególności okoliczności wymagające ochrony życia lub zdrowia, ochrony mienia w znacznych rozmiarach lub ochrony ważnego interesu społecznego lub wyjątkowo ważnego interesu strony oraz czas trwania naruszenia;
- 2) częstotliwość niedopełniania obowiązku, z którego powodu ma być nałożona kara, w przeszłości;
- 3) stopień przyczynienia się strony, na którą jest nakładana kara, do powstania naruszenia;
- 4) działania podjęte przez stronę w celu uniknięcia skutków naruszenia;
- 5) wysokość osiągniętej korzyści, o ile została uzyskana;
- 6) w przypadku osoby fizycznej – warunki osobiste strony, na którą kara jest nakładana.

§ 2. W przypadku gdy przemawia za tym słuszny interes strony organ administracji publicznej nakładając karę może także uwzględnić sytuację majątkową strony.

Art. 189e. § 1. Organ administracji publicznej odstępuje od nałożenia kary administracyjnej i poprzestaje na pouczeniu, gdy:

- 1) waga naruszenia jest znikoma, a strona zaprzestała naruszeń, lub
- 2) naruszenie nastąpiło wskutek zdarzeń i okoliczności, których strona nie mogła przewidzieć lub których nie mogła przewyżyć (siła wyższa), lub

- 3) za to samo zachowanie na stronę została uprzednio nałożona administracyjna kara pieniężna przez inny uprawniony organ administracji publicznej albo kara za wykroczenie albo wykroczenie skarbowe albo strona została prawomocnie skazana za przestępstwo albo przestępstwo skarbowe.

§ 2. W przypadkach innych niż wymienione w § 1, organ administracji publicznej, w drodze postanowienia, może wyznaczyć stronie termin na przedstawienie dowodów potwierdzających:

- 1) usunięcie naruszenia prawa;
- 2) powiadomienie właściwych podmiotów o stwierdzonych naruszeniach prawa, określając termin i sposób powiadomienia.

§ 3. Organ administracji publicznej w przypadkach, o których mowa w § 2, odstępuje od nałożenia kary administracyjnej i poprzestaje na pouczeniu, gdy strona przedstawiła dowody, potwierdzające wykonanie postanowienia.

Art. 189f. § 1. Kara administracyjna nie może zostać nałożona, jeżeli upłynęło 5 lat od naruszenia albo od wystąpienia skutków naruszenia.

§ 2. Kara administracyjna nie podlega egzekucji, jeżeli upłynęło 5 lat od dnia, w którym kara powinna być wykonana.

Art. 189g. § 1. Bieg terminu przedawnienia nałożenia kary administracyjnej przerywa ogłoszenie upadłości strony.

§ 2. Po przerwaniu biegu terminu przedawnienia biegnie on na nowo od dnia następującego po dniu uprawomocnienia się postanowienia o zakończeniu lub umorzeniu postępowania upadłościowego.

§ 3. Jeżeli ogłoszenie upadłości, o którym mowa w § 1, nastąpiło przed rozpoczęciem biegu terminu przedawnienia, bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się od dnia następującego po dniu uprawomocnienia się postanowienia o zakończeniu lub umorzeniu postępowania upadłościowego.

§ 4. Bieg terminu przedawnienia nałożenia kary administracyjnej nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu z dniem:

- 1) wniesienia środka zaskarżenia odpowiednio do sądu administracyjnego albo sądu powszechnego albo wniesienia skargi kasacyjnej od prawomocnego orzeczenia w przedmiocie kary administracyjnej;
- 2) wniesienia żądania ustalenia przez sąd powszechny istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa;

- 3) doręczenia zarządzenia zabezpieczenia w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jeżeli przepisy odrębne przewidują możliwość zarządzenia zabezpieczenia.

§ 5. Termin przedawnienia rozpoczyna się, a po zawieszeniu biegnie dalej, od dnia następującego po dniu:

- 1) uprawomocnienia się orzeczenia sądu administracyjnego albo sądu powszechnego właściwego do rozpoznania odwołania od decyzji dotyczącej nałożenia kary administracyjnej albo oddalenia skargi kasacyjnej lub uchylecia przez Sąd Najwyższy zaskarżonego wyroku i orzeczenia co do istoty sprawy;
- 2) uprawomocnienia się orzeczenia lub ogłoszenia prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego w sprawie ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa;
- 3) zakończenia postępowania zabezpieczającego w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 189h. § 1. Zaległą administracyjną karą pieniężną jest kara niezapłacona w terminie.

§ 2. Od zaległej administracyjnej kary pieniężnej nalicza się odsetki za zwłokę, jak dla zaległości podatkowej, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

Art. 189i. § 1. Bieg terminu przedawnienia egzekucji kary administracyjnej przerywa ogłoszenie upadłości strony.

§ 2. Po przerwaniu biegu terminu przedawnienia biegnie on na nowo od dnia następującego po dniu uprawomocnienia się postanowienia o zakończeniu lub umorzeniu postępowania upadłościowego.

§ 3. Bieg terminu przedawnienia egzekucji kary administracyjnej nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega przerwaniu z dniem:

- 1) zastosowania środka egzekucyjnego, o którym zobowiązany został zawiadomiony;
- 2) doręczenia zarządzenia zabezpieczenia w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

§ 4. Bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się, a po przerwaniu biegnie na nowo od dnia następującego po dniu, w którym:

- 1) zastosowano środek egzekucyjny, o którym zobowiązany został zawiadomiony;
- 2) doręczono zarządzenie zabezpieczenia w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 189j. § 1. Organ administracji publicznej na wniosek strony, w przypadkach uzasadnionych ważnym interesem społecznym lub ważnym interesem strony, może udzielić ulg w wykonaniu kary administracyjnej, poprzez:

- 1) odroczenie terminu wykonania kary lub rozłożenie jej na raty;
- 2) odroczenie wykonania kary lub rozłożenie jej na raty;
- 3) umorzenie kary w całości lub w części;
- 4) umorzenie w całości lub w części odsetek za zwłokę.

§ 2. W przypadku umorzenia zaległej administracyjnej kary pieniężnej umorzeniu podlegają także odsetki za zwłokę w całości lub w takiej części, w jakiej została umorzona zaległa administracyjna kara pieniężna.

§ 3. Organ administracji publicznej może udzielać stronie prowadzącej działalność gospodarczą ulg, określonych w § 1, które:

- 1) nie stanowią pomocy publicznej;
- 2) stanowią pomoc de minimis – w zakresie i na zasadach określonych w bezpośrednio obowiązujących aktach prawa Unii Europejskiej dotyczących pomocy w ramach zasady de minimis;
- 3) stanowią pomoc publiczną:
 - a) udzielaną w celu naprawienia szkód wyrządzonych przez klęski żywiołowe lub inne nadzwyczajne zdarzenia,
 - b) udzielaną w celu zapobieżenia lub likwidacji poważnych zakłóceń w gospodarce o charakterze ponadsektorowym,
 - c) udzielaną w celu wsparcia krajowych przedsiębiorców działających w ramach przedsięwzięcia gospodarczego podejmowanego w interesie europejskim,
 - d) udzielaną w celu promowania i wspierania kultury, dziedzictwa narodowego, nauki i oświaty,
 - e) będącą rekompensatą za realizację usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym powierzonych na podstawie odrębnych przepisów,
 - f) na szkolenia,
 - g) na zatrudnienie,
 - h) na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw,
 - i) na restrukturyzację,
 - j) na ochronę środowiska,
 - k) na prace badawczo-rozwojowe,

- l) regionalną,
- m) udzielaną na inne przeznaczenia określone na podstawie § 4 przez Radę Ministrów.

§ 4. Ulgi, o których mowa w § 1 pkt 3, w przypadku wymienionym w § 3 pkt 3 lit. a, mogą być udzielane jako pomoc indywidualna albo w ramach programów pomocowych określonych w odrębnych przepisach.

§ 5. Ulgi, o których mowa w § 1 pkt 3, w przypadkach wymienionych w § 3 pkt 3 lit. b-1 mogą być udzielane jako pomoc indywidualna zgodna z programami rządowymi lub samorządowymi albo udzielane w ramach programów pomocowych określonych w odrębnych przepisach.

§ 6. Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzeń, inne niż określone w § 3 pkt 3 lit. a-1, przeznaczenia pomocy udzielanej w formie ulg w zapłacie administracyjnej kary pieniężnej, o których mowa w § 1 pkt 3, oraz szczegółowe warunki udzielania tych ulg dla określonych przez Radę Ministrów przeznaczeń wraz ze wskazaniem przypadków, w których ulgi udzielane są jako pomoc indywidualna, mając na uwadze dopuszczalność i warunki udzielania pomocy państwa określone w przepisach prawa Unii Europejskiej.”;

- 40) po dziale VIII dodaje się dział VIIIa w brzmieniu:

„DZIAŁ VIII A

Europejska współpraca administracyjna

Art. 260a. § 1. Jeżeli przepisy prawa europejskiego tak stanowią i na zasadach w przepisach tych określonych, organy administracji publicznej udzielają niezbędnej pomocy organom innych państw członkowskich Unii Europejskiej oraz organom administracji Unii Europejskiej, albo o taką pomoc do tych organów występują.

§ 2. Organ administracji publicznej udziela pomocy z urzędu lub na wniosek. Pomoc ta obejmuje w szczególności udostępnianie informacji o okolicznościach faktycznych i prawnych oraz wykonywanie czynności procesowych w ramach pomocy prawnej.

§ 3. Jeżeli przepisy prawa europejskiego nie stanowią inaczej, właściwość organów w przedmiocie udzielenia pomocy ustala się na podstawie przepisów kodeksu.

§ 4. O udzieleniu pomocy organ administracji publicznej udzielający pomocy zawiadomi podmiot, którego pomocy dotyczy, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

Art. 260b. § 1. Wniosek o udzielenie pomocy podlega rozpatrzeniu, jeżeli zawiera wymagane uzasadnienie i został sporządzony w języku polskim.

§ 2. Jeżeli wniosek ma braki formalne, należy wezwać organ wnioskujący o ich uzupełnienie w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania.

§ 3. Jeżeli wnioskodawca nie złoży w terminie, o którym mowa w ust. 2, brakujących dokumentów, lub brak jest podstaw prawnych do udzielenia pomocy, wniosek o udzielenie pomocy nie podlega rozpatrzeniu i jest zwracany wnioskodawcy.

§ 4. Rozpatrzenie wniosku powinno nastąpić w terminie wynikającym z prawa europejskiego, a jeżeli brak takiego terminu – bez zbędnej zwłoki.

Art. 260c. § 1. Jeżeli przepisy prawa europejskiego tak stanowią, organy administracji publicznej zwracają się o niezbędną pomoc do organów państw członkowskich Unii Europejskiej oraz organów administracji Unii Europejskiej.

§ 2. Wniosek o udzielenie pomocy powinien zawierać uzasadnienie wraz z podaniem podstawy prawnej. Jeżeli wniosek jest kierowany do organów administracji Unii Europejskiej, powinien być sporządzony w języku polskim, a jeżeli kierowany jest do organów administracji innego kraju członkowskiego, powinien zostać przetłumaczony na jeden z języków urzędowych tego kraju.

Art. 260d. Informacje między organami administracji publicznej są przekazywane drogą elektroniczną.

Art. 260e. Zasady ponoszenia kosztów udzielenia pomocy regulują przepisy prawa europejskiego. W przypadku braku takich przepisów, każdy z organów ponosi koszty swojego działania we własnym zakresie.

Art. 260f. Przepisy niniejszego działu stosuje się także w odniesieniu do organów państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), jeżeli przepisy prawa europejskiego znajdują zastosowanie do tych państw.”;

41) w art. 263 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do kosztów postępowania zalicza się koszty podróży i inne należności świadków i biegłych oraz stron w przypadkach przewidzianych w art. 56, koszty spowodowane oględzinami na miejscu, koszty doręczenia stronom pism urzędowych, a także koszty mediacji.”;

42) po art. 263 dodaje się art. 263a w brzmieniu:

„Art. 263a. Do ustalenia kosztów mediacji stosuje się odpowiednio przepisy wydane na podstawie art. 98¹ § 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm.²⁾).”.

Art. 2. W ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2016 r. poz. 599) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Egzekucję administracyjną stosuje się do obowiązków określonych w art. 2, gdy wynikają one z decyzji lub postanowień właściwych organów, a także z zawartych przez te organy umów administracyjnych albo – w zakresie administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego – bezpośrednio z przepisu prawa, chyba że przepis szczególnie zastrzega dla tych obowiązków tryb egzekucji sądowej.”;

2) w art. 5 w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) w odniesieniu do obowiązków wynikających z decyzji lub postanowień organów administracji rządowej i organów jednostek samorządu terytorialnego oraz umów administracyjnych zawartych przez te organy – właściwy do orzekania organ I instancji, z zastrzeżeniem pkt 4.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446) art. 101 otrzymuje brzmienie:

„Art. 101. 1. Każdy, czyj interes prawny lub uprawnienie zostały naruszone uchwałą lub zarządzeniem podjętymi przez organ gminy w sprawie z zakresu administracji publicznej, może zaskarżyć uchwałę lub zarządzenie do sądu administracyjnego.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli w sprawie orzekał już sąd administracyjny i skargę oddalił.

3. Skargę na uchwałę lub zarządzenie, o których mowa w ust. 1, można wnieść do sądu administracyjnego w imieniu własnym lub reprezentując grupę mieszkańców gminy, którzy na to wyrażą pisemną zgodę.

4. W sprawach, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio art. 94.”.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 293, 379, 435, 567, 616, 945, 1091, 1161, 1296, 1585, 1626, 1741 i 1924 z 2015 r. poz. 2, 4, 218, 539, 978, 1062, 1137, 1199, 1311, 1418, 1419, 1505, 1527, 1567, 1587, 1595, 1634, 1635 i 1854 oraz z 2016 r. poz. 195 i 437.

Art. 4. W ustawie z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1659) art. 2 otrzymuje brzmienie:

„Art. 2. W sprawach, o których mowa w art. 1 ust. 1, kolegia są organami właściwymi w szczególności do rozpatrywania odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia, żądań wznowienia postępowania lub stwierdzenia nieważności decyzji lub umów administracyjnych oraz ponagleń.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 814) art. 87 otrzymuje brzmienie:

„Art. 87. 1. Każdy, czyj interes prawny lub uprawnienie zostały naruszone uchwałą podjętą przez organ powiatu w sprawie z zakresu administracji publicznej, może zaskarżyć uchwałę do sądu administracyjnego.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli w sprawie orzekł już sąd administracyjny i skargę oddalił.

3. Skargę na uchwałę, o której mowa w ust. 1, można wnieść do sądu administracyjnego w imieniu własnym lub reprezentując grupę mieszkańców powiatu, którzy na to wyrażą pisemną zgodę.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 486) art. 90 otrzymuje brzmienie:

„Art. 90. 1. Każdy, czyj interes prawny lub uprawnienie zostały naruszone przepisem aktu prawa miejscowego, wydanym w sprawie z zakresu administracji publicznej, może zaskarżyć przepis do sądu administracyjnego.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli w sprawie orzekł już sąd administracyjny i skargę oddalił.”.

Art. 7. W ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2012 r. poz. 270, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 § 2:

a) po pkt 3 dodaje się pkt 3a w brzmieniu:

„3a) umowy administracyjne;”;

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2012 r. poz. 1101 i 1529, z 2014 r. poz. 183 i 543, z 2015 r. poz. 658, 1191, 1224, 1269 i 1311 oraz z 2016 r. poz. 394.

b) pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) inne niż określone w pkt 1-3 akty lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczące uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa lub z umowy administracyjnej, z wyłączeniem aktów lub czynności podjętych w ramach postępowania administracyjnego określonego w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 23 i 868) oraz postępowań określonych w działach IV, V i VI ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2015 r. poz. 613, 1649, 1923 i 1932) oraz postępowań, do których mają zastosowanie przepisy powołanych ustaw;”;

2) w art. 16 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Sąd administracyjny orzeka w składzie jednego sędziego w przypadku, gdy w postępowaniu administracyjnym, którego dotyczy skarga, nie występowały strony o spornych interesach, chyba że ze względu na zawilość sprawy lub jej wagę przewodniczący wydziału orzeczniczego zarządzi jej rozpoznanie w składzie trzech sędziów.”;

3) art. 52 otrzymuje brzmienie:

„Art. 52. § 1. Z zastrzeżeniem § 3, skargę można wnieść po wyczerpaniu środków zaskarżenia, jeżeli służyły one skarżącemu w postępowaniu przed organem właściwym w sprawie, chyba że skargę wnosi prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka.

§ 2. Przez wyczerpanie środków zaskarżenia należy rozumieć sytuację, w której stronie nie przysługuje żaden środek zaskarżenia, taki jak zażalenie, odwołanie lub ponaglenie, przewidziany w ustawie.

§ 3. Skargę na bezczynność ministra w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego lub samorządowego kolegium odwoławczego można wnieść bez uprzedniego wniesienia ponaglenia.”;

4) art. 53 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skargę wnosi się w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia skarżącemu rozstrzygnięcia w sprawie.

§ 2. Skargę na akty lub czynności, o których mowa w art. 3 § 2 pkt 4 i 4a, można wnieść w terminie trzydziestu dni od dnia, w którym skarżący dowiedział się lub mógł się dowiedzieć o wydaniu aktu lub podjęciu innej czynności. Sąd, po wniesieniu skargi,

może uznać, że uchybienie tego terminu nastąpiło bez winy skarżącego i rozpoznać skargę.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio do skarg na inne akty, jeżeli ustawa nie przewiduje środków zaskarżenia w sprawie będącej przedmiotem skargi i nie stanowi inaczej.

§ 4. Skargę na umowę administracyjną wnosi się w terminie trzydziestu dni od dnia powzięcia informacji o okoliczności stanowiącej podstawę do rozwiązania lub stwierdzenia nieważności umowy, nie później niż w terminie roku od dnia zawarcia umowy administracyjnej.

§ 5. Prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka mogą wnieść skargę w terminie sześciu miesięcy od dnia doręczenia stronie rozstrzygnięcia w sprawie indywidualnej, a w pozostałych przypadkach w terminie sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie aktu lub podjęcia innej czynności uzasadniającej wniesienie skargi. Termin ten nie ma zastosowania do wnoszenia skarg na akty prawa miejscowego organów jednostek samorządu terytorialnego i terenowych organów administracji rządowej.”;

5) w art. 54 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skargę do sądu administracyjnego wnosi się za pośrednictwem organu, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania jest przedmiotem skargi. Skargę na umowę administracyjną wnosi się za pośrednictwem organu będącego stroną umowy.”;

6) w dziale III po rozdziale 3 dodaje się rozdział 3a w brzmieniu:

„Rozdział 3a

Sprzeciw od decyzji

Art. 64a. Od decyzji, o której mowa w art. 138 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego skarga nie przysługuje, jednakże strona niezadowolona z treści decyzji może wnieść od niej sprzeciw (sprzeciw od decyzji).

Art. 64b § 1. Sprzeciw od decyzji powinien czynić zadość wymaganiom pisma w postępowaniu sądowym, a ponadto zawierać wskazanie zaskarżonej decyzji, żądanie jej uchylenia oraz oznaczenie stron i organu.

§ 2. Do sprzeciwu od decyzji stosuje się odpowiednio przepisy o skardze, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

§ 3. W postępowaniu wszczętym sprzeciwem od decyzji przepisu art. 33 § 1 nie stosuje się.

Art. 64c. § 1. Sprzeciw od decyzji wnosi się w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia skarżącemu decyzji.

§ 2. Sprzeciw od decyzji wnosi się za pośrednictwem organu, którego decyzja jest przedmiotem sprzeciwu.

§ 3. Organ, o którym mowa w § 2, przekazuje sprzeciw sądowi wraz z kompletnymi i uporządkowanymi aktami sprawy w terminie siedmiu dni od dnia jej otrzymania

§ 4. Organ, o którym mowa w § 2, może w zakresie swojej właściwości uwzględnić sprzeciw od decyzji w całości w terminie siedmiu dni od dnia jego otrzymania.

§ 5. W razie niezastosowania się do obowiązków, o których mowa w § 3, sąd na wniosek skarżącego może orzec o wymierzeniu organowi grzywny w wysokości określonej w art. 154 § 6. Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.

§ 6. Jeżeli organ nie przekazał sądowi sprzeciwu do decyzji, mimo wymierzenia grzywny, sąd rozpoznaje sprawę na podstawie nadesłanego odpisu sprzeciwu od decyzji.

Art. 64d. § 1. Sąd rozpoznaje sprzeciw od decyzji w terminie trzydziestu dni od dnia wpływu sprzeciwu, na posiedzeniu niejawnym.

§ 2. Sąd rozpoznając sprzeciw od decyzji może przekazać sprawę do rozpoznania na rozprawie.”;

7) art. 116 otrzymuje brzmienie:

„Art. 116. § 1. Postępowanie mediacyjne prowadzi mediator uzgodniony przez strony.

§ 2. W przypadku postępowania mediacyjnego, o którym mowa w art. 115 § 2, jeżeli strony nie dokonały zgodnego wyboru osoby mediatora, sąd, kierując do mediacji, wyznacza mediatora mającego odpowiednią wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach danego rodzaju. Po skierowaniu do mediacji, przewodniczący wydziału niezwłocznie przekazuje mediatorowi dane kontaktowe stron a także ich pełnomocników, w szczególności numery telefonów i adresy poczty elektronicznej, o ile je posiada.

§ 3. Mediatorem może być osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych i korzystająca w pełni z praw publicznych, w szczególności mediator wpisany

na listę stałych mediatorów lub do wykazu osób uprawnionych do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego, prowadzonych przez prezesa sądu okręgowego.”;

8) po art. 116 dodaje się art. 116a - 116 e w brzmieniu:

„Art. 116a. § 1. Mediator powinien zachować bezstronność przy prowadzeniu mediacji.

§ 2. Mediator niezwłocznie ujawnia stronom okoliczności, które mogłyby wzbudzić wątpliwości co do jego bezstronności.

Art. 116b. Mediator ma prawo do zapoznania się z aktami sprawy, chyba że strona w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia postanowienia kierującego strony do mediacji nie wyrazi zgody na zapoznanie się mediatora z aktami.

Art. 116c. § 1. Postępowanie mediacyjne nie jest jawne.

§ 2. Mediator, strony i inne osoby biorące udział w postępowaniu mediacyjnym są obowiązane zachować w tajemnicy fakty, o których dowiedziały się w związku z prowadzeniem mediacji. Strony mogą zwolnić mediatora i inne osoby biorące udział w postępowaniu mediacyjnym z tego obowiązku.

§ 3. Bezskuteczne jest powoływanie się w toku postępowania przed sądem lub sądem polubownym na oświadczenia składane w postępowaniu mediacyjnym. Nie dotyczy to ustaleń zawartych w protokole, o którym mowa w art. 116e.

Art. 116d. § 1. Mediator ma prawo do wynagrodzenia i zwrotu wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji, chyba że wyraził zgodę na prowadzenie mediacji bez wynagrodzenia. Wynagrodzenie i zwrot wydatków obciążają strony.

§ 2. Do wynagrodzenia mediatora wyznaczonego przez sąd w przypadku mediacji ze skierowania sądu stosuje się odpowiednio przepisy wydane na podstawie art. 98¹ § 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm.⁴⁾).

Art. 116e § 1. Z postępowania mediacyjnego sporządza się protokół.

§ 2. Protokół zawiera w szczególności:

- 1) czas i miejsce przeprowadzenia mediacji;
- 2) imię i nazwisko (nazwę) skarżącego, oznaczenie organu a także ich adresy;
- 3) imię i nazwisko oraz adres mediatora;

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 293, 379, 435, 567, 616, 945, 1091, 1161, 1296, 1585, 1626, 1741 i 1924 z 2015 r. poz. 2, 4, 218, 539, 978, 1062, 1137, 1199, 1311, 1418, 1419, 1505, 1527, 1567, 1587, 1595, 1634, 1635 i 1854 oraz z 2016 r. poz. 195 i 437.

4) dokonane przez strony ustalenia co do sposobu załatwienia sprawy;

5) podpis mediatora oraz skarżącego i organu.

§ 3. Mediator niezwłocznie doręcza odpis protokołu stronom oraz sądowi przed którym toczy się postępowanie.”;

9) w art. 119 dodaje się pkt 5 i 6 w brzmieniu:

„5) decyzja została wydana w postępowaniu uproszczonym, o którym mowa w dziale II w rozdziale 14 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego;

6) przedmiotem skargi jest pisemna interpretacja przepisów prawa podatkowego wydawana w indywidualnej sprawie.”;

10) art. 120 otrzymuje brzmienie:

„Art. 120. W trybie uproszczonym sąd rozpoznaje sprawy na posiedzeniu niejawnym w składzie trzech sędziów. Art. 16 § 1a stosuje się odpowiednio.”;

11) po art. 145a dodaje się art.145b w brzmieniu:

„Art. 145b. Sąd uwzględniając skargę na umowę administracyjną:

1) rozwiązuje umowę administracyjną w całości albo w części, jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 145 § 1 pkt 1;

2) stwierdza nieważność umowy administracyjnej w całości albo w części, jeżeli zachodzą przyczyny określone w art. 156 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego lub w innych przepisach;

3) stwierdza zawarcie umowy administracyjnej z naruszeniem prawa, jeżeli zachodzą przyczyny określone w art. 156 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego lub w innych przepisach.”;

12) art. 146 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W sprawach, o których mowa w § 1, sąd może w wyroku uznać uprawnienie lub obowiązek wynikające z przepisów prawa albo umowy administracyjnej.”;

13) po art. 151 dodaje się art. 151a w brzmieniu:

„Art. 150a. § 1. Sąd uwzględniając sprzeciw od decyzji, o którym mowa w art. 64a, uchyla decyzję w całości, jeżeli stwierdzi naruszenie art. 138 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego. Sąd może ponadto orzec z urzędu albo na wniosek strony o wymierzeniu organowi grzywny w wysokości określonej w art. 154 § 6.

§ 2. W razie nieuwzględnienia sprzeciwu od decyzji, sąd oddala sprzeciw.

§ 3. Od wyroków, o których mowa w § 1 i 2 nie przysługuje środek odwoławczy, z tym że od zawartego w wyroku postanowienia w przedmiocie grzywny przysługuje zażalenie.”;

14) art. 230 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Pismami, o których mowa w § 1, są skarga, sprzeciw od decyzji, skarga kasacyjna, zażalenie oraz skarga o wznowienie postępowania.”.

Art. 8. W ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.⁵⁾) w art. 67 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. Do spraw dotyczących kar administracyjnych stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego. ”.

Art. 9. 1. W terminie 2 lat od dnia wejścia w życie ustawy ministrowie kierujący działami administracji rządowej dokonają, w zakresie swojej właściwości, przeglądu aktów prawnych regulujących postępowania administracyjne w zakresie dwuinstancyjności postępowań i opracują projekty aktów prawnych w zakresie wdrożenia przepisów szczególnych, o których mowa w art. 1 pkt 27.

2. Ministrowie, o których mowa w ust. 1, przedłożą ministrowi właściwemu do spraw gospodarki w terminie, o którym mowa w ust. 1, zestawienia wraz z uzasadnieniem, obejmujące postępowania administracyjne, w których:

- 1) zachodzi konieczność zachowania dwuinstancyjności postępowań;
- 2) zasadna jest rezygnacja z dwuinstancyjności postępowań.

3. Minister właściwy do spraw gospodarki w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw administracji publicznej, przedłoży Radzie Ministrów, w terminie 6 miesięcy od wykonania obowiązku, o którym mowa w ust. 2, zbiorczy raport dotyczący dwuinstancyjności postępowań administracyjnych.

Art. 10. Przepisy ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 16 niniejszej ustawy stosuje się również do postępowań wszczętych przed dniem jej wejścia w życie. W pozostałym zakresie do postępowań administracyjnych wszczętych i niezakończonych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy ostateczną decyzją lub

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r. poz. 938 i 1646, z 2014 r. poz. 379, 911, 1146, 1626 i 1877, z 2015 r. poz. 238, 532, 1045, 1117, 1130, 1189, 1190, 1269, 1358, 1513, 1830, 1854, 1890 i 2150 oraz z 2016 r. poz. 195.

postanowieniem stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym.

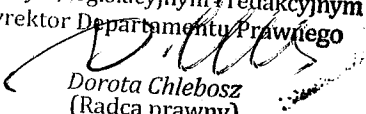
Art. 11. 1. Z zastrzeżeniem ust. 2 i 3 do postępowań przed sądami administracyjnymi, wszczętych i niezakończonych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 7, w brzmieniu dotychczasowym.

2. Przepisy ustawy, o której mowa w art. 7, w brzmieniu nadanym przez art. 7 pkt 4 niniejszej ustawy oraz przepisy, o których mowa w art. 3 oraz w art. 5 i 6 niniejszej ustawy stosuje się do aktów i czynności organów administracji publicznej dokonanych po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

3. Przepisy ustawy, o której mowa w art. 7, w brzmieniu nadanym przez art. 7 pkt 7 i 8 niniejszej ustawy stosuje się również do postępowań przed sądami administracyjnymi wszczętych przed dniem jej wejścia w życie, chyba że postępowanie mediacyjne zostało wszczęte na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w art. 7 w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 12. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 2017 r.

Za zgodność pod względem
prawnym, legislacyjnym i redakcyjnym
Dyrektor Departamentu Prawnego

Dorota Chlebosz
(Radca prawny)

4.04.16

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel regulacji.

Mimo dotychczasowych zmian legislacyjnych, zmierzających m.in. do usprawnienia procedury administracyjnej i sądownoadministracyjnej, postępowania te nadal w wielu przypadkach trwają znacznie dłużej niż jest to konieczne do załatwienia sprawy, a duża część kończących je władczych rozstrzygnięć jest zaskarżana. Szczegółowa analiza tych problemów doprowadziła do wniosku, że możliwe i uzasadnione jest wprowadzenie dalszych zmian, które będą kompleksowo przeciwdziałały przewlekłości postępowań oraz zwiększą zaufanie obywateli – stron do organów administracji i wydawanych przez nie rozstrzygnięć.

Celem niniejszego projektu jest zatem wprowadzenie rozwiązań, które z jednej strony pozwolą usprawnić postępowania administracyjne i sądownoadministracyjne oraz skrócić czas ich trwania, a z drugiej – przyczynią się do bardziej partnerskiego podejścia administracji do obywateli przez wykorzystanie metod polubownego rozstrzygania sporów i koncyliacyjnego trybu załatwiania spraw (takich jak mediacja i umowa administracyjna).

Ponadto, niniejszy projekt dąży do zapewnienia adekwatności kar administracyjnych do zaistniałych przypadków naruszenia prawa poprzez uregulowanie ogólnych dyrektyw wymiaru kar, przesłanek odstąpienia od nałożenia kary, terminów przedawnienia nałożenia i egzekucji kary oraz warunków udzielania ulg w zapłacie kar pieniężnych.

2. Zakres projektowanych zmian.

I. Zmiana zasad ogólnych postępowania administracyjnego (art. 7 § 2, art. 8 § 2, art. 8a-8b, art. 13, art. 14a, 15, 16 § 3).

1. Kodeksowy zbiór obecnie obowiązujących zasad ogólnych postępowania administracyjnego nie zawiera odpowiednich gwarancji dla stron. W szczególności, Kodeks postępowania administracyjnego („k.p.a.”) nie w pełni realizuje zasady europejskiego *soft law* w sprawie dobrej administracji, wyrażone m.in. w Europejskim Kodeksie Dobrej Praktyki Administracyjnej. W związku z tym, zasady ogólne postępowania administracyjnego zawarte w art. 6-16 k.p.a. wymagają uzupełnienia o nowe rozwiązania prawne, adekwatne do zmian w administracji publicznej i standardów europejskich.

2. Przyjazna interpretacja przepisów (*in dubio pro libertate*).

W razie niedających się usunąć wątpliwości co do treści przepisów prawa organy administracji publicznej powinny stosować wykładnię przepisów korzystną dla strony. Projekt wprowadza w związku z tym w art. 7 § 2 k.p.a. zasadę, zgodnie z którą w przypadku różnych wyników wykładni przepisów prawa organ prowadzący postępowanie powinien przyjąć wykładnię korzystną dla strony.

Projektowana zasada dotyczy sytuacji, w których wykładnia mających zastosowanie w danej sprawie przepisów, dokonana zgodnie z ogólnymi zasadami, prowadzi do kilku możliwych rezultatów. W takich przypadkach organ administracji będzie zobowiązany przyjąć taką wykładnię, która jest korzystna dla strony. Tym samym, stronie zapewniona zostanie ochrona przed negatywnymi konsekwencjami tworzenia niejasnych przepisów prawa i związanej z tym niepewności.

Interpretacja przepisów może powodować trudności zarówno po stronie obywateli (innych podmiotów), jak i po stronie organów administracji, a także sądów i podmiotów wykonujących zadania powierzone z zakresu administracji publicznej. Decyzje organów władzy publicznej, w których wątpliwości interpretacyjne rozstrzygnięto na niekorzyść strony, obniżają zaufanie do państwa

i stanowionego przez nie prawa.

Zasada znajdzie zastosowanie tylko w tych przypadkach, w których przepis pozostawia pole do pewnego luzu interpretacyjnego, wywołując przy tym wątpliwości. Projektowana zasada będzie miała szczególną doniosłość w postępowaniach, w których na stronę ma być nałożony obowiązek, ma być jej odebrane uprawnienie lub ma być jej wymierzona kara. W takich postępowaniach dochodzi bowiem do bezpośredniego bądź pośredniego ograniczenia jego sfery wolności.

Na gruncie prawa podatkowego, Trybunał Konstytucyjny¹ wskazywał, że organy administracji publicznej powinny – zgodnie z zasadą *in dubio pro tributario* – rozstrzygać wątpliwości interpretacyjne na korzyść podatnika. Natomiast na tle ochrony prawa własności Naczelny Sąd Administracyjny opowiedział się za wykładnią zawężającą ingerencję w prawa właściciela². Nie ma wątpliwości, że zasada *in dubio pro libertate* przenika całe prawo administracyjne³. Przenosząc tę regułę na poziom postępowań przed organami administracji przepisy, których treść nasuwa wątpliwości, powinny być interpretowane w taki sposób, żeby słuszny interes obywateli nie doznał uszczerbku.

Konstytucyjna zasada poprawnej legislacji służy ochronie zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Te same wartości powinny w pogłębiony sposób być chronione także na płaszczyźnie stosowania prawa. Zasada ta ma zatem na celu urzeczywistnienie tych samych wartości, co wspomniana powyżej zasada konstytucyjna.

Chociaż prawo powinno być sformułowane w taki sposób, aby ustalenie znaczenia przepisów nie nastroczało trudności, nie można wykluczyć, że takie trudności będą miały miejsce. Proponowana zasada ma więc na celu ograniczenie ryzyka, aby ewentualne niejasności przepisów nie obciążały strony.

3. Projekt przewiduje także uzupełnienie katalogu zasad ogólnych k.p.a. o zasadę proporcjonalności (adekwatności), bezstronności i zasadę równego traktowania (w art. 8 i 8a k.p.a.). Zasady te znalazły wyraz m.in. w art. 5, 6 i 8 Europejskiego Kodeksu Dobrej Praktyki Administracyjnej.

Zasady bezstronności i równego traktowania, które powinny mieć istotne znaczenie przede wszystkim w sprawach z udziałem kilku stron, zostały uregulowane w projektowanym art. 8 k.p.a. Zasada bezstronności oznacza, że organy administracji i ich pracownicy nie powinni w swych działaniach kierować się jakimikolwiek interesami czy motywami pozaprawnymi, które mogą naruszać interesy stron. Zgodnie z zasadą równego traktowania, wszystkie strony znajdujące się w takiej samej sytuacji powinny być traktowane w porównywalny sposób, bez jakichkolwiek przejawów dyskryminacji.

Skonkretyzowania wymaga także zasada pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa, stanowiąca fundamentalne założenie dla realizacji postulatu przyjaznych relacji między administracją a obywatelami. Jednym z podstawowych kryteriów oceny, na ile władza jest przyjazna jednostce jest przewidywalność działań władzy publicznej i jej poszanowanie w interesie jednostki. Strona, która występuje do organu, z reguły w sprawach wiążących się z nakładami inwestycyjnymi lub wymagającymi uprzedniego zaangażowania istotnych zasobów, w tym czasu, ma prawo układać swoje interesy w przekonaniu, że działając w dobrej wierze i z poszanowaniem prawa, nie naraża się na niekorzystne skutki prawne swoich decyzji, zwłaszcza skutki, których nie mogła przewidzieć w chwili

¹ Wyrok TK z 18 lipca 2013 r., sygn. SK 18/09, OTK 2013/6/80.

² Uchwała NSA z 13 listopada 2012 r. „Po pierwsze, w przypadku niejednoznacznego brzmienia przepisu ograniczającego uprawnienia właściciela – a z takim przypadkiem mamy do czynienia – sąd jest zobligowany do kierowania się dyrektywą *in dubio pro libertate*. Powinien zatem odczytywać przepis w taki sposób, aby ingerencja w treść uprawnienia współwłaścicieli do udziału w zarządzie rzeczą wspólną była jak najmniejsza.”

³ Zob. np. J. Zimmermann, *Prawo administracyjne*, 2014, s. 45.

ich podejmowania. Racjonalne planowanie działań strony wymaga zatem od organów administracji publicznej respektowania zasady uprawnionych oczekiwań.

Zasada ta została wyrażona w art. 8 § 2 k.p.a. Opiera się ona na założeniu, że oczekiwania strony są uprawnione, jeżeli dotyczą działań zgodnych z prawem i możliwych do podjęcia, a organ – działając w granicach prawa – będzie stosował się do wypracowanej praktyki organu w zakresie rozstrzygania spraw w analogicznym stanie faktycznym i prawnym. Organ nie powinien bowiem, bez szczególnego, ważnego powodu, odstępować od utrwalonej i jednolitej praktyki.

Zasada uprawnionych oczekiwań zyskuje szczególne znaczenie w sferze uznania administracyjnego oraz w zakresie spraw, w których organ zajął stanowisko, np. przyjmując wytyczne lub ogłaszając interpretację praw, czy w innych wypowiedziach o charakterze tzw. miękkiego prawa. W sferze uznania administracyjnego ryzyko rozbieżności w praktyce administracyjnej jest największe. Z kolei wytyczne i inne akty tzw. miękkiego prawa kreuja uzasadnione, rozsądne oczekiwanie, że organy będą się do nich stosowały.

W projektowanym art. 8a wyrażona została zasada proporcjonalności. Zgodnie z tym przepisem w toku postępowania organy administracji publicznej powinny podejmować tylko takie działania powodujące uciążliwość dla stron, które są konieczne i proporcjonalne do zamierzonego celu. Organ administracji publicznej podejmując w toku postępowania czynności uciążliwe dla strony, w szczególności łączące się z ograniczeniem uprawnień lub powstaniem obciążenia dla stron, powinien mieć na uwadze interesy stron i ingerować w nie jedynie wtedy i tylko w takim zakresie, w jakim jest to konieczne do osiągnięcia zamierzonego celu, w szczególności załatwienia sprawy zgodnie z przepisami prawa.

4. Kolejną z istotnych zasad proponowanych w projekcie jest zasada współdziałania administracji publicznej dla dobra postępowania w formach adekwatnych do charakteru, okoliczności i stopnia złożoności sprawy (art. 8b k.p.a.). W przypadkach, w których załatwienie sprawy wymaga współdziałania kilku organów (zwłaszcza w sytuacjach, o których mowa w art. 106 k.p.a.), organy te powinny dążyć do współpracy, mając na względzie interes społeczny, słuszny interes stron oraz sprawność postępowania. Konkretyzację zasady wyrażonej w art. 8b stanowią przepisy art. 106 § 7 i 8 k.p.a., w których przewidziano nową instytucję posiedzenia w trybie współdziałania organów (zob. pkt III poniżej).

Powyższe zasady mają charakter uniwersalny, kształtując w zasadniczy sposób relacje między organami administracji publicznej i stronami postępowania. Wyznaczają obowiązki organów w zakresie respektowania uprawnień jednostki w celu ich ochrony przed nadmiernym, nieuprawnionym czy nieefektywnym działaniem organów.

5. Projekt przewiduje również zmianę zasady ugodowego załatwiania spraw (art. 13 k.p.a.), poprzez rozszerzenie i modyfikację jej zakresu. Zmiana ta związana jest ze zwiększeniem możliwości polubownego lub koncyliacyjnego załatwiania spraw administracyjnych. Stanowi wyraz dążenia do ograniczenia postrzeganej formalistycznie władczości działań administracji oraz do realnego zwiększenia zaufania stron do organów i wydawanych przez nie rozstrzygnięć.

Art. 13 k.p.a. w obowiązującym brzmieniu odnosi się wyłącznie do ugody sporządzonej przed organem administracji publicznej, jako formy rozstrzygnięcia sprawy, w której występują strony o spornych interesach (§ 1) i nakłada na organ administracji publicznej obowiązek podejmowania czynności skłaniających strony do zawarcia ugody (§ 2). Tymczasem, punktem wyjścia dla formułowania propozycji nowego brzmienia art. 13 jest przekonanie, że uregulowanie w k.p.a. tylko ugody administracyjnej, nie przystaje do współczesnych standardów europejskich. Zasadnym jest rozszerzenie obowiązujących uregulowań o inne, alternatywne wobec decyzji administracyjnych, sposoby załatwiania spraw administracyjnych. W tym celu proponuje się wprowadzenie umowy administracyjnej (tj. nowej, obok

decyzji, formy załatwienia sprawy administracyjnej) oraz mediacji (tj. nowej metody dochodzenia do rozstrzygnięcia sprawy, należącej do grupy alternatywnych metod rozwiązywania sporów). Obie te instytucje są w pełni uzasadnione racjami społecznymi oraz odpowiadają wartościom, jakie powinny leżeć u podstaw relacji obywateli z organami władz publicznych w demokratycznym państwie prawnym.

Mediacja, jako niekonfrontacyjny sposób doprowadzenia do załatwienia sprawy przy udziale profesjonalnego, bezstronnego, neutralnego podmiotu (mediatora) stanowi wyraz kształtowania stosunków prawnych nie tylko z aktywnym, ale także i partycypacyjnym udziałem stron postępowania.

W konsekwencji, proponuje się, by nowe brzmienie art. 13 k.p.a. formułowało zasadę w sposób szeroki. Już samo sformułowanie „polubowne rozstrzygnięcie kwestii spornych oraz ustalanie praw i obowiązków” stanowi sygnał istotnego przewartościowania zasady dotychczas obowiązującej. Podejmowanie przez organ czynności skłaniających strony do zawarcia ugody nie jest bowiem, zgodnie z proponowanym przepisem, jedynym celem ww. zasady. Jej istota w proponowanym brzmieniu sprowadza się do dążenia do polubownego rozwiązywania wszystkich kwestii spornych w toku postępowania, a także ustalania w ten sposób praw i obowiązków stron. Zasada określona w proponowanym art. 13 k.p.a. realizowana będzie jako metoda działania organu (mediacje między stroną postępowania a organem administracji publicznej albo mediacje między stronami postępowania) bądź sposób wypracowania rozstrzygnięcia sprawy administracyjnej (poprzez zawarcie ugody albo umowy administracyjnej).

Proponuje się, by obowiązek dążenia przez organy administracji do działania w sposób polubowny był aktualny na każdym etapie postępowania, o ile będzie to zgodne z przepisami prawa. Dążenie do polubownego rozwiązywania kwestii spornych oraz ustalania praw i obowiązków stron postępowania znajduje wyraz w szczególności w następujących działaniach: nakłanianie stron do zawarcia ugody, podejmowanie czynności niezbędnych do załatwienia sprawy w formie umowy administracyjnej, a także podejmowanie czynności niezbędnych do przeprowadzenia mediacji. Dzięki katalogowi otwartemu sposobów polubownego rozwiązywania sporów, przepis art. 13 k.p.a. w proponowanym brzmieniu obejmuje także już funkcjonujące instytucje stanowiące wyraz polubowności (w tym rozprawę administracyjną uregulowaną w rozdziale 5 działu II k.p.a.).

W celu poszerzenia wiedzy i świadomości stron postępowania o istnieniu różnych instrumentów polubownego rozwiązywania sporów w postępowaniu administracyjnym, a także korzyściach z tego płynących, proponuje się, by w art. 13 § 2 k.p.a. nałożyć na organy administracji obowiązki informacyjne w tym zakresie, a także zobowiązać je do stwarzania warunków do korzystania przez strony z tych instytucji. Zgodnie z zaleceniem R(2001)9 Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 5 września 2001 r. w sprawie *alternatywy wobec sądowego rozstrzygnięcia sporów między władzami administracyjnymi a osobami (stronami) prywatnymi*⁴, regulacja alternatywnych metod rozwiązywania sporów (ADR) w prawie administracyjnym powinna bowiem gwarantować należytą informację o możliwościach korzystania z ADR. Projekt zakłada, że równorzędnymi, a jednocześnie alternatywnymi wobec siebie sposobami rozstrzygnięcia sprawy administracyjnej są: ugoda, umowa administracyjna (porozumienie między stronami postępowania a organem administracji publicznej) i decyzja administracyjna. Proponowana zmiana przepisu art. 13 k.p.a. eksponuje powyższą zależność.

6. Realizując postulat przyjaznej administracji, projekt przewiduje także wyartykułowanie w k.p.a. zasady rozstrzygnięcia wątpliwości faktycznych na korzyść strony.

Zgodnie z zasadą wyrażoną w projektowanym art. 14a § 1 k.p.a., organ administracji publicznej powinien przyjąć, że wątpliwości faktyczne, których nie udało się usunąć po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, tj. po podjęciu wszelkich czynności niezbędnych do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego sprawy, rozstrzyga się na korzyść strony.

⁴ Tekst angielski i francuski dostępny na stronie internetowej Rady Europy, tj.: <http://www.coe.int>.

Powyższa zasada została sformułowana na wzór zasady *in dubio pro reo* i znajdzie zastosowanie w przypadku, gdy po przeprowadzeniu wszystkich dostępnych dowodów, w dalszym ciągu istnieć będą niejasności lub wątpliwości dotyczące oceny stanu faktycznego. W takiej sytuacji niedające się usunąć wątpliwości natury faktycznej, rozstrzygane będą na korzyść strony.

Podobnie jak zasada przyjaznej interpretacji przepisów, zasada ta będzie miała szczególną doniosłość w postępowaniach, w których na stronę ma być nałożony obowiązek, odebrane uprawnienie lub nałożona kara. Zastosowanie tej zasady musi zostać wyłączone w sytuacji, gdy w sprawie występują strony o spornych interesach. Trzeba także brać pod uwagę, że niektóre przepisy ustanawiają szczególnie zastrzone, ściśle sformalizowane reżimy dowodowe albo przewidują rozwiązania dostosowane do charakteru regulowanego obszaru, które mogą inaczej kształtować kwestię dowodów w postępowaniu, w szczególności zastrzegając standard dowodu⁵. Omawiana zasada nie będzie zatem stosowana w tych sytuacjach, gdy strona ma do spełnienia określone, wymagane prawem wymogi, bez których organ nie może wydać pozytywnej decyzji. W tej sytuacji, strona, tak jak w obecnym stanie prawnym, będzie musiała te przesłanki spełnić. Wyjątek od powyższego będą mogły stanowić jedynie przypadki, gdy obowiązek, jaki spoczywa na stronie, nie jest obiektywnie możliwy do wykonania, także w przypadku siły wyżej.

7. Projekt przewiduje zmianę modelu zaskarżania decyzji i postanowień określonego w art. 15 k.p.a. w ślad za rozwiązaniami wielu krajów europejskich, które zmierzają do swoistego „spłaszczenia” struktury organów administracji, w ramach której zaskarżane są akty administracyjne.

Takie rozwiązanie ma na celu zapewnić większą elastyczność w konstruowaniu przez ustawodawcę środków prawnych służących weryfikacji decyzji i postanowień, a także – umożliwić ustawodawcy rezygnację z zaskarżalności w trybie administracyjnym aktów wskazanych w ustawach szczególnych, w przypadkach, gdy środki zaskarżenia nie prowadzą do ostatecznego załatwienia sprawy, a jedynie przedłużają postępowanie.

Proponowana zmiana ma pozwolić na kształtowanie struktury zaskarżania rozstrzygnięć administracyjnych, w zależności od charakteru i okoliczności konkretnych spraw, przy poszanowaniu prawa do dwukrotnego merytorycznego rozpatrzenia każdej z nich.

Należy podkreślić, że zgodnie z art. 78 Konstytucji RP, każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Jednocześnie zastrzeżono, że wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa. Konstytucja RP nie gwarantuje zatem bezwzględного uprawnienia do zaskarżenia decyzji w administracyjnym toku instancji. Wyłączenie możliwości zaskarżenia aktu administracyjnego do wyższego lub tego samego organu, przy zachowaniu możliwości wniesienia skargi na decyzję (postanowienie) do sądu administracyjnego i merytorycznej kontroli tego aktu w dwuinstancyjnej procedurze sądowej, nie narusza zatem art. 78 Konstytucji RP.

Warto dodać, że nowe brzmienie art. 15 będzie w istocie stanowiło jednoznaczne potwierdzenie stanu aktualnego, w którym występują jednoinstancyjne postępowania administracyjne, a także postępowania kończące się wydaniem decyzji, zaskarżalnej na drodze sądowej⁶.

8. Istotne znaczenie dla prawidłowego wykonywania decyzji administracyjnych ma także proponowana w art. 16 § 3 k.p.a. definicja decyzji prawomocnej. Organy administracji publicznej potwierdzają często na decyzji fakt jej „prawomocności”, myląc ją z „ostatecznością”. Kodeks

⁵ Zob. np. ustawa z 20 maja 2010 r. o wyrobach medycznych (Dz. U. Nr 107, poz. 679 ze zm.) w zakresie zewnętrznych działań korygujących (FSCA) lub ustawa z 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.), które przewiduje w art. 6 ust. 2 tzw. zasadę przezorności.

⁶ Przykładowo decyzje wydawane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zgodnie z art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 121, ze zm.).

postępowania administracyjnego zawiera definicję decyzji ostatecznej, nie ma w nim natomiast definicji decyzji prawomocnej. Sprawowanie przez sąd administracyjny kontroli decyzji i postanowień sugeruje konieczność zdefiniowania decyzji prawomocnej, rozumianej jako decyzja, której nie można zaskarżyć do sądu administracyjnego. Definicje decyzji prawomocnej pojawiły się w nielicznych przepisach prawa materialnego.

Pojęcie „decyzji prawomocnej” znajduje się w art. 269 k.p.a., zgodnie z którym decyzje określone w innych przepisach prawnych jako prawomocne uważa się za ostateczne, chyba że z przepisów tych wynika, że dotyczą one takiej decyzji, która została utrzymana w mocy w postępowaniu sądowym, bądź nie została zaskarżona w tym postępowaniu z powodu upływu terminu do wniesienia skargi. Obecnie jest to definicja niewystarczająca. Zgodnie bowiem z brzmieniem art. 269 k.p.a. kontrola sprawowana przez sąd administracyjny nie nadaje decyzji cechy prawomocności, bo przepis ten dotyczy kontroli sprawowanej przez sąd powszechny.

II. Bezczynność organu i przewlekłość postępowania. Ponaglenie (art. 36 § 1 i 3, art. 37 i art. 38 k.p.a., art. 52 § 3 p.p.s.a.).

Obecnie obowiązujące przepisy art. 36-38 k.p.a. odnoszą się do bezczynności organu i przewlekłości postępowania, jednak nie definiują tych pojęć. Ponadto, określając sposób rozstrzygnięcia zażalenia strony, przepisy art. 37 odnoszą się w zasadzie jedynie do stanu, w którym organ przekracza termin do załatwienia sprawy, tj. do bezczynności. W obecnym stanie prawnym nie przewidziano obowiązku ustosunkowania się przez organ do środka zaskarżenia przysługującego na bezczynność lub przewlekłość, ani terminu na przekazanie go organowi wyższego stopnia.

W celu zapewnienia większej klarowności i spójności regulacji k.p.a. a także sprawności zaskarżenia bezczynności lub przewlekłości, projekt przewiduje zdefiniowanie w art. 37 bezczynności i przewlekłości. Ponadto, projekt wprowadza w miejsce przewidzianego obecnie zażalenia swoisty środek zaskarżenia w postaci ponaglenia; zażalenie jest bowiem środkiem właściwym do zaskarżania czynności organu (w szczególności, dokonywanych w formie postanowień), nie zaś zachowań mających postać zaniechania.

Zgodnie z projektem przez „bezczyńność” rozumie się niezakończoną sprawę w terminie wynikającym z przepisów prawa lub w terminie wyznaczonym dodatkowo zgodnie z art. 36.

Natomiast „przewlekłością” będzie prowadzenie postępowania dłużej niż jest to konieczne do załatwienia sprawy. Przewlekłość obejmuje zatem przypadki, w których formalnie nie dochodzi do przekroczenia terminu załatwienia sprawy (np. w związku z zastosowaniem art. 36 § 1), ale organ załatwia sprawę dłużej niż powinien w świetle zasady szybkości postępowania. O przewlekłości postępowania może świadczyć niepodejmowanie czynności przyspieszających załatwienie sprawy lub nieuzasadnione przedłużanie przez organ terminu na załatwienie sprawy. Oceniając zasadność zarzutu przewlekłości postępowania, należy rozważyć zatem, czy możliwe było szybsze i efektywniejsze prowadzenie postępowania w danej sprawie.

Zgodnie z projektem, przesłanką wniesienia ponaglenia jest zaistnienie stanu przewlekłości postępowania lub bezczynności organu. Zasadą jest wnoszenie ponaglenia do organu wyższego stopnia. W przypadku braku takiego organu, ponaglenie wnosi się do organu rozpatrującego sprawę.

W przypadku bezczynności ministra lub samorządowego kolegium odwoławczego stronie pozostawiony zostaje jednak wybór co do tego, czy wnieść ponaglenie, czy też, bez wykorzystania tego trybu, zdecydować się wnieść skargę do sądu administracyjnego. Innymi słowy, uprzednie wniesienie ponaglenia nie będzie stanowiło przesłanki do wniesienia skargi na bezczynność organów, nad którymi nie ma organu wyższego stopnia. Celem takiego rozwiązania jest umożliwienie stronie wyboru drogi najefektywniejszej w okolicznościach danej sprawy i możliwie najszybsze wyeliminowanie stanu bezczynności.

W przypadku przewlekłości zakłada się natomiast, że organowi prowadzącemu postępowanie lub organowi wyższego stopnia (o ile taki istnieje) strona powinna zasygnalizować w drodze ponaglenia, że w jej ocenie sprawa jest załatwiana dłużej niż jest to konieczne. W tym przypadku strona powinna zatem – przed wniesieniem skargi do sądu administracyjnego – wykorzystać tryb ponaglenia.

Zgodnie z projektowanym art. 37 § 4, organ będzie zobowiązany przekazać ponaglenie organowi wyższego stopnia bez zbędnej zwłoki, nie później niż w terminie 3 dni od dnia otrzymania ponaglenia. Jednocześnie organ, przekazując ponaglenie, powinien się do niego ustosunkować. Regulacje te mają na celu usprawnienie postępowania spowodowanego wniesieniem ponaglenia.

Projektowany art. 37 § 5 uwzględnia zarówno stan beczynności jak i przewlekłości postępowania. Organ administracji publicznej uwzględniając ponaglenie:

- 1) wskazuje, że organ dopuścił się beczynności lub przewlekłego prowadzenia postępowania stwierdzając jednocześnie, czy miało ono miejsce z rażącym naruszeniem prawa;
- 2) zobowiązuje organ do zakończenia postępowania w określonym terminie, jeżeli postępowanie to jest nadal niezakończony;
- 3) zarządza wyjaśnienie przyczyn i ustalenie osób winnych beczynności lub przewlekłości, a w razie potrzeby także podjęcie środków zapobiegających temu w przyszłości.

Wskazane wyżej prerogatywy będą miały odpowiednie zastosowanie w przypadku ponaglenia wnoszonego bezpośrednio do organu rozpatrującego sprawę. Nie jest wprawdzie właściwe, by organ dokonywał oceny i kwalifikacji prowadzonego przed nim postępowania administracyjnego i „sam siebie” zobowiązywał do załatwienia sprawy w określonym terminie. Organ taki powinien jednak, uwzględniając ponaglenie, potwierdzić fakt przewlekłości lub beczynności, stwierdzając, czy miała ona miejsce z rażącym naruszeniem prawa, wskazać termin zakończenia postępowania, jeżeli jest ono nadal niezakończony oraz wykonać dyspozycję projektowanego art. 37 § 5 pkt 3 k.p.a., tj. zarządzić wyjaśnienie przyczyn stwierdzonych uchybień.

Uzupełnieniem proponowanych zmian jest nałożenie na organ przedłużający postępowanie w sprawie obowiązku pouczenia stron o możliwości wniesienia przez stronę środka zaskarżenia (ponaglenia) – art. 36 § 1 k.p.a.

Brzmienie przepisu art. 38 statuującego zasadę odpowiedzialności pracownika, zostało dostosowane do wprowadzonych w art. 37 projektu ustawy definicji beczynności i przewlekłości.

Bezpośrednią konsekwencją wskazanych wyżej zmian dotyczących beczynności w Kodeksie postępowania administracyjnego, jest odpowiednia zmiana przepisów ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Zgodnie z projektowanym art. 52 § 3 skargę na beczynność ministra w rozumieniu k.p.a. lub samorządowego kolegium odwoławczego będzie można wnieść również bez uprzedniego wniesienia ponaglenia.

Konsekwencją zmian zaproponowanych w k.p.a. jest również odpowiednie dostosowanie przepisów ustawy o samorządowych kolegiach odwoławczych (w zakresie kompetencji kolegiów).

III. Usprawnienie współdziałania organów. Posiedzenie w trybie współdziałania (art. 106 § 6-8 k.p.a.).

Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 106 § 5 k.p.a., przepisy uprawniające stronę do zaskarżenia stanu beczynności lub przewlekłości stosuje się odpowiednio w razie niezajęcia przez organ stanowiska w odpowiednim terminie. Zgodnie z projektem, w celu usprawnienia procedury współdziałania organ prowadzący postępowanie będzie mógł – w sytuacji niezajęcia stanowiska – na wniosek strony lub z urzędu wezwać właściwy organ do zajęcia stanowiska w trakcie posiedzenia z udziałem stron. Rozwiązanie to może przyczynić się do przyspieszenia postępowania i eliminacji ewentualnej następczej przewlekłości postępowania. Projektowane przepisy art. 106 § 6-8 k.p.a. zmierzają do

zwiększenia współpracy między organami zaangażowanymi w załatwienie danej sprawy, przyspieszenia trybu współdziałania i umożliwienia stronom bardziej aktywnego udziału w tej procedurze.

Wyznaczenie i zorganizowanie posiedzenia w trybie współdziałania nie zwolni z obowiązku rozpoznania ponaglenia ani nie będzie stanowiło odstępstwa od ogólnej zasady zajęcia stanowiska przez organ, o którym mowa w art. 106 k.p.a. w formie zaskarżalnego postanowienia. Zajęcie stanowiska przez właściwy organ w drodze postanowienia, o którym mowa w art.106 § 5, będzie mogło nastąpić przed posiedzeniem (i zostać przedstawione na posiedzeniu) lub w określonym czasie po posiedzeniu (organ współdziałający może w trakcie posiedzenia wskazać termin, w jakim zobowiązuje się przekazać stanowisko).

Posiedzenie w trybie współdziałania będzie mogło być także wyznaczone w innych przypadkach, do których znajdzie zastosowanie art. 106 k.p.a.

IV. Obowiązek poinformowania strony o niespełnieniu przesłanek do wydania decyzji (art. 104a k.p.a.).

Wprowadzenie art. 104a k.p.a. mają na celu zmobilizowanie organów administracji do wnikliwego badania formalnej i merytorycznej treści żądań strony na odpowiednich etapach postępowania wszczynanego na wniosek.

Proponuje się wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą przed wydaniem decyzji w postępowaniu wszczętym na żądanie strony, organ administracji publicznej jest obowiązany do wskazania stronie przesłanek, które nie zostały na dzień przesłania informacji spełnione, co może skutkować wydaniem decyzji niezgodnej z żądaniem strony. Rozwiązanie to nie wyklucza ono dobrej praktyki organów kontaktowania się ze stroną postępowania ustnie, telefonicznie, czy w drogą elektroniczną i w żadnym stopniu nie ogranicza norm określonych w art. 8-10 oraz 77 k.p.a., a stanowi ich uzupełnienie.

Celem tej regulacji jest ułatwienie stronie podjęcia działań zmierzających do skorygowania treści wniosku lub uzupełnienia materiału dowodowego w sprawie, a w efekcie – uniknięcie wydania rozstrzygnięcia negatywnego, gdy wydanie decyzji pozytywnej jest możliwe, choć dopiero po dokonaniu przez stronę określonych czynności faktycznych lub prawnych, które nie zostały dokonane lub ustalone w toku postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez organ. Organ może przesłać postanowienie o niespełnieniu przesłanek w szczególności informując o możliwości wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań (art. 10 § 1).

W postanowieniu, o którym mowa w art. 104a § 1 organ zwracałby się do strony o dokonanie, czynności zmierzających do spełnienia brakujących przesłanek, wyznaczając stronie odpowiedni termin. Na postanowienie to nie przysługiwałoby zażalenie.

Strona nie byłaby zobligowana do podjęcia czynności zmierzających do spełnienia wskazanych w postanowieniu przesłanek, a brak jej reakcji w wyznaczonym przez organ terminie nie stałby na przeszkodzie do zakończenia postępowania i wydania decyzji na ogólnych zasadach. Na organie nie ciążyłby w szczególności obowiązek wydania decyzji niezgodnej z żądaniem strony.

Proponowane rozwiązania zmierzają do takiego ukształtowania procedur administracyjnych, aby sprawa mogła być załatwiona pozytywnie zawsze, gdy – w granicach prawa – zachodzi taka możliwość, a uzasadnione jest podjęcie działań przez stronę postępowania. Mechanizm ten, podobnie jak instytucja mediacji, w naturalny sposób wpisuje się w jeden z głównych celów proponowanych zmian, jakim jest wprowadzenie rozwiązań zapewniających współpracę organu i strony postępowania w pierwszej instancji poprzez zapewnienie proaktywnej postawy organu prowadzącego postępowanie. Wprowadzenie tej instytucji ma zmierzać do wyeliminowania jak największej liczby odwołań oraz skarg do sądów administracyjnych, a także ponownych postępowań. Zakłada się bowiem, że co do zasady

uzasadnione jest nieznaczne wydłużenie czasu trwania postępowania i wezwanie strony do spełnienia „brakujących” przesłanek, gdyż może ono uchronić administrację i stronę przed udziałem w postępowaniu odwoławczym, sądownoadministracyjnym, czy też wszczynaniem kolejnego postępowania.

V. Mediacja w postępowaniu administracyjnym (rozdział 5a, art. 35 § 5, 83 § 4, 121a i 263 § 1 i 263a k.p.a.).

Projekt zakłada wprowadzenie nowej instytucji w ramach postępowania administracyjnego, tj. mediacji. W przeciwieństwie do stosunków cywilnoprawnych, mediacje nie są obecnie przedmiotem odrębnej regulacji w stosunkach administracyjnych. Wprawdzie, do mediacji odwołuje się przepis art. 47 ust. 2⁷ ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie⁸ ustanawiając organ gminy mediatorem w sprawie sporu o wysokość odszkodowania za szkodę między właścicielem lub posiadaczem gruntu a dzierżawcą lub zarządcą obwodu łowieckiego, niemniej jednak celem ww. mediacji nie jest doprowadzenie do rozstrzygnięcia indywidualnej sprawy administracyjnej w rozumieniu art. 1 k.p.a., lecz sprawy o charakterze cywilnym odszkodowawczym.

Postępowanie mediacyjne może być obecnie przeprowadzone przed sądami administracyjnymi⁹. Przepisy powinny jednak stwarzać możliwość i prawną podstawę skorzystania z tej instytucji wcześniej, na etapie postępowania administracyjnego, m. in. właśnie po to, by różnicę zapatrywać na sposób rozstrzygnięcia sprawy między stroną postępowania oraz organem administracji wyjaśnić w sposób polubowny już na etapie postępowania administracyjnego, a w konsekwencji zapobiec wszczynaniu postępowań sądownoadministracyjnych¹⁰.

Celem wprowadzenia postępowania mediacyjnego jest zbliżenie administracji do społeczeństwa, zapewnienie kształtowania stosunków administracyjnych w sposób zwiększający wpływ stron postępowania na swoje sprawy, a także sprawy istotne dla społeczeństwa, w którym funkcjonują (partycypacja społeczeństwa we władztwie administracyjnym). Mediacja ma zatem w tym przypadku charakter transformujący - jest możliwa nie tyle pod warunkiem uprzedniej modernizacji administracji publicznej, ale właśnie jako jeden ze sposobów zmieniania kultury administrowania na bardziej przyjazny administrowanym.

Mając powyższe założenia na uwadze, proponuje się, by mediacja w postępowaniu administracyjnym mogła być przeprowadzona w każdym przypadku, o ile charakter sprawy na to pozwala (art. 96a § 1 projektu). Mediacja może mieć istotne znaczenie w szczególności w przypadku następujących rodzajów konfliktów rozwiązywanych w ramach postępowania administracyjnego¹¹: (1) w sprawach, w których występuje wielość stron, (2) w sprawach, w których może być zawarta ugoda, (3) w sprawach, w których organ ma zamiar wydać decyzję na niekorzyść adresata i może się spodziewać odwołania (organ będzie wówczas także stroną mediacji), (4) w sprawach, w których wniesiony został

⁷ Art. 47 ust. 2 Prawa łowieckiego stanowi, że „w przypadku, gdy pomiędzy właścicielem lub posiadaczem gruntu a dzierżawcą lub zarządcą obwodu łowieckiego powstał spór o wysokość wynagrodzenia za szkody (...), strony mogą zwrócić się do właściwego ze względu na miejsce powstałej szkody organu gminy w celu mediacji dla polubownego rozstrzygnięcia sporu”.

⁸ Dz. U. 2015, poz. 2168.

⁹ Zgodnie z przepisami rozdziału 8 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2012 r., poz. 270).

¹⁰ Taką właśnie rolę mediacji w postępowaniu administracyjnym nadaje także Rada Europy w zaleceniach nr R(2001)9 Komitetu Ministrów Rady Europy z 5 września 2001 r. w sprawie alternatyw wobec sądowego rozstrzygnięcia sporów między władzami administracyjnymi a osobami (stronami) prywatnymi. W załączniku do ww. Zaleceń przywołanych zostało pięć metod ADR pozwalających skutecznie uniknąć sporów przed sądem, tj.: kontrola wewnętrzna aktów administracyjnych, koncyliacja, mediacja, ugoda, arbitraż. Wśród zalet ADR, Rada Europy przywołuje w szczególności: szybkość postępowania, odformalizowanie, dyskrecję, polubowność, mniejsze koszty.

¹¹ Więcej na ten temat np. Andrzej Szpor „Mediacja w prawie administracyjnym” w „Mediacje. Teoria i praktyka”, pod redakcją Ewy Gmurzyńskiej oraz Rafała Morka, Wydanie 2 rozszerzone, Wolters Kluwer 2014 .

środek odwoławczy od orzeczenia wydanego w pierwszej instancji (organ będzie wówczas stroną mediacji), wreszcie (5) w sprawach, w których może być zawarta umowa administracyjna (w tym przypadku, organ też będzie stroną mediacji).

Proponuje się zatem, by mediacja była dopuszczalna zarówno między stronami postępowania (tj. w układzie horyzontalnym), jak i między stronami postępowania a organem administracji publicznej, przed którym postępowanie się toczy (tj. w układzie wertykalnym). Ze względu na fakt, że w układzie horyzontalnym organ administracji jest także uczestnikiem mediacji, nowa regulacja posługuje się pojęciem „uczestnik mediacji”, w odróżnieniu od pojęcia „strona” w rozumieniu art. 28 k.p.a.

Zgodnie z projektowanym art. 96a § 3 k.p.a., celem mediacji jest wyjaśnienie i rozważenie okoliczności faktycznych i prawnych sprawy oraz przyjęcie ustaleń co do sposobu jej załatwienia w granicach obowiązującego prawa, w tym poprzez zawarcie ugody lub umowy administracyjnej. Jest to regulacja w swej istocie analogiczna do przewidzianej art. 115 § 1 p.p.s.a. Mediacja może stanowić istotny element postępowania wyjaśniającego, w szczególności w sprawach skomplikowanych (np. ustalenie warunków zabudowy albo wydanie pozwolenia na budowę w tym w przypadku dużych i kontrowersyjnych społecznie inwestycji infrastrukturalnych, ustalenie dopuszczalnego sposobu użytkowania obiektu budowlanego), może mieć charakter prewencyjny (uniknięcie skierowania sprawy do sądu administracyjnego poprzez wyjaśnienie przesłanek i podstawy prawnej rozstrzygnięcia), może wreszcie stanowić polubowny sposób dojścia do rozstrzygnięcia postępowania poprzez zawarcie umowy administracyjnej.

Projektowana regulacja respektuje wszystkie pryncypialne zasady mediacji, tj.:

1) dobrowolność (art. 96a § 2 k.p.a.). Skierowanie sprawy do mediacji może nastąpić na wniosek strony albo z urzędu (art. 96b k.p.a.). Skierowanie sprawy do mediacji z urzędu nie narusza zasady dobrowolności, bowiem po pierwsze strony postępowania po doręczeniu postanowienia o skierowaniu do mediacji mogą nie wyrazić na nią zgody, a po drugie - na każdym etapie mogą mediację zakończyć bez negatywnych konsekwencji.

2) prowadzenie mediacji przez bezstronną osobę trzecią (art. 96g k.p.a.). Przy projektowaniu niniejszej regulacji rozważana była także możliwość dopuszczenia organu administracji publicznej (w osobie jego pracownika) jako mediatora (np. w sprawach w których może być zawarta ugoda). Niemniej jednak, właśnie zasada bezstronności legła u podstaw rezygnacji z takiego rozwiązania. Wydaje się bowiem, iż zachowanie bezstronności przez organ administracji publicznej, przed którym toczy się postępowanie administracyjne w sprawie, w której ma on wydać rozstrzygnięcie, o ile postępowanie mediacyjne nie doprowadzi do alternatywnego zakończenia postępowania administracyjnego (np. zawarcia ugody, wycofania wniosku), jest co najmniej trudne do osiągnięcia. Istotną gwarancją bezstronności mediatora jest obowiązek niezwłocznego ujawnienia uczestnikom mediacji oraz organowi wszystkich okoliczności, które mogłyby wzbudzić wątpliwości co do jego bezstronności, a w przypadku, gdy okażą się one uzasadnione – odmówienia przeprowadzenia mediacji (art. 96g § 2 k.p.a.).

Mediatorem może być osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych korzystająca z pełni praw publicznych, w szczególności mediator wpisany na listę stałych mediatorów lub do wykazu osób uprawnionych do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego, prowadzonych przez prezesa sądu okręgowego. Podobnie zatem jak jest to w przypadku mediacji cywilnych, nie przewiduje się obowiązku wykazania się przez mediatora spełnieniem przewidzianych prawem kwalifikacji. Zadaniem mediatora w postępowaniu administracyjnym będzie przede wszystkim ułatwienie komunikacji między stronami postępowania administracyjnego albo między stronami a organem. Może to, w szczególności, wpłynąć na zwiększenie stopnia zaufania stron do organu administracji publicznej, na który niekorzystny wpływ może mieć nierównoprawność stron wpisaną w istotę

stosunku administracyjnoprawnego. Mediator, jako swoistego rodzaju „mąż zaufania”, mógłby wesprzeć proces budowania dobrej relacji między stroną a organem.

By usprawnić mediacje, organ w postanowieniu o skierowaniu do mediacji zobowiązany będzie wskazać mediatora, którego wyznaczy strona bądź strony albo sam organ (art. 96b § 1 i 2). Strony nie będą związane wskazaniem mediatora zaproponowanego przez organ albo inną stroną i po otrzymaniu postanowienia będą mogły zaproponować inną osobę. Zaufanie do mediatora i świadoma zgoda, by mediację przeprowadziła określona osoba ma bowiem ogromne znaczenie dla powodzenia mediacji. Z tego względu proponuje się, by w stanowisku w przedmiocie mediacji potencjalni jej uczestnicy byli uprawnieni do wskazania innej osoby mediatora. Osoba ta powinna być uzgodniona przez uczestników mediacji. Brak uzgodnienia osoby mediatora albo milczenie w tym zakresie oznaczać będzie zgodę na przeprowadzenie mediacji przez mediatora wskazanego w postanowieniu o skierowaniu do mediacji (art. 96b § 4).

3) poufność (art. 96h k.p.a.). Sukces mediacji zależy w dużej mierze od przekonania jej uczestników, że mogą wyjawić swoje rzeczywiste interesy i intencje bez obawy, że zostaną one wykorzystane przez drugą stronę w dalszym toku postępowania przez organem administracji publicznej lub sądem administracyjnym. Gwarantuje to m. in. zasada poufności, do której zachowania zobowiązani są wszyscy uczestnicy postępowania mediacyjnego. Niemniej jednak uczestnicy mediacji mogą zwolnić mediatora lub inne osoby biorące udział w postępowaniu mediacyjnym z tego obowiązku (art. 96h § 2 zd. drugie k.p.a.).

Projekt zakłada, iż co do zasady, mediator ma prawo zapoznania się z aktami sprawy (art. 96f k.p.a.). Niemniej jednak uczestnik mediacji będzie mógł nie wyrazić na to zgody.

Mediacja może mieć wpływ na długość i przebieg postępowania administracyjnego. Z tego względu, projekt przewiduje, że wydanie postanowienia o skierowaniu do mediacji będzie skutkowało odroczeniem przez organ wydania decyzji administracyjnej w sprawie na okres do dwóch miesięcy (art. 96 c § 1 k.p.a.). Praktyka mediacji wskazuje, że jest to termin wystarczający do sprawnego jej przeprowadzenia. Na zgodny wniosek stron, organ będzie mógł ten termin przedłużyć, nie dłużej jednak niż o jeden miesiąc (art. 96c § 1 k.p.a.). Czas trwania mediacji nie będzie wliczany do czasu trwania postępowania (art. 35 § 5 k.p.a.).

Mediacja może zakończyć się na kilka sposobów. W szczególności: (1) może dojść do zawarcia ugody między stronami postępowania, (2) może dojść do zawarcia umowy administracyjnej między stroną a organem, (3) strona może wycofać albo zmodyfikować swój wniosek/ żądanie, (4) strona może wycofać wniesiony środek odwoławczy lub zrezygnować z jego wniesienia.

W każdym przypadku z mediacji sporządzany jest protokół, którego niezbędną treść ustala projektowany art. 96k k.p.a.

Koszty postępowania mediacyjnego (art. 96j k.p.a.) będą ponoszone przez:

- 1) organ administracji publicznej w sprawach, w których organ będzie uczestnikiem mediacji; będą zatem stanowić jeden z elementów kosztów postępowania administracyjnego (art. 263 § 1 k.p.a.). W szczególności, organ będzie zobowiązany pokryć wynagrodzenie i wydatki mediatora. Analogiczne rozwiązanie zaproponowano w *Kierunkowych założeniach nowej ordynacji podatkowej*¹², przygotowanych przez Komisję Kodyfikacyjną Ogólnego Prawa Podatkowego (24 września 2015 r.). Nieponoszenie przez stronę dodatkowych kosztów mediacji zapewni powszechną dostępność tej formy rozwiązywania sporów administracyjnych oraz może przyczynić się do spopularyzowania mediacji w ramach postępowania administracyjnego;

¹² Dokument jest dostępny na: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12274851>.

- 2) strony postępowania administracyjnego w sprawach, w których może być zawarta ugoda; koszty te będą obciążały strony w częściach równych, chyba że postanowią inaczej. Propozycja jest zgodna z zasadą, w myśl której koszty ponosi albo partycypuje w nich ten podmiot, który inicjuje lub bierze udział w czynności generującej koszty, mogącej mu jednocześnie przynieść korzyść.

Do ustalenia wysokości kosztów mediacji proponuje się stosować odpowiednio przepisy określające wynagrodzenie mediatora i podlegające zwrotowi jego wydatki, obowiązujące w sprawach cywilnych (art. 263a k.p.a.).

Mediacje mogą doprowadzić do zawarcia ugody przed mediatorem. Należy jednak zwrócić uwagę, iż ugoda zawarta przed mediatorem nie jest tożsama z ugoda zawartą przed organem administracji publicznej i z jego udziałem (art. 114 i nast. k.p.a.) Z tego względu, projektowana regulacja ustala jej status prawny, nakazując odpowiednie stosowanie do niej przepisów dotyczących ugody zawartej przed organem (art. 121a k.p.a.). Ma to na celu przede wszystkim zapewnienie zgodności z prawem ugody zawartej przed mediatorem. Służyć temu będzie obowiązek dokonania oceny w tym zakresie przez organ administracji, efektem czego powinno być zatwierdzenie ugody zgodnej z prawem albo odmowa jej zatwierdzenia, jeżeli takiej cechy zawartej ugody nie będzie można przypisać.

VI. Zawiadomienie stron o decyzji lub innych czynnościach w postępowaniach z udziałem znacznej liczby podmiotów (art. 49 k.p.a.).

Proponuje się wprowadzenie zmian dotyczących zawiadamiania stron przez organ o decyzji i innych czynnościach w postępowaniach z udziałem znacznej ilości podmiotów. Projektowany art. 49 § 2 k.p.a. jako zasadę przewiduje możliwość zawiadomienia stron o decyzjach i innych czynnościach organów administracji przez obwieszczenie lub w inny zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości sposób publicznego ogłaszania, w przypadku postępowania z udziałem co najmniej 20 stron. Należy jednak wskazać, że na organie będzie ciążył obowiązek uprzedniego zawiadomienia wszystkich stron postępowania o zamiarze zawiadamiania stron w postępowaniu w sposób określony w projektowanym § 1 art. 49. Jeżeli zatem organ administracji wykorzysta taki sposób powiadamiania stron, bez uprzedniego poinformowania o takim zamiarze, nie dojdzie do skutecznego doręczenia decyzji lub zawiadomienia o czynności.

VII. Milczące załatwienie sprawy (art. 1 pkt 1b, art. 103a-103d, art. 107 § 1a, art. 151 § 3, 155a, 158 § 1 zd. 2, art. 162a k.p.a.).

Instytucja milczącego załatwienia sprawy ma na celu przyspieszenie i uproszczenie postępowania administracyjnego, jak również usprawnienie i zmniejszenie kosztów funkcjonowania administracji. Stanowi ona alternatywę dla klasycznego modelu zakończenia postępowania administracyjnego decyzją.

Milczące załatwienie sprawy polega na wprowadzeniu pewnego rodzaju fikcji pozytywnego załatwienia sprawy przez organ administracji publicznej – „milczenie” organu po upływie ustawowego terminu na załatwienie sprawy uznaje się za jej „rozstrzygnięcie” w sposób uwzględniający w całości żądanie strony.

Proponuje się wprowadzenie w k.p.a. milczącego załatwienia sprawy w dwóch jego formach:

- 1) aktywnej milczącej zgody – wyrażającej się w braku sprzeciwu (mającego formę decyzji) w określonym terminie oraz
- 2) pasywnego milczącego zakończeniu sprawy – milczenie organu w określonym terminie.

W przypadku zatem, gdy organ nie wyda decyzji w określonym terminie (milczące zakończenie

postępowania), albo w tym terminie nie wniesie sprzeciwu (milcząca zgoda), sprawa będzie uznawana za załatwioną w sposób uwzględniający w całości żądanie strony. Proponuje się, by termin, po upływie którego następuje milczące załatwienie sprawy, wynosił miesiąc, chyba że ustawy szczególne przewidują inny termin na wydanie decyzji (zgłoszenie sprzeciwu).

Proponuje się, by milczące załatwienie sprawy następowało w dniu następnym po dniu, w którym upływa termin przewidziany na wydanie decyzji lub postanowienia kończącego postępowanie albo wniesienia sprzeciwu. W przypadku, gdy organ przed upływem terminu załatwienia sprawy zawiadomi stronę o braku sprzeciwu, milczące załatwienie sprawy następowałoby jednak w dniu doręczenia zawiadomienia. W aktach sprawy organ zamieszczałby adnotację o milczącym załatwieniu sprawy, wskazując treść rozstrzygnięcia oraz jego podstawę prawną.

Unormowanie kwestii milczącego załatwiania spraw w k.p.a. będzie miało charakter ramowy, podstawą prawną zaś do zastosowania tej instytucji będzie przepis prawa materialnego. Z instytucji milczącego załatwienia sprawy będzie można skorzystać tylko wtedy, gdy przepis prawa materialnego wyraźnie tak będzie stanowił. Wprowadzenie tej możliwości w konkretnych aktach prawa materialnego powinno uwzględniać specyfikę kategorii spraw, potrzeby procesowe oraz standardowy czas ich załatwiania. Milczące załatwianie spraw nie powinno być wprowadzane w sprawach, w których za załatwieniem sprawy w formie „tradycyjnej” decyzji przemawiał będzie ważny interes publiczny, w tym pewność obrotu prawnego lub słuszny interes stron.

Możliwość milczącego załatwienia sprawy jest już obecnie przewidziana w niektórych sprawach w prawie materialnym, przykładowo – w prawie budowlanym, prawie ochrony środowiska, ustawie o swobodzie działalności gospodarczej.

Poza stworzeniem ogólnych ram instytucji milczącego załatwienia sprawy w k.p.a., konieczne jest wskazanie aktu administracyjnego potwierdzającego milczące załatwienie sprawy, wydawanego stronie. Ten akt potwierdzenia milczącego załatwienia sprawy powinien mieć charakter deklaratoryjny i być wydawany wyłącznie na wniosek. Proponuje się wykorzystanie formuły decyzji i stworzenie nowego jej rodzaju – tj. decyzji poświadczającej milczące załatwienie sprawy. Decyzja taka nie będzie władczo rozstrzygać o prawach i obowiązkach jednostki, rozstrzygnięcie takie nastąpi bowiem wcześniej – przez milczące załatwienie sprawy. Uprawnienie do żądania decyzji, która potwierdzać jedynie będzie rozstrzygnięcie wydane już wcześniej w ramach milczącego załatwienia sprawy, nie powinno być ograniczane czasowo. Od decyzji poświadczającej milczące załatwienie sprawy przysługiwać będzie odwołanie na zasadach ogólnych. Odwołując się od decyzji strona będzie mogła zakwestionować jej treść (rozstrzygnięcie niezgodne z żądaniem strony), nie zaś sam fakt (tryb) milczącego załatwienia sprawy.

Zgodnie z projektowanym art. 107 § 1a, decyzja poświadczająca milczące załatwienie sprawy powinna – poza elementami wskazanymi w art. 107 § 1, 2 i 3 k.p.a. – zawierać także datę milczącego załatwienia sprawy.

W art. 103c przyjęto zasadę, zgodnie z którą sprawa nie może być załatwiona milcząco, jeżeli z uwagi na wyjątkowe okoliczności, tj. ze względu na ważny interes publiczny lub słuszny interes strony uzasadnione jest załatwienie sprawy przez wydanie decyzji albo w inny dopuszczalny przepisami prawa sposób. O ile przepisy szczególne nie będą stanowiły inaczej, strona powinna zostać poinformowana o tym, że sprawa nie została załatwiona milcząco z uwagi na wskazane okoliczności w szczególności w uzasadnieniu doręczonej jej decyzji w sprawie, ewentualnie – we wcześniejszym zawiadomieniu o wyznaczeniu nowego terminu załatwienia sprawy (art. 36 k.p.a.). Chcąc uniknąć wątpliwości co do tego, czy sprawa została załatwiona milcząco, strona powinna wystąpić o wydanie decyzji, o której mowa w art. 103b.

Dla potrzeb weryfikacji legalności działania administracji, w tym także implementowania wyniku sądowej kontroli milczącego załatwienia sprawy, niezbędne jest stworzenie możliwości

„reaktywowania” milcząco załatwionej sprawy poprzez jej ponowne rozpatrzenie i wydanie decyzji. Ponowne rozpatrzenie sprawy byłoby drogą otwierającą możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych od organu, który załatwił sprawę w sposób milczący, ale niezgodny z prawem. Biorąc pod uwagę, że przy milczącym załatwieniu sprawy brak w obrocie prawnym aktu administracyjnego, nie można zastosować tu bezpośrednio tradycyjnych trybów jego weryfikacji. Proponuje się zatem, by przesłanki ponownego rozpatrzenia sprawy oprzeć na przesłankach właściwych dla trybów nadzwyczajnych (wznowienie postępowania i stwierdzenie nieważności decyzji). Przepisy regulujące tryby nadzwyczajne postępowania administracyjnego powinny znajdować odpowiednie zastosowanie do spraw załatwionych milcząco. W szczególności, w przypadkach o których mowa w art. 145, 155, 156 czy 161 k.p.a. właściwy organ mógłby – odpowiednio – uchylić lub zmienić rozstrzygnięcie sprawy (które nastąpiło w trybie art. 103a i n. k.p.a.), albo stwierdzić jego nieważność.

Milcząco załatwienie sprawy powinno być wykluczone w trybach nadzwyczajnych (art. 151 § 3, 155a, 158 § 1 zd. 2, art. 162a).

W związku z faktem, że zawarcie umowy administracyjnej wywołuje takie same skutki jak wydanie decyzji, konieczna jest odpowiednia zmiana przesłanki stwierdzenia nieważności decyzji, o której mowa w art. 156 § 1 pkt 3 k.p.a.

VIII. Umowa administracyjna (art. 1 pkt 1a, art. 113a-113f, 149a, 150a, 151a, 156 § 1 pkt 3, 159a, 162a k.p.a. oraz art. 3 §2 pkt 3a i pkt 4, 53 § 4, 54 § 1 i 145b p.p.s.a.).

Proponuje się wprowadzenie nowego sposobu załatwiania spraw administracyjnych poprzez zawarcie umowy administracyjnej.

Istotą umowy administracyjnej jest załatwienie sprawy w drodze uzgodnienia sprawy przez organ administracji publicznej ze stroną postępowania (wspólne wypracowanie rozstrzygnięcia sprawy). Uzgodnienia mogą polegać na wzajemnych ustępstwach co do ustaleń stanu faktycznego lub prawnego. Umowa administracyjna byłaby dopuszczalna, gdyby dokonanie tych ustaleń w postępowaniu wyjaśniającym okazało się niemożliwe lub wiązałoby się z nadmiernymi trudnościami lub kosztami. Jest to zatem instytucja służąca przyspieszeniu załatwiania spraw skomplikowanych, będąca wyrazem kompromisu pomiędzy restrykcyjnie postrzeganą zasadą legalizmu a dążeniem do sprawnego i opartego na współpracy ze stroną rozpoznawania spraw administracyjnych.

Umowa administracyjna będzie alternatywnym, wobec decyzji administracyjnej, sposobem załatwienia sprawy. Z chwilą jej zawarcia, umowa będzie wywoływała skutki decyzji.

Jeżeli strona zwróci się do organu z wnioskiem o zawarcie umowy, organ odroczy wydanie decyzji w zwykłym trybie. Umowa będzie mogła być zawarta, jeżeli organ uzna, że zawarcie umowy jest możliwe i celowe. Natomiast jeżeli zawarcie umowy okaże się niemożliwe lub istotnie utrudnione, organ załatwi sprawę w drodze decyzji. Oznacza to, że o możliwości zawarcia umowy administracyjnej przesądzać będzie stanowisko organu. Decyzja organu nie będzie jednak arbitralna, powinna bowiem opierać się na ocenie możliwości i celowości zawarcia umowy w danej sprawie oraz uwzględniać zasadę wyrażoną w art. 13 k.p.a.

Wprowadzenie do systemu prawa administracyjnego umowy administracyjnej nie narusza istoty załatwiania spraw administracyjnych przez organ w drodze działania władczego. Konsensualny charakter umowy będzie miał wymiar przede wszystkim procesowy.

Projektowane przepisy przewidują odpowiednie zastosowanie do umowy administracyjnej trybów nadzwyczajnych wzruszenia decyzji administracyjnej, tj. zwłaszcza wznowienia postępowania i stwierdzenia nieważności decyzji. Także w przypadku zastosowania szczególnego, konsensualnego sposobu załatwienia sprawy w drodze umowy administracyjnej, przeprowadzona zostanie procedura administracyjna, która nie może być obciążona kwalifikowanymi wadami, o których mowa w art. 145,

145a lub 145b. Jeśli ma to miejsce, właściwy powinna istnieć możliwość wyeliminowania z obrotu umowy administracyjnej poprzez jej rozwiązanie ze skutkami analogicznymi do tych, jakie wywołuje uchylene decyzji administracyjnej (art. 149a, 150a, 151a). Podobnie, jeśli umowa administracyjna obarczona jest wadami, o których mowa w art. 156 powinno być możliwe stwierdzenie jej nieważności w nadzwyczajnym trybie administracyjnym (art. 159a). Odpowiednie stosowanie trybu przewidzianego w art. 155 k.p.a. pozwoliłoby na zgodną zmianę lub rozwiązanie umowy przez jej strony. Podobnie, odpowiednie zastosowanie do spraw załatwionych umową administracyjną powinny znaleźć art. 161 i 162 k.p.a. (art. 162a k.p.a.).

Konsekwencją nowej instytucji w Kodeksie postępowania administracyjnego będzie wprowadzenie odpowiednich zmian w ustawie – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, w zakresie orzekania przez sądy administracyjne również w przedmiocie praw i obowiązków wynikających z umowy administracyjnej, a także skargi na tę umowę.

W szczególności, w projektowanym art. 53 § 4 p.p.s.a. wskazano, że skarga na umowę administracyjną powinna zostać wniesiona w terminie 30 dni od dnia powzięcia informacji o przyczynie stwierdzenia nieważności bądź rozwiązania umowy administracyjnej, ale nie później niż w terminie roku od dnia zawarcia umowy administracyjnej. Terminy te uzasadnia konieczność zagwarantowania pewności w zakresie załatwienia sprawy, przy uwzględnieniu, że następuje to w sposób szczególnie – konsensualny.

W 145b p.p.s.a. uregulowano natomiast sposób rozstrzygnięcia skargi na umowę administracyjną. Przewidziano, że sąd administracyjny może – odpowiednio – rozwiązać umowę (z takimi samymi skutkami jak wywołuje uchylene decyzji administracyjnej), stwierdzić jej nieważność albo stwierdzić zawarcie umowy z naruszeniem przepisów prawa.

IX. Ugoda administracyjna (art. 114, art.116 § 1, art. 117-118, k.p.a.).

Projektowane przepisy wprowadzają zmiany mające na celu upowszechnienie ugody i ułatwienie sięgania po ten sposób załatwiania spraw, administracyjnych.

Ugoda będzie dopuszczalna w szerszym zakresie niż obecnie – w projekcie proponuje się rezygnację z przesłanki „uproszczenia lub przyspieszenia postępowania”. Ma ona bowiem w znacznej mierze charakter ocenny i może w sposób nieuzasadniony ograniczać liczbę spraw, w których ugoda zostaje zawarta. Ponadto, przyjmuje się, że zawarcie i zatwierdzenie ugody – nawet jeśli powoduje przedłużenie postępowania w ścisłym znaczeniu, może finalnie istotnie skrócić czas załatwienia danej sprawy, gdyż w większości takich przypadków wyeliminowana zostanie potrzeba zaskarżenia władczego aktu administracyjnego.

Proponuje się także, aby z inicjatywą zawarcia ugody mógł wystąpić organ. Organ będzie mógł odroczyć wydanie decyzji i wyznaczyć stronom odpowiedni termin na zawarcie ugody nie tylko wówczas, gdy same strony oświadczą zgodnie o zamiarze zawarcia ugody, ale także w każdym innym przypadku, gdy organ uzna, że spełnione są przesłanki do zawarcia ugody (art. 114 k.p.a.). Zmiana ta ma istotne znaczenie, bowiem wyposaża organy w wyraźną kompetencję do wskazywania stronom możliwości wykorzystania tego prostszego i szybszego rozwiązania z jednoczesnym obowiązkiem pouczenia stron o trybie i skutkach zawarcia ugody.

Zmiany w art. 117 k.p.a. doprecyzowują treść ugody oraz wskazują na konieczność włączenia jej do akt sprawy.

W projektowanym art. 118 k.p.a. przyjęto, że przesłankami uzasadniającymi odnowę zatwierdzenia ugody będzie jedynie sprzeczność z prawem, nieuwzględnienie stanowiska organu, o którym mowa w art. 106, bądź z interesem publicznym. Zrezygnowano natomiast z możliwości odmowy pozytywnej weryfikacji ugody z uwagi na „naruszenie słusznego interesu stron”, gdyż ugoda stanowi wyraz woli

stron co do realizacji ich interesów, a ingerencja organu w tę sferę na etapie zatwierdzania ugody nie wydaje się uzasadniona.

Zmiany w art. 114-118 k.p.a. będą pozwalały na efektywne zastosowanie w praktyce zasad wyrażonych w art. 13.

W art. 121a przewidziano możliwość skierowania stron do mediacji przy poszanowaniu zasady jej dobrowolności. W razie zawarcia ugody w wyniku mediacji, przepisy art. 117-121 znajdą do niej odpowiednie zastosowanie.

X. Skrócenie postępowań administracyjnych – usunięcie wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy oraz możliwość wprowadzenia w przepisach szczególnych innych postępowań jednoinstancyjnych (art. 127 k.p.a.). Zrzeczenie się prawa do odwołania (art. 107 § 1, art. 127a k.p.a.)

Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 127 k.p.a., od decyzji wydanej w pierwszej instancji przysługuje odwołanie do organu wyższego stopnia. Jeśli decyzję wydaje minister lub samorządowe kolegium odwoławcze, stronie przysługuje swoisty „odpowiednik” odwołania, niedewolutywny środek zaskarżenia jakim jest wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy przez ten sam organ.

Podstawą prawną decyzji wydawanych w drugiej instancji, w wyniku ponownego rozpatrzenia sprawy, przez ministra i samorządowe kolegium odwoławcze jest w zdecydowanej większości przypadków art. 138 § 1 pkt 1 k.p.a. – organ utrzymuje w mocy zaskarżoną decyzję.

W związku z tym proponuje się uchylenie art. 127 § 3 k.p.a., przewidującego wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy. Środek ten w zdecydowanej większości przypadków (o ile nie zachodzi zmiana stanu faktycznego lub prawnego) prowadzi tylko do przedłużenia postępowania, a decyzja utrzymująca w mocy poprzednią decyzję ministra lub samorządowego kolegium odwoławczego zostaje następnie i tak zaskarżona do sądu administracyjnego. W związku z usunięciem instytucji wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, strona będzie mogła – bez konieczności jego skierowania do organu – wnieść skargę do sądu administracyjnego. Należy przy tym podkreślić, że organ nadal będzie miał możliwość uwzględnienia skargi wnoszonej za jego pośrednictwem w trybie art. 54 § 3 p.p.s.a.

Ponadto, mając na uwadze powyższe zmiany, proponuje się wprowadzenie zasady, zgodnie z którą postępowania administracyjne są dwuinstancyjne (tzn. przysługuje od nich odwołanie), chyba że przepis szczególny stanowi inaczej (zob. pkt I powyżej). Jednocześnie, w art. 9 niniejszego projektu ustawy przewidziano obowiązek dokonania przez ministrów kierujących działami administracji rządowej, w zakresie ich właściwości, przeglądu aktów prawnych regulujących postępowania administracyjne, pod względem zasadności rezygnacji z dwuinstancyjności postępowań i opracowania projektów aktów prawnych w tym zakresie.

Celem niniejszego projektu jest więc doprowadzenie do ograniczenia ilości „instancji”, w których sprawa jest rozpoznawana przez organy administracji, a przez to znaczne przyspieszenie postępowań administracyjnych.

Mając na uwadze ekonomię postępowania, proponuje się także wprowadzić w art. 127a k.p.a. zasadę, zgodnie z którą strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania. Oświadczenie w tym przedmiocie będzie składane przed organem, który wydał decyzję. W przypadku, gdy zrzeczenie zostanie dokonane przez wszystkie strony, decyzja będzie uzyskiwać walor ostateczności. Mając na uwadze powyższą regulację, przewiduje się również nowelizację art. 107 § 1 k.p.a., w zakresie wprowadzenia, jako elementu decyzji, pouczenia o prawie do zrzeczenia się odwołania.

XI. Modyfikacja przesłanek do zastosowania rozstrzygnięcia kasatoryjnego oraz wiążące wytyczne (art. 138 § 2 i 2a k.p.a.). Sprzeciw od decyzji kasatoryjnej (art. 64a i n. p.p.s.a.).

Kolejną istotną zmianą, która zmierza do skrócenia czasu trwania procedur administracyjnych poprzez usunięcie występujących obecnie dysfunkcji jest ograniczenie ilości zapadających w sprawach administracyjnych rozstrzygnięć kasatoryjnych.

W projektowanym przepisie art. 138 § 2 k.p.a. przewiduje się zawężenie przesłanek pozwalających na uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Wydanie decyzji kasatoryjnej powinno stanowić absolutny wyjątek – następować jedynie w sytuacji, gdy wydanie decyzji *in meriti* godziłoby w zasadę dwukrotnego merytorycznego rozpatrzenia sprawy przez organ pierwszej instancji i organ wyższego rzędu.

Zgodnie z proponowanym brzmieniem art. 138 § 2 k.p.a., decyzja kasatoryjna będzie mogła być wydawana tylko wówczas, gdy decyzja organu pierwszej instancji została wydana z naruszeniem przepisów postępowania, konieczne do wyjaśnienia okoliczności sprawy mają zasadniczy wpływ na jej rozstrzygnięcie, a przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego w tym zakresie przez organ odwoławczy byłoby nadmiernie utrudnione. Przekazując sprawę, organ ten powinien wskazać, jakie okoliczności należy wyjaśnić przy ponownym rozpatrzeniu sprawy. Ma to na celu ograniczenie sytuacji, w których organy odwoławcze, pomimo możliwości załatwienia merytorycznego sprawy, po dokonaniu uzupełniających czynności sanujących błędy organów pierwszej instancji, przekazują sprawę do ponownego rozpatrzenia.

Ponadto w art. 138 § 2a wskazano, że jeśli organ pierwszej instancji w decyzji kasatoryjnej dokonał błędnej wykładni przepisów prawa, które mogą znaleźć zastosowanie w sprawie, organ odwoławczy powinien także zawrzeć w decyzji wytyczne w zakresie wykładni przepisów prawa, które są dla organu pierwszej instancji wiążące przy ponownym rozpatrzeniu sprawy, jeśli przepisy te znajdą zastosowanie, a stan prawny nie uległ zmianie. Wprowadzenie decyzji kasatoryjnej jest wydawana w przypadku istotnych braków w zakresie ustalenia stanu faktycznego sprawy (postępowania wyjaśniającego), jednakże w sytuacji, gdy organ pierwszej instancji dokonał w decyzji błędnej wykładni przepisów prawa, które – zdaniem organu drugiej instancji – mogą znaleźć zastosowanie w sprawie, zasadne jest ograniczenie ryzyka ponowienia tych błędów przy ponownym rozpatrywaniu sprawy. Dlatego też przewiduje się konieczność zawarcia w takiej sytuacji w decyzji kasatoryjnej stosownych wytycznych, które będą dla organu pierwszej instancji wiążące – o ile oczywiście interpretowane przepisy rzeczywiście znajdą zastosowanie w sprawie. Regulacje te przeciwdziałają sytuacji, w której organ odwoławczy koncentruje się jedynie na uchybieniach w zakresie stanu faktycznego, mimo że z zaskarżonej decyzji wynika, że organ pierwszej instancji błędnie interpretuje przepisy, które mogą znaleźć zastosowanie w sprawie. Wskazanie błędów w tym zakresie w decyzji kasatoryjnej pozwoli uniknąć ich powielenia już po prawidłowym ustaleniu stanu faktycznego przez organ pierwszej instancji.

W ramach usprawnienia postępowania odwoławczego, proponuje się również wprowadzenie w p.p.s.a. instytucji sprzeciwu od decyzji kasatoryjnej. Rozwiązanie to powinno przyczynić się do istotnego zmniejszenia ilości decyzji kasatoryjnych wydawanych przez organ odwoławczy zbyt pochopnie, mimo obiektywnej możliwości załatwienia sprawy merytorycznie. W aktualnym stanie prawnym, efektywność zaskarżenia decyzji kasatoryjnej i wniknięcia się przez stronę w spór sądowy co do istnienia podstaw do takiego rozstrzygnięcia jest istotnie ograniczona.

Sprzeciw od decyzji kasatoryjnej powinien być rozpoznawany w szczególnej, skróconej procedurze sądownoadministracyjnej, której przedmiotem będzie jedynie ocena, czy w danej sprawie zaistniały przesłanki do uchylenia decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania organowi pierwszej instancji na podstawie art. 138 § 2 k.p.a. Strona będzie mogła wnieść ten środek, za pośrednictwem organu, którego decyzja jest przedmiotem sprzeciwu, w terminie 7 dni od dnia doręczenia jej decyzji. Organ, którego decyzję zaskarżono, będzie mógł uwzględnić sprzeciw w terminie 7 dni od jego utrzymania, w innym przypadku zobowiązany będzie przekazać sprzeciw – w tym samym terminie –

wraz z aktami sprawy sądowi. Ten krótki termin uzasadnia ograniczony zakres przedmiotowy sprzeciwu oraz fakt, że organ nie może uzupełniać uzasadnienia zawartego w decyzji kasatoryjnej po jej wydaniu. W przypadku nieprzekazania sprzeciwu w terminie, sąd – na wniosek skarżącego – orzeknie o wymierzeniu organowi grzywny. Brak jednak przekazania sprzeciwu sądowi nie będzie stał na przeszkodzie do jego rozpoznania – sąd rozpozna wówczas sprawę na podstawie nadesłanego odpisu sprzeciwu. Sąd powinien rozpoznać sprzeciw w terminie 30 dni od dnia jego wpływu. Zasadniczo sprzeciw będzie bowiem rozpoznawany na posiedzeniu niejawnym. Przedmiotem rozstrzygnięcia będzie zaś ocena tylko co do tego, czy organ orzekający kasatoryjnie miał podstawy do przekazania sprawy do ponownego rozpatrzenia.

Uwzględniając sprzeciw, sąd uchyli decyzję kasatoryjną, a ponadto będzie mógł orzec z urzędu lub na wniosek strony grzywnę, o której mowa w art. 154 § 6 p.p.s.a. W przypadku nieuwzględnienia sprzeciwu, sąd sprzeciw oddali. Od wyroku sądu rozstrzygającego sprzeciw nie będzie przysługiwał środek odwoławczy, zaskarżalne zażaleniem będzie jednak zawarte w wyroku postanowienie o wymierzeniu organowi grzywny.

Sprzeciw będzie zatem środkiem zaskarżenia, którym strona będzie mogła zainicjować swoiste postępowanie o charakterze wpadkowym, ograniczone przedmiotowo do kwestii natury formalnej. Podobnie jak zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. sprzeciw nie będzie środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy decyzji ani prawidłowości zastosowania przez sąd organ drugiej instancji przepisów prawa procesowego niezwiązanych z podstawami kasatoryjnymi. Sprzeciw będzie skierowany przeciwko uchyleniu decyzji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania (por. – co do zażalenia, o którym mowa w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. – postanowienie Sądu Najwyższego z 27 września 2013 r., sygn. akt I CZ 75/13). Instytucja ta ma służyć skontrolowaniu, czy decyzja kasatoryjna organu drugiej instancji, która w obowiązującym systemie powinna być wyjątkiem od zasady merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, została wydana prawidłowo i oparta na jednej podstaw wymienionych w art. 138 § 2 k.p.a. Kontrola dokonywana przez sąd administracyjny w ramach tego środka będzie miała charakter formalny. Procedura w jakiej rozstrzygany będzie sprzeciw może zatem zostać skrócona, zgodnie z projektowanymi przepisami art. 64c i 64d p.p.s.a. Z tych samych powodów orzeczenie, zapadłe w wyniku rozpoznania sprzeciwu – jako orzeczenie nierozstrzygające istoty sprawy – nie musi podlegać zaskarżeniu w świetle art. 176 ust. 1 Konstytucji RP. Zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego należy bowiem odnosić do orzeczeń, które rozstrzygają meritum sprawy. Tymczasem, niezależnie od tego, czy sprzeciw zostanie oddalony czy uwzględniony, zapadła następnie decyzja rozstrzygająca sprawę administracyjną co do istoty będzie mogła zostać na ogólnych zasadach zaskarżona do sądu administracyjnego i wówczas poddana merytorycznej kontroli w dwóch instancjach sądowych.

Jak wynika z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego (zob. zwłaszcza wyrok z 13 stycznia 2015 r., sygn. akt SK 34/12, Dz.U. z 2015 r., poz. 85), wymaganie dwuinstancyjności postępowania wyrażone w art. 176 ust. 1 ustawy zasadniczej odnosi się jedynie do „postępowania sądowego”. Należy przez nie rozumieć, jak to obrazowo określił Trybunał, postępowanie, które „od początku do końca” toczy się przed sądem (zob. wyrok z 8 grudnia 1998 r., sygn. K 41/97, OTK ZU nr 7/1998, poz. 117). Uściślając to określenie w późniejszym orzecznictwie, Trybunał przyjął, że dwuinstancyjność dotyczy tych postępowań, w których sąd rozstrzyga merytorycznie o prawach i wolnościach jednostki, a więc sprawuje wymiar sprawiedliwości (zob. wyrok TK z 12 maja 2003 r., sygn. SK 38/02). Zdaniem Trybunału występujące w art. 176 ust. 1 Konstytucji „pojęcie «postępowanie sądowe» trzeba łączyć z kompetencją zastrzeżoną przez Konstytucję na rzecz sądów, czyli ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości” (zob. wyrok TK z 30 października 2012 r., sygn. SK 20/11, OTK ZU nr 9/A/2012, poz. 110). Nie dotyczy natomiast sytuacji, w których sąd działa jako organ kontrolujący inne niż rozstrzygnięcia sądowe akty władzy publicznej w celu ochrony jednostki przed arbitralnością działania władzy (sprawuje czynności z zakresu ochrony prawnej).

Sprzeciw powinien podlegać opłacie sądowej (wpisowi), co znajdzie wyraz w proponowanym brzmieniu art. 230 § 1 p.p.s.a. Zmiany będzie także wymagało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie wysokości oraz szczegółowych zasad pobierania wpisu w postępowaniu przed sądami administracyjnymi¹³. Proponuje się, by wpis od sprzeciwu od decyzji miał charakter stały i wynosił, bez względu na przedmiot sprawy, 100 zł.

XII. Administracyjne postępowanie uproszczone (art. 35 § 3a, art. 163a-163f k.p.a.).

Niniejszy projekt wprowadza szczególny tryb postępowania administracyjnego o charakterze uproszczonym, który pozwoli na poprawienie sprawności i szybkości działania organów administracji publicznej w określonych kategoriach spraw. Ograniczenie formalizmu procesowego wpisuje się w europejskie dążenie do zapewnienia „dobrej i skutecznej” administracji publicznej, jak również zapewnienia przejrzystości postępowania administracyjnego. Postępowanie uproszczone charakteryzuje się w szczególności: szybkością działania organu, ograniczonym formalizmem czynności, nieobszerną regulacją prawną oraz szeroką dostępnością postępowania dla różnych podmiotów.

Model postępowania uproszczonego uregulowany został m.in. w Szwecji, we Włoszech, w Grecji, Chorwacji, Czechach, Niemczech. Uproszczenie procedury wiąże się tam najczęściej z zakazem żądania zbędnych zaświadczeń, bezzwłocznym orzekaniem, uproszczeniem postępowania dowodowego, skróceniem terminów, ograniczeniem liczby stadiów postępowania.

Także w polskim Kodeksie postępowania administracyjnego znajduje się już obecnie kilka instytucji, wskazujących na uproszczony charakter niektórych czynności podejmowanych przez organy administracji publicznej. Zasady „prostoty” postępowania realizują takie rozwiązania jak: elektroniczna komunikacja organu ze stroną, przepisy dotyczące postępowania łącznego, przyjmowanie od stron oświadczeń zastępujących sformalizowane zaświadczenia, uproszczona forma postępowania wyjaśniającego, możliwość odstąpienia od uzasadnienia decyzji administracyjnej, samokontrola organu administracji publicznej w postępowaniu odwoławczym itp.

Postępowania o charakterze uproszczonym pojawiają się również w przepisach prawa materialnego, czego przykładem jest m.in. ograniczone postępowanie dowodowe w Prawie farmaceutycznym, możliwość składania wniosków za pomocą formularzy w ustawie o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich za środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej czy skrócenie i uproszczenie systemu weryfikacji decyzji w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Celem dalszego upraszczania procedur i skracania czasu trwania postępowania administracyjnego proponuje się wprowadzenie w k.p.a. ramowych przepisów w zakresie postępowania uproszczonego, pozostawiając ustawodawcy decyzję co do rodzajów spraw, które w takim postępowaniu byłyby rozpoznawane. Podstawę zatem do zastosowania uregulowanego w k.p.a. modelu postępowania uproszczonego w konkretnym rodzaju sprawy będzie stanowił przepis prawa materialnego.

W związku z tym, że zasadniczym celem i skutkiem instytucji postępowania uproszczonego powinno być skrócenie czasu trwania postępowania, proponuje się, by maksymalny termin na załatwienie sprawy w postępowaniu uproszczonym wynosił 14 dni. Skrócony termin rozpatrywania spraw jest uzasadniony tym, że w postępowaniu uproszczonym przewiduje się ograniczenie postępowania dowodowego w zasadzie do dowodów zgłoszonych przez stronę w chwili wszczęcia postępowania – w podaniu, które może być wniesione na formularzu. Biorąc pod uwagę, że postępowanie uproszczone powinno być zastrzeżone dla spraw „z natury” nieskomplikowanych, termin ten wydaje się być wystarczający.

¹³ Dz.U. z 2003 r. Nr 221, poz. 2193, z późn. zm.

Projekt przewiduje również stosowanie w postępowaniu uproszczonym instytucji milczącego załatwienia sprawy, która to konstrukcja, zmierzając do uproszczenia i skrócenia postępowania, wpisuje się w model nowego trybu postępowania.

W postępowaniu uproszczonym wprowadzona będzie też możliwość sporządzania podań na urzędowych formularzach – jako alternatywa dla podań wnoszonych w tradycyjnej – papierowej – formie.

Postępowanie dowodowe zostanie ograniczone do dowodów przedstawionych przez stronę na etapie wszczęcia postępowania, jak również faktów i dowodów powszechnie znanych oraz znanych organowi z urzędu.

W ramach dalszego upraszczania postępowania proponuje się wyłączenie możliwości wypowiedzenia się przez stronę co do przeprowadzonych dowodów (art. 81 k.p.a.). Z drugiej jednak strony – aby nie ograniczać nadmiernie praw strony – proponuje się, by w urzędowych formularzach zawierane było pouczenie obejmujące informację o okolicznościach mających znaczenie dla sprawy oraz środkach dowodowych, które strona powinna przedstawić organowi wnosząc żądanie wszczęcia postępowania. Ponadto, okoliczności niepowołane przez stronę w formularzu, a przedstawione przez nią później, organ powinien wziąć pod uwagę tylko wtedy, jeśli okoliczności te są istotne dla wyniku postępowania, a ich uwzględnienie nie doprowadzi do przedłużenia postępowania.

W związku z tym, że w postępowaniu uproszczonym rozpatrywane mają być sprawy nieskomplikowane pod względem faktycznym i prawnym, proponuje się, by uzasadnienie decyzji wydanej w tym postępowaniu zawierało jedynie wskazanie faktów, które organ uznał za udowodnione oraz przytoczenie przepisów prawa będących podstawą prawną decyzji. Proponuje się również wyłączenie możliwości samoistnego zażalenia na postanowienia wydawane w toku postępowania uproszczonego. Zakwestionowanie takiego postanowienia możliwe byłoby tylko w ramach odwołania od decyzji.

Projekt zakłada brak możliwości rozpoznawania w jednym postępowaniu uproszczonym więcej niż jednej sprawy administracyjnej.

Proponuje się również wyłączenie w postępowaniu uproszczonym możliwości uchylania lub zmiany decyzji w stanie wyższej konieczności, tj. w trybie art. 161 k.p.a. Pozostałe tryby nadzwyczajne będą miały zastosowanie do spraw załatwianych w postępowaniu uproszczonym na ogólnych zasadach.

Sprawa będąca przedmiotem rozpoznania w uproszczonym postępowaniu administracyjnym powinna być rozpoznana w postępowaniu sądownoadministracyjnym także w trybie uproszczonym, co przyczynić się powinno do skrócenia postępowania administracyjnego i sądowego. Założenie to znajduje wyraz w projektowanej zmianie art.119 p.p.s.a. (zob. pkt XVII).

XIII. Kary administracyjne (art.189¹- 189¹⁰ k.p.a.).

Kary administracyjne w polskim prawie bardzo często stanowią dotkliwą sankcję za naruszenie prawa, niekiedy nawet surowszą niż kary wymierzane za popełnienie wykroczenia bądź przestępstwa. Jednocześnie, w systemie prawnym brak jest reguł ogólnych określających zasady ich nakładania, co skutkuje znaczącym zróżnicowaniem sytuacji podmiotów podlegających ukaraniu, szczególnie w zakresie instytucji łagodzących obiektywny charakter odpowiedzialności administracyjnej (np. w wyniku braku określenia lub zróżnicowania przesłanek branych pod uwagę przy szacowaniu wysokości kary pieniężnej), często nieuzasadnionym ze względu na przedmiot i specyfikę danej regulacji. Ponadto, niejednokrotnie nakładanie kar administracyjnych cechuje automatyzm oraz nieuwzględnianie przyczyn i okoliczności dopuszczenia się naruszenia.

Dodatkowo, sankcje administracyjne przybierają w wielu przypadkach bardziej rygorystyczną postać niż sankcje karne, np. gdy nie przewidziano przedawnienia nałożenia kary administracyjnej.

Ponadto, automatyzm nakładania kar i brak uwzględniania okoliczności danej sprawy, nie sprzyja zapewnieniu sprawiedliwego – w odczuciu społecznym – działania administracji.

Stan taki budzi również zastrzeżenia z uwagi na zasady obowiązujące w demokratycznym państwie prawnym, w szczególności na zasadę proporcjonalności.

W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka standardy ochrony praw człowieka we wszelkich postępowaniach sanacyjnych powinny odpowiadać gwarancjom wynikającym z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2¹⁴, zwanej dalej „Konwencją”. To oznacza, że gwarancje z art. 6 Konwencji mają zastosowanie we wszystkich postępowaniach quasi-karnych, także takich, które na gruncie naszego prawa krajowego są uznawane za postępowania administracyjne. Postępowanie przed organami administracji, które może być zakończone nałożeniem przedmiotowej kary, powinno - co do zasady - spełniać wszystkie standardy procesowe przewidziane w art. 6 Konwencji dla postępowań, w których rozstrzygane są przesłanki odpowiedzialności. Także w orzecznictwie Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego wskazuje się na konieczność uwzględniania poglądów ETPC, wyrażonych w oparciu o art. 6 Konwencji w zakresie, w jakim dochodzi do nałożenia kary administracyjnej¹⁵.

W związku z tym, uzasadnione jest sformułowanie zasad nakładania kar administracyjnych. Dzięki temu zapewnione zostaną jednolite standardy traktowania jednostek oraz zagwarantowane zostanie wymierzania kar racjonalnych i adekwatnych do popełnionego naruszenia.

Chociaż z proponowanych rozwiązań skorzystać będą mogli wszyscy obywatele, podkreślenia wymaga, że to właśnie przedsiębiorcy są szczególnie narażeni na automatyzm i nadmierny rygoryzm nakładania kar administracyjnych. W szczególności dla przedsiębiorców z sektora MŚP kary administracyjne wywierają istotny wpływ na warunki prowadzenia działalności gospodarczej.

Wprowadzenie do porządku prawnego ogólnych przepisów o nakładaniu kar administracyjnych będzie pierwszą tego typu regulacją w polskim prawie administracyjnym.

Proponuje się uregulowanie zasad ogólnych kar administracyjnych poprzez dodanie do Kodeksu postępowania administracyjnego odrębnego działu, którego przepisy będą określały ogólne zasady nakładania kary administracyjnej i udzielania ulg w jej wykonaniu (dział IVa).

W systemie prawa brak jest definicji legalnej pojęcia kary administracyjnej. Pojęcie to w prawie administracyjnym jest powszechnie używane przez doktrynę i orzecznictwo sądowe. W przepisach stosuje się niejednorodną terminologię, przykładowo w odniesieniu do administracyjnej kary pieniężnej używa się określeń: opłata podwyższona, administracyjna kara pieniężna, kara pieniężna, opłata sankcyjna, kwota dodatkowa i dodatkowe zobowiązanie podatkowe.

Proponuje się zdefiniowanie kary administracyjnej, jako sankcji o charakterze pieniężnym albo niepieniężnym nakładanej przez organ administracji publicznej, w drodze decyzji administracyjnej, w przypadku naruszenia prawa w wyniku niedopełnienia ustawowego obowiązku ciążącego na osobie fizycznej, osobie prawnej albo jednostce nieposiadającej osobowości prawnej. Pod pojęciem tym należy rozumieć określone w ustawie ujemne skutki prawne, jakie powinny nastąpić, gdy adresat normy prawnej nie zastosuje się do ustanowionego nakazu albo zakazu.

Celem zdefiniowania przedmiotowego pojęcia jest wskazanie zakresu spraw, w których dodawane przepisy określają ogólne zasady nakładania kar administracyjnych i przyznawania ulg w jej wykonaniu.

¹⁴ Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.

¹⁵ Zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 1992 r., sygn. akt I PIP 9/92, OSNCP 1992/12/210 oraz wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 5 grudnia 2012 r., sygn. akt II OSK 2377/12 (orzeczenia.nsa.gov.pl).

W projekcie ustawy przewidziano wprowadzenie do k.p.a.¹⁶ odrębnego działu, którego przepisy będą określały zasady nakładania kar administracyjnych tj. dyrektyw wymiaru kary, w tym pozbawienia niesłusznym korzyści za pomocą sankcji finansowej, określenia przypadków uzasadniających odstąpienie od nałożenia kary i udzielenie przez organ administracji publicznej pouczenia, przedawnienia nałożenia i ściągłości kary, a także odroczenia, rozłożenia na raty oraz umorzenia kary.

Projektowane rozwiązania będą stanowiły uzupełnienie regulacji przewidzianych w przepisach szczególnych, przy poszanowaniu zasady, że przepis szczególny ma pierwszeństwo przed przepisem ogólnym (*lex specialis derogat legi generali*). Przepisy k.p.a. w zakresie reguł nakładania kar i udzielania ulg w jej wykonaniu będą przepisami ogólnymi, z tym jednakże zastrzeżeniem, że uregulowania w przepisach odrębnych przesłanek wymiaru kary administracyjnej, odstąpienia od nałożenia kary administracyjnej, udzielenia pouczenia, terminów przedawnienia nakładania kary administracyjnej lub jej egzekucji oraz udzielenia ulgi w jej wykonaniu przepisów proponowanego działu nie będzie stosowało się w zakresie uregulowanym w przepisach odrębnych.

Regulacja nie znajdzie zastosowania do kar nakładanych przez organ administracji publicznej w związku z odpowiedzialnością dyscyplinarną, porządkową albo ze względu na popełnienie przestępstwa, wykroczenia, przestępstwa karnoskarbowego lub wykroczenia karnoskarbowego.

Na wzór regulacji obowiązującej przy odpowiedzialności karnej oraz odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, proponuje się wprowadzić normę, zgodnie z którą w przypadku gdy czasie wydawania decyzji w sprawie kary administracyjnej obowiązuje ustawa inna niż w czasie niedopełnienia obowiązku, z którego powodu ma być nałożona kara, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest ona względniejsza dla strony.

Ze względu na to, że ukaranie strony za przestępstwo, przestępstwo skarbowe, wykroczenie lub wykroczenie skarbowe będzie stanowiło przesłankę uzasadniającą odstąpienie od nałożenia kary administracyjnej, postępowanie administracyjne w sprawie nałożenia kary, w przypadku wszczęcia któregoś z ww. postępowań powinno być obligatoryjnie zawieszane do czasu jego prawomocnego zakończenia.

Projektowany przepis art. 189d k.p.a. będzie dotyczył jedynie kar administracyjnych, rozumianych jako sankcje, przy wymierzaniu których organ działa w ramach uznania administracyjnego.

Proponuje się wprowadzić następujące dyrektywy wymiaru kary administracyjnej:

- a) wagę, okoliczności, w szczególności okoliczności wymagających ochrony życia lub zdrowia, ochrony mienia w znacznych rozmiarach lub ochrony ważnego interesu społecznego lub wyjątkowo ważnego interesu strony, oraz czas trwania naruszenia,
- b) częstotliwość tego samego rodzaju naruszeń prawa w przeszłości,
- c) stopień przyczynienia się strony, na którą jest nakładana kara, do powstania naruszenia,
- d) działania podjęte przez stronę w celu uniknięcia skutków naruszenia,
- e) wysokość osiągniętej korzyści, o ile została uzyskana,
- f) w przypadku osoby fizycznej - warunki osobiste strony, na którą kara jest nakładana.

Dodatkowo, w przypadkach, gdy będzie przemawiać za tym słuszny interes strony organ administracji publicznej nakładając karę będzie mógł także uwzględnić sytuację majątkową strony.

¹⁶ Także Rzecznik Praw Obywatelskich postuluje wprowadzenie ww. propozycji w KPA (zob. pismo RPO z 29 stycznia 2013 r., znak: RPO-722886-V/2013/PM, (<http://www.sprawy-generalne.brpo.gov.pl/pdf/2013/01/722886/1698149.pdf>).

Odnosząc się do dyrektywy uwzględniania przy wymiarze kary „warunków osobistych” strony należy zwrócić uwagę, że - zgodnie z poglądami doktryny - na warunki osobiste składają się warunki: materialne, mieszkalne, socjalne, zatrudnienie, stan zdrowia, sytuacja rodzinna i związane z tym obowiązki, a także stan konfliktów i zatargów oraz poziom integracji ze środowiskiem¹⁷. Warunki osobiste z natury rzeczy mogą odnosić się do osób fizycznych. Brak jest przy tym podstaw, by wyłączyć stosowanie tej dyrektywy również do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Pojęcie „warunki osobiste” jest znane m.in. prawu karnemu. Rozumienie tego pojęcia powinno być takie samo także na gruncie odpowiedzialności administracyjnej, skutkującej nałożeniem administracyjnej kary pieniężnej.

Wymienione okoliczności, podobnie jak przy odpowiedzialności karnej, mogą wpływać łagodząco albo obciążająco na odpowiedzialność strony, na którą ma być nałożona kara administracyjna.

Ponadto, z oczywistych względów przesłanka określona w lit. e, tj. wysokość osiągniętej korzyści, będzie mogła być brana pod uwagę tylko, w przypadkach gdy samo stwierdzenie naruszenia jest uzależnione od osiągnięcia korzyści przez podmiot podlegający ukaraniu.

W projekcie przewidziano następujące przypadki warunkujące odstąpienie od nałożenia kary:

- 1) waga naruszenia jest znikoma, a strona zaprzestała naruszeń, lub
- 2) naruszenie nastąpiło wskutek zdarzeń i okoliczności, których strona nie mogła przewidzieć lub których nie mogła przewyżyczyć (siła wyższa), lub
- 3) na stronę została uprzednio nałożona kara administracyjna za to samo naruszenie przez inny uprawniony organ administracji publicznej albo prawomocnie ukarana za przestępstwo, przestępstwo skarbowe, wykroczenie lub wykroczenie skarbowe.

W przypadkach innych niż wymienione w powyżej proponuje się, by organ administracji publicznej, w drodze postanowienia, mógł wyznaczyć stronie termin na przedstawienie dowodów potwierdzających:

- 1) usunięcie naruszenia prawa;
- 2) powiadomienie właściwych podmiotów o stwierdzonych naruszeniach prawa, określając termin i sposób powiadomienia.

Przedstawienie przez stronę dowodów, potwierdzających wykonanie postanowienia wydanego przez organ, będzie warunkowało odstąpienie od nałożenia kary administracyjnej.

Odstąpienie od nałożenia kary administracyjnej będzie wiązało się z koniecznością udzielenia stronie pouczenia, co ma na celu zmniejszenie ryzyka powtórnego naruszenia prawa w przyszłości.

Powyżej wymienione okoliczności uzasadniające nienakładanie kary i poprzestanie na udzieleniu przez organ pouczenia stanowią zbiór przypadków, gdy naruszenie nie ma istotnego znaczenia bądź strona poniosła już odpowiedzialność za swoje działanie lub zaniechanie bądź też strona nie miała wpływu na powstanie naruszenia lub nie mogła mu zapobiec, ewentualnie ekskulpowała swoje niezgodne z prawem zachowanie, np. przywracając stan zgodny z prawem.

Proponuje się określenie terminów przedawnienia nałożenia kary (5 lat od naruszenia przepisów albo od wystąpienia skutków naruszenia) i ściągalności kary (5 lat licząc od końca roku kalendarzowego, w którym kara powinna zostać wykonana).

¹⁷ Por. K. Buchała [w:] K. Buchała, A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Kraków 1998, teza 32 do art. 53, s. 397-398; J. Wojciechowska [w:] E. Bieńkowska, B. Kunicka-Michalska, G. Rejman, J. Wojciechowska, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Warszawa 1999, s. 924.

Uregulowane zostaną także reguły zawieszenia i przerwania zawieszenia nałożenia i ściągłości kary. Jeżeli przepisy odrębne (szczegółowe) przewidują inne terminy, przepisy k.p.a. nie będą miały zastosowania.

Bieg terminu przedawnienia nałożenia kary powinno przerywać ogłoszenie upadłości strony. Po przerwaniu biegu terminu przedawnienia będzie biegł on na nowo od dnia następującego po dniu uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu lub zakończeniu postępowania upadłościowego.

Bieg terminu przedawnienia nałożenia kary nie rozpocznie się, a rozpoczęty ulegnie zawieszeniu z dniem:

- a) wniesienia do sądu administracyjnego bądź sądu powszechnego środka zaskarżenia na decyzję dotyczącą nałożenia kary administracyjnej, a także wniesienia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego w sprawach dotyczących nałożenia kary administracyjnej,
- b) wniesienia żądania ustalenia przez sąd powszechny istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa,
- c) doręczenia zarządzenia zabezpieczenia w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jeżeli przepisy odrębne przewidują możliwość zarządzenia zabezpieczenia.

Termin przedawnienia po zawieszeniu będzie biegł dalej, od dnia następującego po dniu:

- a) prawomocności orzeczenia sądu administracyjnego albo sądu powszechnego, jak również oddalenia skargi kasacyjnej lub uchylecia przez Sąd Najwyższy zaskarżonego wyroku i orzeczenia co do istoty w sprawie dotyczącej nałożenia kary administracyjnej;
- b) uprawomocnienia się orzeczenia sądu powszechnego w sprawie ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa;
- c) zakończenia postępowania zabezpieczającego w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Bieg terminu przedawnienia egzekucji kary powinno przerywać ogłoszenie upadłości strony. Po przerwaniu biegu terminu przedawnienia będzie biegł on na nowo od dnia następującego po dniu uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu lub zakończeniu postępowania upadłościowego.

Bieg terminu przedawnienia egzekucji kary nie rozpocznie się, a rozpoczęty ulegnie przerwaniu z dniem:

- a) zastosowania środka egzekucyjnego, o którym podmiot został zawiadomiony,
- b) doręczenia zarządzenia zabezpieczenia w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Termin przedawnienia po każdym przerwaniu będzie biegł na nowo, od dnia następującego po dniu w którym:

- a) zastosowano środek egzekucyjny, o którym podmiot został zawiadomiony,
- b) doręczono zarządzenie zabezpieczenia w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Proponuje się wprowadzić przepis, na mocy którego od zaległej administracyjnej kary pieniężnej nalicza się odsetki za zwłokę jak dla zaległości podatkowej, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Karę będzie podlegać wykonaniu, o ile przepisy odrębne nie będą stanowiły inaczej, w terminie uwzględniającym przepis art. 130 § 1 k.p.a., tj. po upływie terminu do wniesienia odwołania.

Ponadto, analogicznie jak w ustawie – Ordynacja podatkowa, organ administracji publicznej,

na wniosek strony, w przypadkach uzasadnionych ważnym interesem strony lub ważnym interesem publicznym, będzie mógł:

- a) odroczyć termin wykonania kary lub rozłożyć ją na raty,
- b) odroczyć wykonanie kary zaległej lub rozłożyć ją na raty,
- c) umorzyć karę w całości lub w części,
- d) umorzyć odsetki za zwłokę w całości lub w części.

Umorzenie zaległej administracyjnej kary pieniężnej będzie powodować również umorzenie odsetek za zwłokę w całości lub w takiej części, w jakiej została umorzona zaległa administracyjna kara pieniężna.

Skorzystanie z ulg, o których mowa w niniejszej regulacji może stanowić pomoc publiczną albo pomoc de minimis albo de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie, w związku z tym zaproponowano wprowadzenie rozwiązań na wzór przepisów art. 67b Ordynacji podatkowej.

XIV. Europejska Współpraca Administracyjna (art. 260a - 260f k.p.a.).

Obowiązek współdziałania organów administracji publicznej państw członkowskich, a także organów administracji unijnej wywodzi się z regulacji art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej.

Obowiązek współpracy organów administracji może przybierać postać relacji pionowej – organy administracji Unii Europejskiej – organy administracji publicznej państw członkowskich, oraz postać relacji poziomej pomiędzy właściwymi organami administracji konkretnych państw członkowskich.

Wobec organów administracji państw członkowskich, prawo unijne nie wyznacza ściśle określonych ram prawnych, pozostawiając uszczegółowienie współpracy organów administracji, ustawodawstwu krajowemu.

Jak wskazano powyżej, niezbędne dla skutecznej i efektywnej współpracy administracyjnej, jest ustanowienie w polskiej procedurze administracyjnej swego punktu odniesienia, który uporządkuje zasady współpracy organów i nada jej konkretną treść normatywną.

W związku z powyższym, projekt przewiduje dodanie nowego działu VIIIa zatytułowanego „Europejska współpraca administracyjna”.

Zgodnie z projektowaną regulacją organy administracji publicznej będą obowiązane do udzielania niezbędnej pomocy, zarówno we wspomnianej wcześniej relacji horyzontalnej, jak również w ramach współpracy wertykalnej. Obowiązek udzielenia pomocy, obejmujący przykładowo wykonywanie czynności procesowych oraz udostępnianie informacji o okolicznościach faktycznych i prawnych, będzie realizowany zarówno z urzędu, jak i na wniosek właściwego organu państwa członkowskiego.

Należy jednak przyjąć, mając na względzie etap kształtowania się praktyk dobrej administracji w poszczególnych państwach członkowskich, że organy administracji częściej będą korzystać z trybu wnioskowego, niż otrzymywać pomoc innego organu z urzędu.

Jako zasadę projekt przewiduje zawiadomienie organu, którego pomoc dotyczy, o udzieleniu takiej pomocy, przez właściwy organ. Wydaje się, że przedmiotowe zawiadomienie może mieć znaczenie dla efektywnego prowadzenia postępowania w trybie urzędowym.

Pomoc organu administracji innego państwa członkowskiego będzie miała znaczenie w przypadku, gdy organ wnioskujący nie może samodzielnie wykonywać jednego ze swoich zadań lub gdy organ udzielający pomocy może przekazać organowi wnioskującemu konieczny materiał dowodowy.

Zgodnie z założeniem niniejszego projektu ustawy, czynności współpracy mają być odformalizowane. Jedynym warunkiem do złożenia przez organ wnioskujący o pomoc skutecznego wniosku jest jego

uzasadnienie z podaniem postawy prawnej i sporządzenie go w języku polskim (do organów administracji Unii Europejskiej), a w przypadku skierowania wniosku do organów administracji innego państwa członkowskiego, powinien on być przetłumaczony na język urzędowy tego państwa.

Powyższe oznacza, że przykładowo wniosek o udzielenie pomocy pochodzący od organu administracji innego państwa członkowskiego, który będzie odpowiednio uzasadniony, a także zaopatrzony w podstawę prawną, jeżeli nie zostanie wniesiony w języku polskim, będzie dotknięty usualnym brakiem formalnym, opisanym poniżej.

Jeżeli pomimo tak skromnych wymagań formalnych, składany przez organ wniosek, nie będzie ich spełniał, wówczas zgodnie z projektowanym art. 260b § 2 k.p.a. należy wezwać organ wnioskujący o uzupełnienie braków formalnych w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania, pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpoznania. Innym przypadkiem pozostawienia wniosku o udzielenie pomocy bez rozpoznania będzie brak podstawy prawnej do jej udzielenia.

Stosownie do projektowanego art. 260b § 3 k.p.a., rozpatrzenie wniosku nastąpi w terminie wynikającym z regulacji prawa unijnego, a w przypadku braku takiego terminu powinno nastąpić niezwłocznie.

Właściwość organów administracji będzie ustalana na podstawie przepisów prawa unijnego oraz na podstawie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

Jako zasadę projekt ustanawia komunikację między organami drogą elektroniczną (art. 260d k.p.a.).

Koszty udzielenia pomocy będą rozliczane na podstawie odpowiednich regulacji prawa unijnego, a w ich braku każdy z organów będzie ponosił koszty swojego działania.

Projektowane przepisy znajdą także odpowiednie zastosowanie do organów administracji państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA).

XV. Doprecyzowanie przepisów o zasadach liczenia terminów (art. 57 k.p.a.).

Projektowane przepisy mają na celu doprecyzowanie kwestii, co do interpretacji których korzystano dotychczas, w zakresie nieuregulowanym, z przepisów Kodeksu cywilnego oraz orzecznictwa sądowoadministracyjnego. W tym zakresie wprowadzono jednoznaczną zasadę dotyczącą liczenia terminów określonych w latach oraz sytuacji, w której ostatni dzień terminu upływa w sobotę.

XVI. Usunięcie wymogu wezwania organu do usunięcia naruszenia prawa (art. 52 p.p.s.a., zmiany w ustawach o samorządzie gminnym, powiatowym i o samorządzie województwa).

Obowiązek skierowania wezwania do usunięcia naruszenia prawa przed złożeniem skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego dotyczy tzw. innych aktów i czynności (np. indywidualnych interpretacji podatkowych) oraz aktów prawa miejscowego a jego wypełnienie warunkuje obecnie możliwość wniesienia skargi.

Wymagania dotyczące w szczególności terminu na złożenie skargi w przypadku skarg, do których nie stosuje się art. 52 p.p.s.a., są rozbieżnie interpretowane w orzecznictwie¹⁸. Sytuacja ta powoduje niepewność prawa, która może rodzić dla strony daleko idące negatywne konsekwencje. W praktyce

¹⁸ Warto zauważyć, że postanowieniem z 15 kwietnia 2016 r., I FSK 161/16 Naczelny Sąd Administracyjny przedstawił składowi siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości: „Czy w przypadkach spraw, o których mowa w art. 52 § 3 ustawy Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1270 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym przed 15 sierpnia 2015 r. strona może wnieść skargę po uprzednim wezwaniu organu do usunięcia naruszenia prawa, nie czekając na doręczenie odpowiedzi organu na to wezwanie, czy też, wniesienie skargi powinno nastąpić między trzydziestym a sześćdziesiątym dniem, licząc od dnia wniesienia takiego wezwania, chyba że z uwagi na doręczenie odpowiedzi na takie wezwanie zastosowanie znajdzie termin, o którym mowa w art. 53 § 2 tej ustawy?”.

może zagrażać wręcz realizacji prawa do sądu. Ponadto, w orzecznictwie przyjmuje się, że wezwanie powinno umożliwić organowi odniesienie się do wszystkich zarzutów, co prowadzi do odrzucania skarg w zakresie zarzutów, które nie zostały ujęte w wezwaniu..

Równie istotny jest fakt, że sytuacje, w których organy pozytywnie odpowiadają na wezwanie do usunięcia naruszeń są bardzo rzadkie i najczęściej wynikają ze zmiany stanu prawnego.

W związku z powyższym proponuje się usunąć instytucję wezwania do naruszenia prawa (nowe brzmienie art. 52 i art.53 p.p.s.a.). W projekcie przewidziano również konieczne zmiany w przepisach ustaw samorządowych (o samorządzie gminnym, powiatowym i województwa), gdzie przewidziano konieczność wezwania do usunięcia naruszenia prawa przed wniesieniem skargi na uchwałę lub zarządzenie organu jednostki samorządu terytorialnego.

XVII. Rozszerzenie zakresu zastosowania w postępowaniu sądowoadministracyjnym trybu uproszczonego (art. 119 pkt 5 i 6 p.p.s.a.). Modyfikacja w zakresie składu sądu w postępowaniu sądowoadministracyjnym (art. 16, art.120 p.p.s.a.).

Przewiduje się rozszerzenie przesłanek o dwie sytuacje: gdy sprawa była rozpoznana w postępowaniu uproszczonym, o którym mowa w dziale II rozdział 15 kodeksu postępowania administracyjnego (szerzej: pkt IX uzasadnienia) oraz przypadek, w którym przedmiotem skargi jest pisemna interpretacja przepisów prawa podatkowego wydawana w indywidualnej sprawie.

W obu tych przypadkach uzasadnione jest rozpoznanie sprawy w trybie uproszczonym, w szczególności bez konieczności wyznaczania rozprawy. Sprawy, które przekazane zostaną do administracyjnego trybu uproszczonego powinny być bowiem „z natury” nieskomplikowane, natomiast skargi na indywidualne interpretacje podatkowe związane są z abstrakcyjnym, wskazanym przez podatnika stanem faktycznym, którego roztrząsanie także nie wymaga, jak się wydaje, rozprawy.

W projekcie zaproponowano rozwiązanie, zgodnie z którym sąd administracyjny orzeka w składzie jednego sędziego w przypadku gdy w postępowaniu administracyjnym nie występowały strony o spornych interesach (w szczególności, gdy w postępowaniu tym występowała tylko jedna strona), chyba że ze względu na zawłość sprawy lub jej wagę prezes sądu zarządzi jej rozpoznanie w składzie trzech sędziów. Zasada ta powinna mieć zastosowanie także w trybie uproszczonym. Przedmiotowa zmiana ma na celu przyspieszenie rozpatrywania spraw, w których brak jest stron o spornych interesach, z zastrzeżeniem, iż każdorazowo, w przypadku sprawy o szczególnym charakterze (zawłość, waga) prezes sądu będzie miał kompetencję do zarządzenia jej rozpoznania zgodnie z zasadą ogólną, tj. w składzie trzech sędziów.

Zaproponowane rozwiązania powinny przyspieszyć rozpoznawanie spraw sądowoadministracyjnych.

XVIII. Postępowanie mediacyjne w toku postępowania przed sądami administracyjnymi (art. 116 oraz 116 a-e p.p.s.a.)

Projekt zakłada zmianę modelu postępowania mediacyjnego w toku postępowania przed sądami administracyjnymi. Postępowanie to wprowadzone do procedury sądowoadministracyjnej ustawą z dnia 25 lipca 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi) i stanowiło jeden z elementów reformy polskiego sądownictwa administracyjnego. Kilkanaście lat doświadczeń pokazało jednak, że mediacje przed sądem nie spełniają swojej funkcji w stopniu, w jakim pierwotnie zakładano. W piśmiennictwie podaje się wiele przyczyn tego zjawiska, w tym w szczególności fakt, iż w mediacje przed sądami administracyjnymi prowadzone są w obowiązującym stanie prawnym przez sędziego albo

referendarza sądowego¹⁹, a nie osobę trzecią.

Z tego względu proponuje się wprowadzenie klasycznego modelu mediacji, w którym mediator w żadnej sytuacji, nawet potencjalnie, nie jest zaangażowany w rozstrzygnięcie sprawy w przypadku fiaska mediacji. W tym celu niezbędna jest modyfikacja art. 116 p.p.s.a., a także wprowadzenie regulacji dotyczących mediatora (art. 116a i art. 116b, art. 116d), poufności mediacji (art. 116c) oraz sposobu zakończenia mediacji poprzez spisanie stosownego protokołu (art. 116e) i doręczenie go zarówno stronom, jak i sądowi, przed którym toczy się postępowanie.

3. Zgłoszenie lobbingowe.

Stosownie do art. 5 ustawy z 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa²⁰ oraz art. 52 § 1 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z 29 października 2013 r. - Regulamin pracy Rady Ministrów²¹ projekt ustawy zostanie udostępniony w BIP Rządowego Centrum Legislacji oraz na stronie rządowego portalu konsultacji publicznych (konsultacje on-line).

4. Oświadczenie o zgodności projektowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

5. Ocena, czy projekt ustawy będzie podlegał notyfikacji, zgodnie z przepisami dotyczącymi funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych.

Zawarte w projekcie ustawy regulacje nie stanowią przepisów technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm aktów prawnych²², w związku z tym projekt nie będzie podlegał notyfikacji.

6. Termin wejścia w życie

Planuje się, że ustawa wejdzie w życie z dniem 1 czerwca 2017 r.

¹⁹ Więcej na ten temat np. Andrzej Szpor „Mediacja w prawie administracyjnym” w „Mediacje. Teoria i praktyka”, pod redakcją Ewy Gmurzyńskiej oraz Rafała Morka, Wydanie 2 rozszerzone, Wolters Kluwer 2014 .

²⁰ Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.

²¹ M.P. poz. 979.

²² Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.

Nazwa projektu Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Rozwoju we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Mariusz Haładyj - Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju we współpracy z Sebastianem Chwałkiem – Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Luiza Modzelewska, Zastępca Dyrektora Departamentu Doskonalenia Regulacji Gospodarczych, Ministerstwo Rozwoju, tel. 22 693 58 14, email: luiza.modzelewska@mr.gov.pl; Marta Modzelewska, Departament Doskonalenia Regulacji Gospodarczych, Ministerstwo Rozwoju, tel. 22 693 53 14, email: marta.modzelewska@mr.gov.pl; Marta Płazińska, Departament Doskonalenia Regulacji Gospodarczych, Ministerstwo Rozwoju, tel. 22 693 50 18, email: marta.plazinska@mr.gov.pl	Data sporządzenia 27.06.2016. Źródło: Plan na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju 100 zmian dla firm –Pakiet ułatwień dla przedsiębiorców Nr w wykazie prac: UD33

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Niniejszy projekt stanowi część przygotowanego przez Ministerstwo Rozwoju pakietu: „100 zmian dla firm – Pakiet ułatwień dla przedsiębiorców”.

Jednym z kluczowych problemów, z jakimi borykają się zarówno przedsiębiorcy jak i inni obywatele, jest formalizm i przewlekłość procedur administracyjnych.

Formalizm i władczość w stosowaniu procedur oraz niewielkie zainteresowanie organów tym, by przekonywać strony do zasadności swoich rozstrzygnięć, sprzyjają zaskarżaniu aktów administracji do sądu. Projekt zmierza zatem do upowszechnienia partnerskiego podejścia organów administracji do obywateli, m. in. przez wykorzystanie nowych metod załatwiania spraw, opartych na współpracy i koncyliacji.

Ponadto, rozpoznawanie spraw administracyjnych trwa zdecydowanie zbyt długo. Wielomiesięczne oczekiwanie na ostateczną decyzję administracyjną wynika przede wszystkim z:

- „piętrowości” procedur administracyjnych, czyli konieczności zaskarżenia decyzji w trybie administracyjnym przed wniesieniem skargi do sądu administracyjnego; w przypadku decyzji wydawanych przez organy centralne (np. ministra), strona zmuszona jest wnieść wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy przez ten sam organ, mimo, że skuteczność takich wniosków jest bardzo niewielka, a wniosek przedłuża rozpoznanie sprawy co najmniej o kilka tygodni;
- zbyt częstego wydawania przez organy odwoławcze decyzji kasatoryjnych, tj. uchylających decyzję organu I instancji i przekazujących sprawę do ponownego rozpoznania organowi I instancji – takie rozstrzygnięcia powinny zapadać wyjątkowo, a tymczasem w przypadku niektórych organów decyzje te stanowią znaczną część wszystkich rozstrzygnięć,
- bezczynności organów i przewlekłego rozpoznania spraw;
- długiego czasu rozpoznawania spraw przez sądy administracyjne.

W jednej sprawie zapada często kolejno kilka (uchylanych następnie przez organ nadrzędny lub sąd) decyzji, a sprawa rozpoznawana jest wielokrotnie nawet przez lata. Projekt zmierza w związku z tym do skrócenia czasu trwania załatwiania spraw administracyjnych m.in. poprzez zmniejszenie etapów, w których są one ponownie rozpatrywane oraz usprawnienie procedur.

Obecnie przepisy nie zawierają także ogólnych wytycznych nakładania kar administracyjnych, zasad ich przedawnienia czy stosowania ulg. Często wymiar potencjalnie możliwej kary oznacza się natomiast tylko przez oznaczenie górnej granicy lub ram o bardzo dużej rozpiętości. Stan taki sprzyja automatycznemu i nadmiernie rygorystycznemu stosowaniu kar przez organy administracji. Celem projektu jest zapewnienie adekwatności kar administracyjnych do zaistniałych

naruszeń.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

I. W celu upowszechnienia partnerskiego podejścia administracji do obywateli i współpracy między organami proponuje się, po pierwsze, wprowadzenie ogólnych zasad: rozstrzygania wątpliwości faktycznych i prawnych na korzyść strony, dążenia przez organy do polubownego załatwienia sprawy (np. przy wykorzystywaniu mediacji), podejmowania przez organ tylko działań proporcjonalnych do celu, a także zasad równości stron, bezstronności organu i efektywnego współdziałania organów. Ponadto, projekt zakłada następujące rozwiązania zmierzające do ograniczenia nadmiernego formalizmu i władczości postępowania:

- 1) wprowadzenie obowiązku poinformowania strony o niespełnieniu warunków do uwzględnienia jej żądania przed wydaniem decyzji odmownej – celem umożliwienia uzupełnienia tych braków przez stronę,
- 2) wprowadzenie możliwości wykorzystania mediacji w administracji (między stronami o spornych interesach bądź między organem a stroną) oraz zwiększenie efektywności postępowania mediacyjnego w postępowaniu sądownoadministracyjnym,
- 3) złagodzenie przesłanek zawarcia przez strony ugody przed organem;
- 4) wprowadzenie umowy administracyjnej jako alternatywnego sposobu rozstrzygania spraw;
- 5) wprowadzenie możliwości dokonania uzgodnień przez różne organy w czasie wspólnego posiedzenia oraz zasad współpracy z europejskimi organami administracji.

II. W obszarze usprawnienia i przyspieszenia procedur proponuje się natomiast wprowadzenie następujących rozwiązań:

- 1) usunięcie wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy (co dot. decyzji wydawanych przez ministrów lub samorządowe kolegia odwoławcze);
- 2) umożliwienie likwidacji II instancji w sprawach, w których jest ona nieefektywna,
- 3) zaostrzenie przesłanek umożliwiających wydanie decyzji kasatoryjnej oraz możliwość zaskarżenia takiej decyzji do WSA w przyspieszonej procedurze, z możliwością wymierzenia organowi grzywny, jeśli nie zaistniały przesłanki do wydania decyzji kasatoryjnej;
- 4) tzw. milczące załatwienie sprawy zgodnie z żądaniem strony w określonych kategoriach spraw (przez upływ czasu lub niezgłoszenie sprzeciwu przez organ) oraz wprowadzenie szybszego trybu załatwiania mało skomplikowanych spraw (postępowanie uproszczone);
- 5) wprowadzenie bardziej klarownych zasad zaskarżania bezczynności organów i przewlekłości procedur za pomocą ponaglenia;
- 6) brak konieczności wzywania do usunięcia naruszenia prawa w przypadku, gdy strona zamierza złożyć skargę do WSA np. tzw. inne akty i czynności administracji;
- 7) przyspieszenie rozpoznawania spraw przez WSA – zwiększenie liczby spraw, które będą rozpoznawane na posiedzeniu niejawnym (tryb uproszczony) bądź na rozprawie w składzie 1 sędziego zamiast 3 sędziów;
- 8) możliwość zawiadomienia o wydaniu decyzji i innych czynnościach przez obwieszczenie w przypadku, gdy w postępowaniu występuje co najmniej 20 stron.

III. W celu zapewnienia adekwatności kar administracyjnych:

- 1) utworzenie katalogu przesłanek badanych przy nakładaniu administracyjnej kary administracyjnej odnoszących się do sankcji finansowych, przy wymierzaniu których organ dysponuje pewnym zakresem uznania:
 - a. stopień, okoliczności oraz czas trwania naruszenia obowiązków,
 - b. częstotliwość niedopełnienia obowiązków w przeszłości,
 - c. stopień przyczynienia się podmiotu, wobec którego ma być nałożona kara, do powstania naruszenia,
 - d. wysokość osiągniętej korzyści (o ile została uzyskana),
 - e. warunki osobiste ukaranego, jeśli kara nakładana jest na osobę fizyczną.
- 2) utworzenie katalogu przesłanek uzasadniających poprzestanie przez organ na pouczeniu zamiast nałożenia kary,
- 3) określenie terminów przedawnienia nałożenia kary i ściągальności kary oraz uregulowanie reguł zawieszenia i przerwania zawieszenia nałożenia i ściągальności kary administracyjnej,
- 4) określenie przepisów w zakresie odroczenia, rozłożenia na raty i umorzenia kary administracyjnej analogicznych

do rozwiązań obowiązujących na gruncie ustawy – Ordynacja podatkowa.

Efektom zaproponowanych zmian powinno być przede wszystkim szybsze i sprawniejsze rozpoznawanie spraw administracyjnych, w szczególności:

- 1) uniknięcie etapów postępowania, które obecnie nie prowadzą do ostatecznego rozstrzygnięcia, a znacznie wydłużają postępowanie (np. wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, oczekiwanie na odpowiedź na wezwanie do usunięcia naruszenia prawa) – takie postępowania zostaną skrócone co najmniej o kilka tygodni,
- 2) zmniejszenie ilości decyzji kasatoryjnych – przewidywalne skrócenie czasu rozpoznawania spraw o kilka miesięcy,
- 3) większa mobilizacja organów do rozpoznawania spraw w czasie, jaki jest konieczny do ich załatwienia – mniej przewlekłych procedur i przypadków bezczynności,
- 4) przyspieszenie postępowań w których występuje duża liczba stron,
- 5) bardziej efektywne współdziałanie organów – przyspieszenie procedur uzgodnieniowych,
- 6) skrócenie czasu rozpoznawania spraw przez WSA – w sprawach skierowanych do postępowania uproszczonego o kilka do kilkunastu miesięcy.

Nowe możliwości stosowania polubownych lub koncyliacyjnych metod załatwiania spraw (mediacje, umowa administracyjna), powinny doprowadzić do istotnego zmniejszenia liczby skarg wnoszonych do sądów administracyjnych, zwłaszcza jeśli jednocześnie podjęte zostaną skuteczne działania edukacyjne, promujące mediację czy umowy administracyjne i poszerzająca wiedzę o nich wśród pracowników organów i obywateli.

Wprowadzenie zasad wymierzania kar wzmocni ochronę praw obywateli w obszarze prawa administracyjnego. Przyczyni się do stworzenia jasnych i czytelnych kryteriów przy ustalaniu przez organ administracji publicznej wysokości kary administracyjnej, a jednocześnie ułatwi sądom administracyjnym kontrolę prawidłowości rozstrzygnięć organów w tym przedmiocie. Takie unormowanie będzie pomocne w szczególności w przypadkach, gdy ustawodawca nie sformułował dyrektyw wymiaru kary, jednocześnie pozostawiając organowi administracji publicznej znaczną swobodę decyzyjną. Także Rzecznik Praw Obywatelskich wskazywał na rosnący problem wymierzania kar administracyjnych (zob. np. wystąpienie z RPO-722886-V/2013/PM z 2013 r.).

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Każdy system prawa ma swoje swoiste cechy, które utrudniają porównania, ale przykładowo nowa proponowana instytucja – umowa administracyjna – funkcjonuje w większości europejskich systemów prawnych, np. Niemczech, Francji, Hiszpanii, Finlandii, Portugalii.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Obywatele podlegający odpowiedzialności administracyjnej (powyżej 18 roku życia)	ok. 30 mln osób	GUS – na podstawie danych Rocznika demograficznego za 2014 r.	Szybsze i sprawniejsze uzyskanie rozpoznania swojej sprawy administracyjnej. Dostosowanie dolegliwości kary pieniężnej za naruszenie prawa do ciężaru przewinienia.
Podmioty gospodarcze	Ok. 2 mln aktywnych przedsiębiorców	Na podstawie danych CEIDG i GUS	Szybsze i sprawniejsze uzyskanie rozpoznania swojej sprawy administracyjnej. Dostosowanie dolegliwości kary pieniężnej za naruszenie prawa do ciężaru przewinienia.
Organy administracji	ok. 27 tys.	GUS - tablice REGON nt. podmiotów gospodarki narodowej (administracja publiczna)	Szybsze i sprawniejsze rozpoznawanie spraw przez organy administracji. Obowiązek poinformowania strony o niespełnieniu warunków do uwzględnienia jej żądania przed wydaniem decyzji odmownej, ale jednocześnie oszczędności w

			czasie i kosztach, które organ musiałby ponieść w związku z procedurą odwoławczą. Bardziej efektywne współdziałanie organów (przyspieszenie procedur uzgodnieniowych). Organy będą musiały bardziej wnikliwie rozpatrywać sprawy o nałożenie kar administracyjnych.
Sądy administracyjne	Naczelny Sąd Administracyjny + 16 Wojewódzkich Sądów Administracyjnych		Skrócenie czasu rozpatrywania spraw przez WSA. Zmiana charakteru spraw dot. kar administracyjnych. Konieczność uwzględnienia szerszego tła takich spraw.
Mediatorzy			Większe wykorzystanie polubownych metod rozwiązywania sporów z organami.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

W ramach pre-konsultacji główne rozwiązania projektu były dyskutowane z członkami Zespołu ds. Doskonalenia Regulacji Gospodarczych i Zespołu ds. Prawa Gospodarczego, organów doradczych przy Ministrze Rozwoju, zrzeszających ekspertów m.in. z organizacji reprezentujących pracodawców i przedsiębiorców.

Ponadto, w ramach prac nad projektem, w zakresie zmian w KPA, prowadzone były pre-konsultacje z zespołem ekspertów, powołanym przez Prezesa NSA do opracowania koncepcji modyfikacji postępowania administracyjnego, w skład którego wchodzi sędziowie sądów administracyjnych oraz eksperci zewnętrzni i przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwa Finansów.

Ponadto, na potrzeby Ministerstwa Rozwoju w maju 2016 r. PARP zrealizowała badanie wśród przedsiębiorców nt. propozycji nowych rozwiązań (ankiety wypełniło ponad 500 przedsiębiorców). Problem przewlekłości rozpoznawania spraw administracyjnych dostrzega 78,1% respondentów (16% stwierdziło, że problem ten dotyczy ich przedsiębiorstwa; 20%, że problem może ich dotyczyć, zaś 42% twierdzi, że co prawda, problem nie dotyczy bezpośrednio ich firmy, jednak jest on istotny w skali gospodarki). Zdecydowana większość respondentów, którzy dostrzegają problem przewlekłości rozpoznawania spraw administracyjnych jest zdania, że problem należy rozwiązać w drodze ustawowej (87%). Najlepszym rozwiązaniem ustawowym byłoby umożliwienie rozstrzygnięcia sprawy przez organ w drodze umowy zawartej ze stroną postępowania zamiast decyzji (39,7%), podobny poziom poparcia zyskała propozycja umożliwienia stosowania i propagowania mediacji w administracji (38,5%). Rozwiązanie polegające na usunięciu instytucji wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy przez ten sam organ otrzymało 38,2% wskazań. Znacznym poparciem cieszyło się także rozwiązanie polegające na rozszerzeniu możliwości zawiadamiania stron o decyzji administracyjnej przez obwieszczenie, np. przez Internet – w sprawach, w których występuje znaczna liczba stron postępowania (31,5%). Główną szansą upatrywaną przez respondentów we wskazanych przez nich zmianach jest skrócenie czasu oczekiwania na decyzję oraz oszczędność kosztów związanych z procesem uzyskiwania decyzji administracyjnej, obsługi prawnej i ściągania należności. Oszczędność czasu i pieniędzy – zdaniem respondentów – przełoży się także na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i komfortu przedsiębiorców oraz wzrost zaufania do instytucji publicznych.

Projekt będzie przedmiotem szerokich konsultacji, w szczególności z organizacjami pracodawców i przedsiębiorców, organami administracji i sądami administracyjnymi. Projekt zostanie przekazany do ponad 100 podmiotów: organizacji zrzeszających przedsiębiorców i pracodawców, związków zawodowych, związków reprezentujących jednostki samorządu terytorialnego, samorządów prawniczych i innych samorządów zawodowych. Projekt zostanie również przekazany do konsultacji Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Prezesa NSA. Zostanie również opublikowany na stronie BIP RCL oraz na platformie www.konsultacje.gov.pl.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
budżet państwa												
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												
Wydatki ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
budżet państwa												
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												
Saldo ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
budżet państwa												
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												
Źródła finansowania												
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Spodziewaną korzyścią dla budżetu będzie odciążenie sądów administracyjnych w przypadku wykorzystania przez strony instytucji mediacji na etapie postępowania administracyjnego przed organem. Partnerskie podejście i większa współpraca ze stronami, w tym korzystanie z polubownych metod załatwiania spraw, powinny doprowadzić do istotnego zmniejszenia liczby skarg wnoszonych do sądów administracyjnych. Koszty związane z udziałem mediatora w postępowaniu administracyjnym, w sprawach w których organ administracji publicznej będzie uczestnikiem mediacji, obciążać będą organ (rozwiązanie to jest spójne z propozycją zawartą w Kierunkowych założeniach nowej ordynacji podatkowej, przygotowanych przez Komisję Kodyfikacyjną Ogólnego Prawa Podatkowego, z 24 września 2015 r.). Bazując na wysokości stawek dla mediatorów, które planuje się wprowadzić rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora, w tym stałego mediatora, w postępowaniu cywilnym (projekt umieszczony w Wykazie prac RM pod nr A222), procedowanym od czerwca 2016 r. w ramach rządowego procesu legislacyjnego, proponuje się przyjąć średni koszt mediacji w wysokości ok. 350 zł w sprawach niepieniężnych (szacunkowo przyjęto 2 spotkania mediacyjne, koszt mediatora 150 zł za pierwsze spotkanie i 100 zł za kolejne, dodatkowo zwrot uzasadnionych wydatków mediatora związanych z przeprowadzeniem spotkania mediacyjnego w wysokości 100 zł [ewentualne koszty wynajęcia sali i korespondencji]). Natomiast w sprawach pieniężnych mediator otrzymywałby wynagrodzenie w wysokości 1% wartości sprawy, jednakże nie mniej niż 150 zł i nie więcej niż 2000 zł. Podobnie jak w przypadku mediacji w sprawach niepieniężnych do kosztów mediacji w tych należy doliczyć ewentualne wydatki związane z wynajęciem sali i korespondencją w wysokości ok. 100 zł. Z drugiej strony dzięki mediacji organ mógłby osiągnąć oszczędności w związku z brakiem kosztów wysyłki/transportu, druku, kosztów przygotowania dokumentacji związanej z czynnościami międzyinstancyjnymi i w postępowaniu odwoławczym, kosztów dojazdu pracowników na ew. rozprawy (dokładne wyliczenie oszczędności nie jest możliwe, ale dla spraw małych oszczędności mogą przekraczać 100 zł, w przypadku spraw większych oszczędności powinny być wyższe). Dodatkowo, należy mieć na uwadze oszczędność czasu pracowników administracji, w związku z tym, że załatwienie sprawy w mediacji jest mniej czasochłonne niż w drodze odwołania i ew. rozprawy. W niektórych przypadkach rozwiązanie sprawy w ten sposób może również oznaczać oszczędności dla urzędu z tytułu niższych kosztów obsługi prawnej. Natomiast w sprawach, w których uczestnikami mediacji mogą być tylko strony postępowania administracyjnego, mogące zawrzeć ugodę, koszty mediacji będą ponoszone											

przez nie w częściach równych, chyba że postanowią inaczej. Co do wysokości kosztów mediacji można założyć, że nie będą one odbiegały od kosztów mediacji z udziałem organu, wskazanych powyżej. Także w tym przypadku mogą powstać oszczędności zarówno dla stron (szybsze zakończenie sprawy) i dla organu (mniej czynności koniecznych do wykonania w ramach postępowania, mniejsze koszty rozpoznania sprawy).

Istotną korzyść dla organów powinny przynieść: usunięcie instytucji wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy oraz usunięcie drugiej instancji w tych postępowaniach, w których jest ona nieefektywna. Rozwiązania te powinny spowodować odciążenie organów poprzez zmniejszenie liczby spraw przez nie rozpatrywanych. Na obecnym etapie nie jest możliwe oszacowanie skutków finansowych ww. rozwiązań. Ustawa przewiduje jednak, że w terminie 2 lat od dnia jej wejścia w życie ministrowie kierujący działami administracji rządowej dokonają w zakresie swojej właściwości przeglądu aktów prawnych regulujących postępowanie administracyjne pod względem zasadności rezygnacji z dwuinstancyjności postępowań. Zestawienie postępowań z podziałem na te, w których konieczne jest zachowanie dwuinstancyjności postępowania oraz te, w których zasadne jest pozostawienie jednej instancji umożliwi dokonanie pewnych szacunków finansowych w zakresie wpływu rozwiązań na budżet.

Jeśli chodzi o dyrektywy wymiaru kar administracyjnych, nie jest możliwe oszacowanie liczby nałożonych kar oraz ich wysokości z uwagi na fakt, że zgodnie z proponowanym rozwiązaniem na wysokość kary wpłynąć może kilka przesłanek jednocześnie. Propozycja obniży koszty związane z zapłatą administracyjnych kar pieniężnych w tych przypadkach, do których będą miały zastosowanie dyrektywy wymiaru kar.

Ponadto, nowa instytucja może spowodować większe zaangażowanie organów państwa w badanie spraw – w szczególności w początkowym okresie wymagać będzie większego nakładu pracy niż to ma miejsce obecnie. Brak danych dla oszacowania ilościowego tego wpływu.

Wpływy z tytułu kar mogą ulec zmniejszeniu wskutek upowszechnienia pouczenia i dostosowania wymiaru kar do okoliczności spraw. Brak danych umożliwiających przedstawienie szacunków liczbowych.

Wprowadzenie obowiązku poinformowania strony o niespełnieniu warunków do uwzględnienia jej żądania przed wydaniem decyzji odmownej – celem umożliwienia uzupełnienia tych braków przez stronę może wiązać się z dodatkowymi kosztami/obciążeniem organu (nakład pracy). Z drugiej jednak strony takie rozwiązanie zwiększa szansę, że strona, która uzyska decyzję rozstrzygającą sprawę zgodnie z jej żądaniem, nie odwoła się od niej. Zaoszczędzone zostaną koszty i czas, które organ musiałby ponieść w związku z procedurą odwoławczą.

W zakresie propozycji dotyczącej informowania o niespełnionych przez wnioskodawcę przesłankach przyjęto, że przygotowanie takiej informacji przez urzędnika powinno zajmować średnio 1,5 godziny, przy czym propozycja nie wyklucza dobrej praktyki kontaktu organu ze stroną np. telefonicznego czy drogą elektroniczną na obecnych, niesformalizowanych zasadach. Na podstawie dostępnych informacji nt. wydawanych decyzji przez organy administracji (m.in. UDT, ULC, inspektorzy nadzoru budowlanego) liczba wydawanych negatywnych decyzji wynosi ok. 5% liczby wszystkich wydawanych decyzji. Bardziej szczegółowe dane dla ogółu administracji nie są dostępne – należy jednak przyjąć, że bardzo są one zróżnicowane w zależności od dziedziny administracji. Każda sprawa jest inna. Najbardziej reprezentatywnym miernikiem „kosztu” prowadzenia postępowania jest czas pracy urzędników. Dla celów niniejszej OSR przyjęto, że wśród tych 5% spraw, po uzyskaniu informacji przez stronę w 30% spraw, dzięki aktywności strony, uda się wydać decyzję zgodną z wnioskiem (tj. 70 spraw zamiast 100 będzie załatwionych negatywnie w I instancji). To oznacza, że na każde 100 decyzji negatywnych należy zainwestować 150 godzin pracy na przygotowanie informacji. Ponadto, można przyjąć, że ok. 30% decyzji negatywnych jest zaskarżanych odwołaniem. Wniesienie odwołania także powoduje znaczne zaangażowanie organu I instancji – można bowiem przyjąć, że przygotowanie akt do przekazania organowi II instancji wraz

z rzetelną analizą odwołania na potrzeby autokontroli (art. 132 § 1 k.p.a.) pociąga za sobą nakład pracy co najmniej 10 godzin na odwołanie. Konsekwentnie, jeżeli przyjąć, że obecnie 30% decyzji negatywnych jest zaskarżanych odwołaniem, oznacza to nakład pracy 300h na sporządzenie akt do przekazania do organu II instancji i analizę w celu ewentualnej samokontroli (10h na samokontrolę w sprawie). Przyjmując, że rozpoznanie odwołania zajmuje 15 h, obecnie zajmuje to 450h, zaś w razie wejścia w życie przepisów o „informacji” zajmie już tylko 345h. Co więcej, przyjmując, że co trzecia sprawa trafia do WSA (ok. 20 h. pracy urzędu na sprawę), a jedynie co 4 z nich do NSA¹ (ok. 15h pracy urzędu na sprawę), oszczędności wynikające z „informacji” mogą sięgnąć 82,5 godzin na 100 spraw, czyli ok. 8 % czasu pracy urzędów poświęconych na sprawy, które nie mogą być dzisiaj załatwione pozytywnie w I instancji administracyjnej. Dodatkowe oszczędności będą dotyczyły pracy sądów administracyjnych, i oczywiście – zasobów przedsiębiorców. Uwolnione w ten sposób zasoby mogą być spożytkowane na podniesienie obsługi przedsiębiorców i innych interesantów.

Wpływ „informacji” na czas pracy w organach administracji dla 100 spraw „negatywnych”:

	Obowiązujące przepisy			„Informacja o niespełnieniu przesłanek”		
	Etap	Liczba spraw	Czas pracy	Etap	Liczba spraw	Czas pracy
I instancja	-	-	-	„Informacja”	100	150 h
	Samokontrola	30	300 h	Samokontrola	23 (30% z 70)	230 h
II instancja	Rozpoznanie	30	450 h	Rozpoznanie	23	345 h
	Sprawy w WSA	10	200 h	Sprawy w WSA	7,6	152 h
	Sprawy w NSA	2,5	37,5h	Sprawy w NSA	1,9	28,5
Suma			987,5 h			905,5 h

Przyjmując założenia², że:

- 1) przygotowanie informacji zajmuje 1,5h,
- 2) samokontrola w organie I instancji zajmuje 10 h,
- 3) rozpoznanie odwołania przez organ II instancji zajmuje 15 h,
- 4) co trzecie rozstrzygnięcie II instancji jest zaskarżane do WSA, a obsługa postępowania przed WSA zajmuje organowi 20 h,
- 5) co czwarte orzeczenie WSA jest przedmiotem skargi do NSA, a obsługa postępowania przed NSA zajmuje ok. 15 h.

Wystarczy, aby tylko 15% spraw, które obecnie są załatwiane negatywnie, zostało – dzięki nowej instytucji – załatwionych zgodnie z wnioskiem, aby organy publiczne osiągnęły oszczędność czasu.

Korzyść w postaci zmniejszenia liczby postępowań i skrócenia czasu na załatwienie sprawy uzyskają także obywatele i przedsiębiorcy.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki							
Czas w latach od wejścia w życie zmian	0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu	duże przedsiębiorstwa	-	-	-	-	-	-
	sektor mikro-, małych i	-	-	-	-	-	-

¹ W 2015 r. ogółem do WSA wpłynęło 83 529 spraw (str. 311), natomiast złożono 22 064 skargi kasacyjne (str. 346). W: Informacja o działalności sądów administracyjnych w 2015 r. (nsa.gov.pl)

² Szacunki MR na podstawie własnej analizy uwzględniającej, że drobne sprawy to 45 minut, duże sprawy to 10 godzin, gdzie drobne sprawy to 90% przypadków, a duże sprawy to 10% przypadków.

pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z r.)	średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	-	-	-	-	-	-	-
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Propozycje takie jak np. spotkania mediacyjne w procedurach administracyjnych czy umożliwienie zawierania umów administracyjnych pozwolą przedsiębiorcom podjąć działania zmierzające do rozstrzygnięcia sprawy zgodnie z wnioskiem i tym samym mogą przyspieszyć procedury administracyjne (uniknięcie postępowania w II instancji). Informacja o przeszkodach do wydania decyzji zgodnej z wnioskiem strony zwiększy prawdopodobieństwo ostatecznego załatwienia sprawy w I instancji. Usunięcie wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy czy zaostrenie przesłanek do wydania decyzji kasatoryjnej oraz wprowadzenie instytucji sprzeciwu od takiej decyzji przyspieszą proces uzyskania ostatecznego rozstrzygnięcia administracyjnego. Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych na korzyść strony poprawi klimat dla przedsiębiorczości, a spodziewanym efektem powinno być ograniczenie liczby skarg wnoszonych na decyzje organów administracji.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	j.w.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	j.w.						
	gospodarka (poprawa konkurencyjności gospodarki)	Poprawa relacji administracja - obywatel (w tym, administracja – przedsiębiorca), oparcie prawa na zasadzie zaufania państwa do obywatela oraz ograniczenie uciążliwych obowiązków administracyjnych wpłyną na wzmocnienie konkurencyjności i efektywności gospodarki, m.in. poprzez zwiększenie efektywności gospodarowania posiadanymi zasobami oraz ułatwi przedsiębiorcom skoncentrowanie się na ich podstawowej działalności.						
Niemierzalne	duże przedsiębiorstwa	Wprowadzenie zasady uprawnionych oczekiwań zapewni przedsiębiorcom przewidywalność działań władzy i jej poszanowania dla jednostki.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	j.w.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	j.w.						
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń								
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu								
☐ nie dotyczy								
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).				☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy				
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☒ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.				☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy				

Komentarz:

Propozycje zakładają:

- skrócenie czasu i ograniczenie kosztów związanych z rozpoznaniem sprawy administracyjnej.
- uniknięcie etapów postępowania, które obecnie nie prowadzą do ostatecznego rozstrzygnięcia, a znacznie wydłużają postępowanie.

9. Wpływ na rynek pracy

Brak bezpośredniego wpływu na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

- środowisko naturalne
- sytuacja i rozwój regionalny
- inne:

- demografia
- mienie państwowe

- informatyzacja
- zdrowie

Omówienie wpływu

-

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Planuje się, że ustawa wejdzie w życie 1 czerwca 2017 r.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Ocena *ex post* nastąpi po 3 latach funkcjonowania przepisów – dokonana zostanie ocena:

- jak są uwzględniane przez organy dyrektywy w nakładaniu kar administracyjnych,
- czy rozpatrywanie spraw administracyjnych będzie szybsze i sprawniejsze (skrócone rozpatrywanie spraw),
- czy zmniejszy się liczba przypadków bezczynności ze strony organów,
- stopnia wykorzystania mediacji przez organy,
- zmniejszenia liczby decyzji kasatoryjnych (skrócenie czasu rozpoznawania spraw).

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Załącznik: Studium przypadku kar administracyjnych w zakresie podstawy (głównych przyczyn nałożenia) i wysokości kar – na przykładzie prawa o ochronie przyrody, prawa budowlanego oraz prawa energetycznego.

Studium przypadku kar administracyjnych

1. Kary w prawie o ochronie przyrody – brak zezwolenia na wycięcie drzewa

Za brak zezwolenia na wycięcie drzewa może zostać wymierzona administracyjna kara pieniężna sięgająca nawet kilkuset tysięcy złotych za jedno drzewo. O jej wyjątkowej dolegliwości świadczy nie tylko zawrotna wysokość, lecz także rygorystyczne zasady, które decydują o jej poniesieniu, w tym w szczególności niezależność od stopnia naszego zawinienia. Zlecenie usunięcia drzewa osobie trzeciej, stan wyższej konieczności, usprawiedliwiony błąd co do prawa, szczególna sytuacja osobista czy ekonomiczna czy nawet zagrożenie dla życia czy zdrowia człowieka zwalniają od odpowiedzialności w razie dopuszczenia się wycięcia drzewa bez zezwolenia.

Zgodnie z art. 83 ust. 1 i 83a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości może nastąpić co do zasady jedynie po uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Odstępstwa od tej normy ustanawia art. 83f ust. 1 ww. ustawy np. w przypadku usunięcia drzew owocowych – z nieistotnymi wyjątkami, a także drzew, których wiek nie przekracza 10 lat.

Z perspektywy posiadacza nieruchomości, istotna jest także regulacja zawarta w art. 84 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, która ustanawia obowiązek wniesienia opłat w związku z usunięciem drzew. Zasady wnoszenia opłat i sposób ustalania ich wysokości precyzują z kolei przepisy art. 85 ust. 5 ww. ustawy oraz przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 85 ust. 7 ww. ustawy, tj. rozporządzenia Ministra Środowiska. Opłaty nie należą do najniższych i zależą od rodzaju i gatunku usuwanego drzewa oraz od obwodu jego pnia.

Aktualne stawki kształtują się następująco:

Lp.	Wielkość obwodu pnia w cm	Stawki opłat za 1 cm w zł
1	do 25	99,05
2	od 26 do 50	346,67
3	od 51 do 100	656,20
4	od 101 do 200	772,94
5	od 201 do 300	689,81
6	od 301 do 500	548,77
7	powyżej 500	380,58

Stawki dla poszczególnych rodzajów i gatunków drzew oraz współczynniki różnicujące stawki w zależności od obwodu pnia wynoszą:

L p.	Rodzaje, gatunki i odmiany drzew	Stawki w zł za 1 cm obwodu pnia drzewa mierzonego na wysokości 130 cm	Współczynniki różnicujące stawki w zależności od obwodu pnia drzewa mierzonego na wysokości 130 cm							
			przy obwodzie wyrażonym w cm							
			do 25	26-50	51-100	101-200	201-300	301-500	501-700	> 700
1	Topola, olsza, klon jesionolistny, wierzba, czeremcha amerykańska, grochodrzew	13,84	1,00	1,51	2,37	3,70	5,55	7,77	10,00	12,96
2	Kasztanowiec, morwa, jesion amerykański, czeremcha zwyczajna, świerk pospolity, sosna zwyczajna, daglezwia, modrzew, brzoza brodawkowata, brzoza omszona	37,63	1,00	1,51	2,37	3,70	5,55	7,77	10,00	12,96
3	Dąb, buk, grab, lipa, choina, iglicznia, głąb - forma drzewiasta, jarząb, jesion wyniosły, klon z wyjątkiem klonu jesionolistnego, gatunki i odmiany ozdobne jabłoni, śliwy, wiśni i orzecha, leszczyna turecka, brzoza (pozostałe gatunki i odmiany), jodła pospolita, świerk (pozostałe gatunki i odmiany), sosna (pozostałe gatunki i odmiany), żywotnik (wszystkie gatunki), płatan klonolistny, wiąz, cyprysik	91,54	1,00	1,51	2,37	3,70	5,55	7,77	10,00	12,96
4	Jodła (pozostałe gatunki i odmiany), tulipanowiec, magnolia, korkowiec, miłorząb, metasekwoja, cis, cypryśnik, bożodrzew	345,30	1,00	1,51	2,37	3,70	5,55	7,77	10,00	12,96

Tytułem przykładu – przedsiębiorca, który zamierza usunąć kilkudziesięcioletni buk o nieco większym niż 1-metrowym obwodzie pnia zapłacić będzie musiał 34.208,49 zł.

Mimo że opłaty za legalne usunięcie drzew są często krytykowane zarówno przez prawników, jak i przez przedsiębiorców jako zbyt wysokie, są i tak niższe niż kara pieniężna, którą organ gminy wymierzy wobec nas w razie ustalenia, że drzewo zostało usunięte bez stosownego zezwolenia. Zgodnie z art. 89 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody stanowi ona dwukrotność opłaty, którą należałoby uiścić, dokonując wycinki zgodnej z prawem. W kontekście powyższego przykładu oznaczać to będzie, że przedsiębiorca, który usunie ów buk bez zezwolenia, może obawiać się kary w wysokości 68.416,99 zł.

Ponadto, poza przypadkiem, gdy mimo uszkodzenia drzewa możliwe jest zachowanie jego żywotności, przepisy prawa nie wskazują wprost na żadną

możliwość odstąpienia organu administracji od wymierzenia kary czy miarkowania jej wysokości w zależności od motywacji sprawcy czy też innych okoliczności faktycznych sprawy. Taka praktyka organów znajduje akceptację w orzecznictwie, w którym wskazuje się, że odpowiedzialność administracyjna ma charakter obiektywny, co oznacza, że jest ona ponoszona w oderwaniu od winy sprawcy (por. m.in. wyrok NSA z dnia 5 marca 2009 r., II OSK 291/08, dostępny w Centralnej Bazie Orzeczeń Sądów Administracyjnych, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl>).

Przyjęcie reżimu odpowiedzialności obiektywnej w odniesieniu do administracyjnych kar pieniężnych ma ogromne znaczenie w praktyce. Jak wynika z wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 21 stycznia 2010 r. (II OSK 140/09, dostępny w CBOSA, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl>), odpowiedzialności tej nie wyłącza działanie w stanie wyższej konieczności, tj. m.in. gdy nieusunięcie drzewa groziłoby niebezpieczeństwem dla mienia czy ludzi. W rezultacie odpowiedzialność administracyjna okazuje się bardziej restrykcyjna dla sprawcy aniżeli odpowiedzialność karna, ponieważ jego działanie w stanie wyższej konieczności skutkowałoby w świetle art. 26 Kodeksu karnego wyłączeniem bezprawności bądź winy oraz uwolnieniem od odpowiedzialności, co z kolei nie może nastąpić na gruncie prawa administracyjnego.

Identyczny wniosek wypływa również z analizy art. 30 Kodeksu karnego, który stanowi, że nie popełnia przestępstwa ten, kto popełnia czyn w usprawiedliwionej nieświadomości jego bezprawności. Nawet jednak w sytuacji, gdy ta nieświadomość nie jest usprawiedliwiona, sąd może wobec sprawcy zastosować nadzwyczajne zgromadzenie kary. W prawie administracyjnym brak podobnej regulacji, co doprowadziło Wojewódzki Sąd Administracyjny w Olsztynie w wyroku z dnia 20 stycznia 2006 r. do jednoznacznego wniosku, że nieznajomość prawa nie ma wpływu na obowiązek poniesienia administracyjnych kar pieniężnych (II SA/OI 781/05, dostępny w CBOSA, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl>). Nawet zlecenie wycięcia drzew osobie trzeciej nie może spowodować wyłączenia odpowiedzialności posiadacza nieruchomości w sytuacji, gdy o ich działaniu wiedział lub też mógł mu zapobiec (por. m.in. wyrok NSA z dnia 30 marca 2011 r., II OSK 568/10, dostępny w CBOSA, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl>).

Na całokształt oceny omawianych administracyjnych kar pieniężnych rzutuje również pozycja ustrojowa sądów administracyjnych, do których można skarżyć decyzje o wymierzeniu tych kar. Zgodnie bowiem z art. 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych kontrolować one te decyzje będą wyłącznie w oparciu o kryterium zgodności z prawem, nie mogą zaś oceniać słuszności, celowości czy nawet zgodności z zasadami współżycia społecznego decyzji o wymierzeniu kary (tak: wyrok WSA w Olsztynie z dnia 3 listopada 2009 r., II SA/OI 816/09, dostępny w CBOSA, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl>). Oznacza to zatem, że w niektórych sytuacjach dla sprawcy naruszenia korzystniejsze byłoby, gdyby usunięcie drzew bez zezwolenia stanowiło czyn zabroniony jako przestępstwo, a nie delikt administracyjny – jak to ma miejsce obecnie.

O surowości administracyjnych kar pieniężnych przekonali się m.in. pewien rolnik z województwa warmińsko-mazurskiego, który za wycinkę topoli bez zezwolenia

musiał zapłacić 101 tys. zł, oraz właściciel działki w Łodzi, któremu za usunięcie buka wydano decyzję o karze opiewającej na 150 tys. zł. Obaj podnosili, że dokonali wycinki drzew już obumarłych, a usunięta topola dodatkowo była zniszczona porażeniem pioruna oraz w każdej chwili mogła się przewrócić, stanowiąc śmiertelne zagrożenie dla ludzi, w związku z czym niedorzecznym byłoby żądanie zapłaty tak wysokich kar.

Z argumentacją tą nie zgodziły się ani organy administracji, ani wojewódzkie sądy administracyjne, ani nawet Naczelny Sąd Administracyjny, który w wyniku rozpoznawanych skarg kasacyjnych w obu sprawach orzekł, że wszystkie podnoszone przez skarżących okoliczności pozostają bez znaczenia z uwagi na obiektywny charakter odpowiedzialności administracyjnej (por. wyrok NSA z dnia 11 stycznia 2011 r., II OSK 2057/09 oraz wyrok NSA z dnia 25 stycznia 2011 r., II OSK 100/10, dostępne w CBOSA, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl>).

Ukarani na rozstrzygnięciu NSA sprawę skierowali w 2012 r. do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie zgodności art. 88 ust. 1 pkt 2 oraz art. 89 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody z przepisami Konstytucji, twierdząc, że niedopuszczalna jest sytuacja, w której przepisy nie pozwalają na uwzględnianie przy orzekaniu indywidualnych okoliczności sprawy. W tej sprawie swoje stanowisko przedstawili już Prokurator Generalny i Rzecznik Praw Obywatelskich, uznając, że omawiane przepisy są niezgodne z Konstytucją RP, a w szczególności z wyrażoną w art. 2 zasadą sprawiedliwości społecznej. Przeciwnie zdanie wyraził jednak w oficjalnym stanowisku Sejm, który w oparciu o dotychczasową linię orzeczniczą obstał przy zgodności przepisów ustawy o ochronie przyrody z Konstytucją RP.

2. Kary w prawie budowlanym

Inwestycja budowlana wymaga formalnego zamknięcia: (i) zawiadomienia właściwej jednostki nadzoru budowlanego o zakończeniu budowy albo (ii) uzyskania decyzji o pozwoleniu na użytkowanie. Katalog sytuacji, w których konieczne będzie uprzednie uzyskanie ostatecznej decyzji o pozwoleniu na użytkowanie wskazuje art. 55 Prawa budowlanego. Zgodnie z ww. przepisem uzyskanie takiej decyzji jest wymagane dla inwestycji o stosunkowo dużej skali, między innymi dla obiektów sportu i rekreacji, budynków służby zdrowia, opieki społecznej i socjalnej, budynków biurowych i konferencyjnych. Wymóg uzyskania pozwolenia na użytkowanie może jednak dotyczyć także budynków mieszkalnych jednorodzinnych (których użytkowanie, co do zasady, wymaga jedynie dokonania zawiadomienia o zakończeniu budowy): w niektórych przypadkach w ramach tzw. procedury legalizującej samowole budowlane oraz przy odbiorach częściowych, następujących przed wykonaniem wszystkich robót budowlanych przewidzianych w pozwoleniu na budowę. Co istotne - w postępowaniu w sprawie pozwolenia na użytkowanie stroną jest jedynie inwestor (art. 59 ust. 7 Prawa budowlanego). Oznacza to, że nikt inny nie ma prawa zaskarżania wydawanych w toku tego postępowania rozstrzygnięć: ani sąsiedzi, ani nawet właściciel nieruchomości, na której znajduje się dany obiekt (o ile nie jest on jednocześnie inwestorem). Uzyskanie decyzji o pozwoleniu na użytkowanie wymaga przedłożenia określonych dokumentów

(art. 57 Prawa budowlanego) oraz przeprowadzenia, na wezwanie inwestora, przez właściwy organ nadzoru budowlanego obowiązkowej kontroli (art. 59a w zw. z art. 59 Prawa budowlanego). W toku ww. kontroli organ nadzoru budowlanego będzie badał:

- 1) zgodność obiektu budowlanego z projektem zagospodarowania działki lub terenu;
- 2) zgodność obiektu budowlanego z projektem architektoniczno-budowlanym, w zakresie:
 - a) charakterystycznych parametrów technicznych: kubatury, powierzchni zabudowy, wysokości, długości, szerokości i liczby kondygnacji;
 - b) wykonania widocznych elementów nośnych układu konstrukcyjnego obiektu budowlanego;
 - c) geometrii dachu (kąąt nachylenia, wysokość kalenicy i układ połączeń dachowych);
 - d) wykonania urządzeń budowlanych;
 - e) zasadniczych elementów wyposażenia budowlano-instalacyjnego, zapewniających użytkowanie obiektu zgodnie z przeznaczeniem,
 - f) zapewnienia warunków niezbędnych do korzystania z tego obiektu przez osoby niepełnosprawne, w szczególności poruszające się na wózkach inwalidzkich - w stosunku do obiektu użyteczności publicznej i budynku mieszkalnego wielorodzinnego;
- 3) wyroby budowlane szczególnie istotne dla bezpieczeństwa konstrukcji i bezpieczeństwa pożarowego;
- 4) w przypadku nałożenia w pozwoleniu na budowę obowiązku rozbiórki istniejących obiektów budowlanych nieprzewidzianych do dalszego użytkowania lub tymczasowych obiektów budowlanych - wykonanie tego obowiązku, jeżeli upłynął termin rozbiórki określony w pozwoleniu;
- 5) uporządkowanie terenu budowy.

W przypadku stwierdzenia w toku kontroli nieprawidłowości w powyżej opisanym zakresie, organ nadzoru budowlanego zobowiązany będzie nałożyć na inwestora karę. Wyliczenie jej wysokości następuje według wskazanego w Prawie budowlanym algorytmu. Zgodnie z nim karę oblicza się jako iloczyn stawki opłaty (s), współczynnika kategorii obiektu budowlanego (k) i współczynnika wielkości obiektu budowlanego (w) (art. 59f Prawa budowlanego). Przykładowo, dla budynku biurowego o kubaturze mniejszej niż 2 500 m³, kara ta, w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w jednym tylko z wyszczególnionych zakresów, wynosić będzie 500(s) x 12(k) x 1,0(w), tj. 6.000, 00 zł. Jako że karę oblicza się odrębnie za każdą stwierdzoną nieprawidłowość jej ostateczna wysokość może w rezultacie stanowić wielokrotność wskazanej wyżej kwoty.

Ponadto, w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w zakresie, o którym mowa w art. 59a ust. 2 Prawa budowlanego, karę oblicza się odrębnie za każdą stwierdzoną nieprawidłowość. Karę stanowi suma tak obliczonych kar.

Wymierzoną karę inwestor zobowiązany jest wpłacić w terminie 7 dni od dnia

doręczenia postanowienia o nałożeniu kary, w kasie właściwego urzędu wojewódzkiego lub na rachunek bankowy tegoż urzędu. Uwaga - wniesienie zażalenia na ww. postanowienie nie wstrzymuje biegu terminu do jej uiszczenia. Zgodnie jednak z art. 143 Kodeksu postępowania administracyjnego organ administracji publicznej, który wydał postanowienie może wstrzymać jego wykonanie, gdy uzna to za uzasadnione.

Wymierzenie opisanej powyżej kary nie kończy postępowania przed organami nadzoru budowlanego. W myśl bowiem art. 59f ust. 6 Prawa budowlanego, w przypadku nałożenia kary ww. organ, w drodze decyzji, odmawia wydania pozwolenia na użytkowanie, a następnie przeprowadza, w odpowiednim zakresie, postępowanie, o którym mowa w art. 51 Prawa budowlanego.

Inaczej jeszcze wyglądać będzie sytuacja inwestora, który nielegalnie, tj. przed uzyskaniem stosownej decyzji, przystąpił do użytkowania obiektu budowlanego. Zgodnie bowiem z art. 57 ust. 7 Prawa budowlanego na takiego inwestora organ nadzoru budowlanego zobowiązany będzie nałożyć karę, wyliczaną wg algorytmu opisanego powyżej, przy czym stawka opłaty podlega w takiej sytuacji dziesięciokrotnemu podwyższeniu. W takim przypadku inwestor niewielkiego budynku biurowego będzie miał 7 dni na uiszczenie kary z tytułu nielegalnego przystąpienia do użytkowania obiektu budowlanego (lub jego części) wynoszącej 60 tys. zł.

Podkreślić również trzeba, iż opisane powyżej kary nie podlegają miarkowaniu – nie ma więc znaczenia stopień zawinienia inwestora, jego trudna sytuacja materialna, czy na przykład fakt, że ze względów społecznych lub biznesowych koniecznym było rozpoczęcie użytkowania obiektu budowlanego jeszcze przed uzyskaniem stosownego pozwolenia. Stwierdziwszy zaistnienie wymaganych przesłanek organ nadzoru budowlanego nie będzie miał innej możliwości, jak tylko nałożyć odpowiednią do naruszenia karę.

3. Kary w prawie energetycznym – wyższy wymiar kary w przypadku uprzedniego ukarania

Ustalając wysokość kary pieniężnej, Prezes Urzędu Regulacji Energetyki zobowiązany jest uwzględnić m.in. dotychczasowe zachowanie karanego podmiotu rozumiane przede wszystkim jako przestrzeganie przepisów ustawy Prawo energetyczne, w szczególności tych, o których mowa w jej art. 56.

Jeżeli adresat kary pieniężnej nie ponosił wcześniej odpowiedzialności na podstawie Prawa energetycznego, jego dotychczasowe zachowanie stanowić będzie przesłankę pozytywną, tj. przemawiającą za złagodzeniem kary.

Przykładowo, 50-procentowe obniżenie kary wyrokiem z dnia 4 grudnia 2012 r. (XVII AmE 64/11) Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK) uzasadniał m.in. faktem, że odwołujący się od decyzji regulatora przedsiębiorcy nie byli wcześniej

karani za naruszenie koncesji, mimo blisko 20-letniego prowadzenia koncesjonowanej działalności. Analogiczne zapatrywanie przedstawił Sąd Apelacyjny w Warszawie, oddalając wyrokiem z dnia 21 sierpnia 2012 r. (VI ACa 398/12) apelację Prezesa URE. W sprawie tej sąd apelacyjny podzielił pogląd sądu pierwszej instancji, zgodnie z którym za obniżeniem kary o 75% przemawiały nieuwzględnione w dostatecznym stopniu przez Prezesa URE okoliczności łagodzące takie jak fakt, że przedsiębiorcy nie byli wcześniej karani za naruszenie koncesji i tylko w jednej spośród 12 kontroli przeprowadzonych w trakcie ich działalności stwierdzono nieprawidłowości.

A zatem, jeśli dotychczasowe nienaganne zachowanie adresata kary nie zostało w ogóle uwzględnione przez regulatora, mimo obowiązku wynikającego z art. 56 ust. 6 Prawa energetycznego, sądy będą skłonne obniżyć wymiar nałożonej kary. W jednej ze spraw fakt, że Prezes URE nie uwzględnił w żaden sposób dotychczasowego nienagannego zachowania powoda jako okoliczności przemawiającej za wymierzeniem łagodniejszej kary pieniężnej, był jedną z przesłanek obniżenia kary o ok. 65%.

Podobne stanowisko SOKiK zaprezentował w wyroku z dnia 18 lutego 2008 r. (XVII AmE 146/07). Sąd ten stwierdził wówczas, że nie wystarczy, by regulator zamieścił w decyzji ogólne sformułowanie o uwzględnieniu dotychczasowego zachowania podmiotu. Uzasadnienie decyzji powinno wskazywać, jakie było uprzednie zachowanie przedsiębiorcy, oraz oceniać, jak okoliczność ta wpłynęła na określenie wymiaru kary przez Prezesa URE.

Wcześniejsze ukaranie na podstawie Prawa energetycznego działać będzie na niekorzyść podmiotu, stanowiąc argument za obostrzeniem kary, tj. ustaleniem jej na poziomie wyższym niż minimalny.

W wyroku z dnia 10 grudnia 2012 r. (XVII AmE 10/11) SOKiK zgodził się z dokonany przez regulatora zaostreniem kary ze względu na dwukrotne niewypełnienie w przeszłości przez przedsiębiorcę obowiązku uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia energii lub uiszczenia opłaty zastępczej. Również w wyrokach z dnia 4 października 2012 r. (XVII AmE 59/11) oraz z dnia 12 września 2012 r. (XVII AmE 48/11), którymi oddalone zostały odwołania przedsiębiorców, sąd uznał ich ukaranie w przeszłości za okoliczność przemawiającą za ustaleniem kary na poziomie wyższym niż minimalny.

Nieskuteczne okazało się także odwołanie, w którym podnoszono, iż uprzednie karanie za nieutrzymywanie zapasów paliw nie powinno stanowić okoliczności obciążającej, jako że miało ono miejsce w okolicznościach „diametralnie odmiennych” od ocenianego stanu faktycznego. Mimo że przedsiębiorca uzasadniał naruszenie przepisów nagłym i nielegalnym strajkiem załogi kopalni, z którą łączyła go umowa dostawy węgla, SOKiK stwierdził, że „okoliczność uprzedniego karania, bez względu na różnice stanów faktycznych zawsze stanowi przesłankę dodatkowo obciążającą” (wyrok SOKiK z dnia 4 czerwca 2009 r., XVII AmE 152/08).